

Tretia hlava
PRÁVNICKÉ OSOBY

Prvý diel	Všeobecné ustanovenia
Druhý diel	Spolky
Tretí diel	Základiny

Prvý diel
VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

Prvý oddiel: Základné ustanovenia

- § 1 Právna osobovosť
- § 2 Majetková samostatnosť právnickej osoby
- § 3 Dôvody kogentnosti úpravy právnických osôb
- § 4 Zakázané právnické osoby

Druhý oddiel: Založenie, zriadenia a vznik právnickej osoby

- § 5 Založenie a zriadenie právnickej osoby
- § 6 Sídlo právnickej osoby
- § 7 Vznik právnickej osoby
- § 8 Konanie pred vznikom právnickej osoby
- § 9 Neplatnosť právnickej osoby

Tretí oddiel: Orgány právnickej osoby

- § 10 Sústava orgánov
- § 11 Člen orgánu
- § 12 Právnická osoba ako člen orgánu
- § 13 Nevhodnosť osoby na výkon funkcie člena orgánu
- § 14 Uznesenie kolektívneho orgánu
- § 15 Zápisnica o rozhodnutí
- § 16 Osobný výkon funkcie člena orgánu
- § 17 Právny vzťah medzi členom orgánu a právnickou osobou
- § 18 Lojalita člena orgánu
- § 19 Hroziaci stret záujmov
- § 20 Nároky z porušenia lojality
- § 21 Zmluvy medzi právnickou osobou a členom orgánu
- § 22 Povinnosť konať svedomito
- § 23 Úľava pri podnikateľskom rozhodovaní
- § 24 Povinnosti člena orgánu pri úpadku
- § 25 Povinnosť člena orgánu nahradiť škodu
- § 26 Úľava pri výkone čestnej funkcie
- § 27 Účinky schválenia a dohôd o obmedzení voči veriteľom
- § 28 Premlčanie práva voči členovi orgánu
- § 29 Uplatňovanie nárokov voči členovi orgánu
- § 30 Faktický orgán
- § 31 Zánik funkcie člena orgánu

Štvrtý oddiel: Štatutárny orgán

- § 32 Vymedzenie štatutárneho orgánu
- § 33 Pôsobnosť štatutárneho orgánu
- § 34 Pričítanie konania členov štatutárneho orgánu právnickej osobe
- § 35 Kolektívny štatutárny orgán
- § 36 Nedostatky pri obsadzovaní orgánu
- § 37 Nedostatočné obsadenie štatutárneho orgánu

Piaty oddiel: Názov právnickej osoby a jeho ochrana

- § 38 Názov právnickej osoby

- § 39 Prípustnosť názvu právnickej osoby
- § 40 Meno fyzickej osoby v názve právnickej osoby
- § 41 Prevod, prechod a zmena názvu

Šiesty oddiel: Zrušenie a zánik právnickej osoby

- § 42 Základné ustanovenie
- § 43 Zrušenie právnickej osoby

Siedmy oddiel: Premeny právnickej osoby

- § 44 Premena právnickej osoby
- § 45 Účinnosť premeny
- § 46 Rozhodujúci deň
- § 47 Zmena právnej formy
- § 48 Zlúčenie, splynutie a rozdelenie právnickej osoby

Ôsmy oddiel: Štatút právnickej osoby a jeho zmena

- § 49 Slovenská právnická osoba
- § 50 Zahraničná právnická osoba
- § 51 Premiestnenie sídla zahraničnej právnickej osoby
- § 52 Premiestnenie sídla slovenskej právnickej osoby
- § 53 Oznámenie o premiestnení sídla do zahraničia
- § 54 Ochrana člena pri premiestnení sídla

Deviaty oddiel: Likvidácia právnickej osoby

- § 55 Účel likvidácie právnickej osoby
- § 56 Predpoklady likvidácie
- § 57 Vstup do likvidácie
- § 58 Účinky vstupu do likvidácie
- § 59 Likvidátor
- § 60 Ustanovenie likvidátora právnickou osobou
- § 61 Ustanovenie likvidátora súdom
- § 62 Preddavok na likvidáciu
- § 63 Zánik funkcie likvidátora
- § 64 Odmena a náhrada nákladov likvidátora
- § 65 Oprávnenie súdom ustanoveného likvidátora
- § 66 Povinnosti likvidátora pri likvidácii
- § 67 Uspokojovanie veriteľov
- § 68 Ukončovanie likvidácie
- § 69 Prístup k dokumentom likvidácie
- § 70 Likvidačný zostatok a jeho rozdelenie
- § 71 Vyporiadanie veriteľov pri zrušení právnickej osoby bez likvidácie
- § 72 Prenechanie likvidačnej podstaty veriteľom
- § 73 Uspokojenie zabezpečeného veriteľa
- § 74 Výmaz právnickej osoby
- § 75 Dodatočná likvidácia majetku
- § 76 Vykonávací predpis

Druhý diel: SPOLKY

Prvý oddiel: ZDRUŽENIE OSÔB

Prvý pododdiel: Všeobecné ustanovenia

- § 77 Základné ustanovenie
- § 78 Účel združenia
- § 79 Názov združenia
- § 80 Založenie združenia
- § 81 Vznik združenia
- § 82 Zápis do registra
- § 83 Zoznam členov združenia

Druhý pododdiel: Právne postavenie člena združenia

- § 84 Členstvo v združení

- § 85 Druhy členstva a osobitné práva
- § 86 Práva a povinnosti člena združenia
- § 87 Vylúčenie člena združenia
- § 88 Právo člena združenia na informácie
- § 89 Zmluvy medzi členom združenia a združením
- § 90 Majetkové zvýhodnenie člena združením
- § 91 Vyporiadanie člena združenia

Tretí pododdiel: Orgány združenia

- § 92 Štatutárny orgán

Členská schôdza

- § 93 Členská schôdza
- § 94 Zvolávanie a priebeh zasadnutia členskej schôdze
- § 95 Prijatie uznesenia členskej schôdze
- § 96 Uplatňovanie nárokov združenia

Štvrtý pododdiel: Nedostatky rozhodnutí orgánov združenia

- § 97 Kontrola orgánom združenia
- § 98 Neplatné rozhodnutie orgánu združenia
- § 99 Zrušiteľné rozhodnutie orgánu združenia
- § 100 Žaloba o zrušenie rozhodnutia orgánu združenia
- § 101 Informácia o žalobe
- § 102 Osobitné ustanovenia o konaní
- § 103 Náhrada škody

Druhý oddiel: OSTATNÉ SPOLKY

- § 104 Ostatné spolky

Tretí diel: ZDRUŽENIA MAJETKU

Prvý oddiel: NADÁCIA

Prvý pododdiel: Všeobecné ustanovenia

- § 105 Nadácia
- § 106 Názov nadácie
- § 107 Podnikanie nadácie a účasť na podnikaní iných osôb
- § 108 Založenie nadácie
- § 109 Zakladateľ
- § 110 Neplatnosť založenia nadácie
- § 111 Odporovateľnosť založenia nadácie

Nadačná listina a stanov nadácie

- § 112 Nadačná listina
- § 113 Stanovy nadácie

Zmeny nadačnej listiny

- § 114 zakladateľom
- § 115 súdom
- § 116 orgánom nadácie

Druhý pododdiel: Orgány nadácie

- § 117 Správna rada
- § 118 Dozorná rada
- § 119 Revízor
- § 120 Odvolanie člena orgánu súdom
- § 121 Rozhodnutia orgánov nadácie
- § 122 Vklad do nadácie a dar
- § 123 Práva beneficentov
- § 124 Postavenia beneficenta

Tretí pododdiel: Použitie majetku nadácie a nadačný príspevok

- § 125 Použitie majetku nadácie
- § 126 Chránený majetok
- § 127 Použitie nadačného príspevku
- § 128 Účtovníctvo nadácie

Štvrtý pododdiel: Zrušenie nadácie

- § 129 Zrušenie nadácie
- § 130 Zlúčenie alebo splnutie nadácií
- § 131 Likvidácia nadácie

Piaty pododdiel: Osobitné ustanovenia o dobročinných nadáciach

- § 132 Dobročinná nadácia
- § 133 Majetok
- § 134 Darcovský fond
- § 135 Informačné právo darcu
- § 136 Vylúčenie práv veriteľov beneficianta
- § 137 Výročná správa nadácie
- § 138 Zlúčenie a splnutie dobročinných nadácií
- § 139 Likvidácia dobročinných nadácií

Šiesty pododdiel: Osobitné ustanovenie o rodinnej nadácii

- § 140 Rodinná nadácia
- § 141 Použitie majetku rodinnej nadácie
- § 142 Schôdza beneficiantov

Druhý oddiel: NEZISKOVÁ ORGANIZÁCIA

- § 143 Nezisková organizácia
- § 144 Názov neziskovej organizácie
- § 145 Činnosť neziskovej organizácie
- § 146 Založenie neziskovej organizácie
- § 147 Práva zakladateľa
- § 148 Prioritný majetok
- § 149 Právne úkony vyžadujúce súhlas iného orgánu
- § 150 Zlúčenie a splnutie neziskovej organizácie
- § 151 Likvidácia neziskovej organizácie

Úvodné odôvodnenie

Podľa legislatívneho zámeru rekodifikácie má Občiansky zákonník obsahovať všeobecnú právnu úpravu právnických osôb.¹ Má pritom vychádzať z toho, že jednotlivé právne formy právnických osôb budú upravené v osobitných zákonoch, pričom Občiansky zákonník upraví spoločnú všeobecnú časť právnej úpravy, pri dodržaní partície právnických osôb na právnické osoby korporáčného a nadačného typu. V zmysle legislatívneho zámeru nového zákona by mali súčasťou právnej úpravy Občianskeho zákonníka byť tie otázky, ktoré sú spoločné všetkým formám právnických osôb.²

Všeobecná právna úprava právnických osôb v súčasnom práve prakticky absentuje. Všeobecná právna úprava právnických osôb v Občianskom zákonníku obsahuje len deklaráciu ich existencie a priznanie právnej spôsobilosti, vymedzenie štatutárneho orgánu a iných osôb oprávnených konať v mene právnickej osoby a ochranu jej názvu.

Okrem pomerne komplexnej právnej úpravy práva obchodných spoločností v Obchodnom zákonníku, sú jednotlivé formy právnických osôb súkromného práva upravené kazuisticky, v osobitných právnych predpisoch, bez jasných väzieb medzi právnymi formami právnických osôb. Kazuistická úprava sa sústreďuje len na niektoré aspekty fungovania týchto právnických osôb. Osobitnú právnu úpravu tak nachádzame pre občianske združenia,³ organizačné jednotky týchto združení,⁴ zväzy zúčastnených združení,⁵ poľovnícke združenia,⁶ záujmové združenia právnických osôb, spoločenstvá vlastníkov bytov,⁷ pozemkové spoločenstvá,⁸ neziskové organizácie poskytujúce verejnoprospešné služby,⁹ združenie účastníkov pozemkových úprav,¹⁰ nadácie a neinvestičné fondy.

Uvedené osobitné predpisy upravujú rôzne otázky existencie a fungovania týchto právnych foriem právnických osôb. Systémové väzby medzi týmito právnymi osobami absentujú, jednotlivé právne formy vlastne pôsobia vedľa seba a právna úprava fungovania právnických osôb sa na jednej strane multiplikuje a na strane druhej právne predpisy upravujú rozdielny rozsah otázok organizácie a fungovania naprieč jednotlivými formami právnických osôb. To všetko sťažuje až znemožňuje riešenie mnohých praktických otázok.¹¹

Pracovný návrh právnej úpravy právnických osôb pre rekodifikáciu súkromného práva, ktorý sa tu predkladá na odbornú diskusiu, má výrazný kodifikačný charakter. Vytvára všeobecnú právnu úpravu právnických osôb, ktorá sa aplikuje na všetky právnych foriem právnických osôb súkromného práva. Zároveň ich ale systematicky usporadúva a využíva možnosť legislatívne zovšeobecniť spoločné vlastnosti jednotlivých skupín právnických osôb súkromného práva. Navrhovaná právna úprava nahrádza súkromnoprávnu reguláciu občianskych združení, nadácií, neinvestičných fondov a neziskových organizácií, pozemkových spoločenstiev, poľovníckych organizácií ale aj spoločenstiev vlastníkov bytov, ktoré sú v súčasnosti upravené samostatnými zákonmi. Predstavuje tak značne rozsiahlu kodifikáciu právnej úpravy právnických osôb, ktorá výrazne zasiahne do uvedených samostatných právnych predpisov.

Zovšeobecnenie a systematické usporiadanie právnej úpravy právnických osôb je komplikované tým, že z pohľadu legislatívnej techniky sa pracuje na jednej strane s konkrétnymi právnymi formami právnických osôb (občianske združenie, nadácia, spoločnosť s ručením obmedzeným a podobne), ale na strane druhej aj so všeobecnejšími, abstraktnými kategóriami, ktoré nepredstavujú konkrétnu právny formu právnickej osoby, ale určité jej zovšeobecnenie. V tejto súvislosti sú možné

¹ Bod 8.1. Legislatívneho zámeru Občianskeho zákonníka.

² Bod E. 1 Legislatívneho zámeru rekodifikácie práva obchodných spoločností.

³ Podľa zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov.

⁴ Podľa § 11a zákona o združovaní občanov.

⁵ Podľa § 16 ods. 4 zákona o združovaní občanov.

⁶ Podľa § 32 a nasl. zákona č. 274/2009 Z.z. o poľovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁷ Podľa §§ 7 a nasl. zákona č. 182/1993 Z.z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov.

⁸ Podľa zákona č. 97/2013 Z.z. o pozemkových spoločenstvách.

⁹ Podľa zákona č. 213/1997 Z.z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby.

¹⁰ Podľa §§ 23 – 24 zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách.

¹¹ Napríklad ani na tieto jednoduché otázky nedáva súčasné právo jednoduchú odpoveď: Môžu si vlastníci bytov uplatniť nárok na náhradu škody spôsobenej predsedom spoločenstva spoločenstvu, alebo spôsobenej členom rady? Má člen štatutárneho orgánu občianskeho združenia nárok na odmenu, ak nie je výslovnou dohodnutá a kto ju má schváliť? Aké povinnosti musí plniť člen predstavenstva združenia účastníkov pozemkových úprav? V akom režime zodpovedá člen orgánu poľovníckej organizácie za škodu spôsobenú organizáciou?

dva legislatívne prístupy, ktoré sú ale pevne spojené so systematickou právnou foriemi právnických osôb.

Podľa prvého prístupu sa môžu vytvoriť zovšeobecnené súbory právnej úpravy (teoretické kategórie), ktoré sa postupne budú vyberať pred zátvorku a konkrétne právne formy budú prenechané len osobitnej právnej úprave. Právna úprava by tak pracovala s klasifikačnými kategóriami (právnická osoba – združenie osôb – obchodné spoločnosti – kapitálové obchodné spoločnosti – spoločnosť s ručením obmedzeným). Jednotlivé právne formy konkrétnych právnických osôb v tomto prístupe vystupujú vedľa seba a nadväzujú na abstraktnú právnu úpravu všeobecnej kategórie. Tak je tomu v súčasnosti v práve obchodných spoločností, kde všeobecná úprava obchodných spoločností nepredstavuje osobitnú formu právnickej osoby, ale len zovšeobecnenie právnej úpravy, použiteľnej na všetky právne formy obchodnej spoločnosti (hoci v skutočnosti často len na niektoré, a to kapitálové obchodné spoločnosti). Rovnaký prístup zvolila česká rekonštrukcia, ktorá obsahuje aj samostatnú úpravu k abstraktnej kategórii korporácií ako združeniu osôb (§§ 210 – 302 NOZ) a fondáciám ako združeniu majetku (§§ 303 – 305 NOZ).

Podľa druhého prístupu sa zasiahne sa do jednotlivých foriem právnických osôb a preusporiadajú sa systematické väzby vo vnútri právnických osôb. Niektoré z foriem právnických osôb tak budú nielen samostatnými právnymi formami, ale zároveň budú všeobecnou úpravou k iným formám právnických osôb. Obchodná spoločnosť tak nie je paralelnou právnou formou k občianskemu združeniu, ale jeho podmnožinou so špeciálnou úpravou. To umožní iné usporiadanie právnej úpravy a namiesto všeobecnej úpravy abstraktnej kategórie (korporácie, združenia osôb) umožní vytvoriť úpravu určitej právnej formy právnickej osoby ako lex generalis.

Oba prístupy sú možné a majú mnoho pre a proti. Tento návrh vychádza v čo najväčšej miere z druhého spôsobu a to z viacerých dôvodov. Snahou je pracovať s čo najmenším počtom abstraktných teoretických klasifikačných kategórií (normatizovať čo najmenej teoretických kategórií) a vybudovať určité právne formy právnických osôb ako základné (združenia osôb a nadácie ako právne formy lex generalis), na ktoré budú osobitné právne formy nadväzovať. Tým sa zmenší potreba analogického uplatňovania určitej právnej úpravy a namiesto analógie medzi právnymi formami rovnakého druhu právnických osôb sa bude zisťovať väzba lex generalis a lex specialis. Zároveň je však snahou vybrať pred zátvorku čo najviac spoločných znakov určitej skupiny právnických osôb práve do týchto všeobecných foriem právnických osôb.

Oba prístupy majú výhody voči súčasnému právnemu stavu samostatnej existencie paralelných úprav rozličných právných foriem právnických osôb. Nepochybne však kladú vyššie nároky na posudzovanie konkurencie právných noriem (určenie toho, čo zo všeobecnej právnej formy je nahradené špeciálnou právnou formou).

Predkladaný návrh vychádza zo základnej dichotomickej¹² systematiky právnických osôb na spolku (združenia osôb) a základiny (fondácie, resp. združenia majetku), opúšťajúc však využívanie pojmu združenie osôb alebo majetku ako abstraktných právných kategórií. Aj pôvodne sa pri vymedzení právnickej osoby namiesto združenia osôb alebo majetku správne zvyrazňoval pojem organizácia osôb alebo majetku, vytvorených za určitým účelom.¹³ Organizácia za určitým účelom je kľúčovým prvkom konštrukcie právnických osôb ako právneho inštitútu. Terminologické zmeny sa navrhujú aj čo do kategorizácie právnických osôb. Pri oboch skupinách sa preferuje ich historické označenie, ktoré lepšie vystihuje ich podstatu a zosúladuje sa so základným vymedzením právnických osôb.¹⁴ Spolok (spolek, Verein) je vhodnejšie označenie pre právnickú osobu založenú na členskom princípe, než združenie osôb. Pri základinách sa tiež preferuje historické označenie, ktoré je presnejšie, než jeho súčasný ekvivalent – združenie majetku nie je žiadnym združením, ale účelovým vyčlenením, resp. určením účelu určitému majetku. Aj súčasný právny stav sa snaží pojem združenie majetku korigovať, avšak iné terminologické varianty súčasného práva (právne usporiadanie osôb alebo majetku)¹⁵ sa javia ešte menej vhodnými.

Združenie osôb (združenie) sa navrhuje ako samostatná všeobecná právna forma právnickej osoby korporatívneho typu, nahrádzajúca súčasné občianske združenie, ale zároveň aj ako všeobecná úprava pre iné korporácie – obchodné spoločnosti alebo spoločenstvá spoluvlastníkov.

¹² Luby, Š. *Základy všeobecného súkromného práva*. III. vydanie (reprint). Šamorín : Heuréka, 2002, s. 55 a nasl.

¹³ Luby, Š. *Dejiny súkromného práva na Slovensku*. Bratislava : Knižnica právnickej jednoty, 1946, s. 188.

¹⁴ Fajnor, V. – Zátorecký, A. *Nástin súkromného práva platného na Slovensku a Podkarpatskej Rusi*. II. vyd. Bratislava : Právnická jednota na Slovensku, 1935, s. 52; Luby, Š. *Dejiny súkromného práva na Slovensku*. Bratislava : Knižnica právnickej jednoty, 1946, s. 188

¹⁵ Podľa § 2 písm. ad) zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov, subjektom je právne usporiadanie majetku alebo právne usporiadanie osôb, ktoré nemá právnú subjektivitu, alebo iné právne usporiadanie, ktoré vlastní majetok alebo spravuje majetok.

Súčasná teoretická kategória združenia osôb sa nahrádza teoretickou kategóriou spolok, ktorý predstavuje právnickú osobu na členskom princípe.

Náhradu teoretickej kategórie združenia majetku predstavujú základiny, medzi ktorými sa navrhujú dve základné kategórie. Nadácia by mala byť upravená ako základný model účelového určenia majetku, ktorá sa ďalej člení na dobročinnú (v podstate súčasný model nadácie s verejnoprospešným účelom) a rodinnú. Okrem nadácie sa naďalej navrhuje ponechať právna úprava neziskovej organizácie, ktorá má bližšie k nadácii, než ku korporáčnym formám právnických osôb.

Predložený návrh nadväzuje na doterajšie rekodifikačné snahy. Spomedzi doterajších rekodifikačných návrhov sa problematike právnických osôb venoval len pracovný návrh z roku 2015 komisie pod vedením prof. Antona Dulaka. Neskorší rekodifikačný návrh novelizácie Občianskeho zákonníka a Obchodného zákonníka z dielne rekodifikačnej komisie pod vedením prof. Mareka Števéčka bol zameraný najmä na otázky záväzkového práva. Problematike právnických osôb sa síce nevenoval, ale ponúkol návrh právnej úpravy vzťahov medzi členom orgánu a obchodnou spoločnosťou, ktorý vyvolal živú diskusiu v odbornej obci a závery sú použiteľné aj pre návrh všeobecnej právnej úpravy právnických osôb. Na závery týchto prác a diskusií sa v tomto návrhu nadväzuje.

Druhá pracovná verzia obsahuje zapracované pripomienky z prvého kola diskusných stretnutí organizovaných Ministerstvom spravodlivosti SR v prvom polroku 2022.

Prvý diel
VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

Prvý oddiel
Základné ustanovenia

§ 1

Právna osobnosť

(1) Právnické osoby sú od svojho vzniku až po zánik spôsobilé na všetky práva a povinnosti, okrem tých, ktorých nevyhnutnou podmienkou sú prirodzené vlastnosti človeka, ibaže by zákon ustanovoval inak.

(2) Ak zákon, zakladateľský úkon alebo stanovy určia, že právnická osoba môže vykonávať iba určité činnosti alebo iba činnosti za určitým účelom, tak je takáto právnická osoba spôsobilá len na práva a povinnosti v rozsahu potrebnom na uskutočnenie týchto činností a na dosiahnutie tohto účelu. Povinnosť znášať následky protiprávnych činov ani spôsobilosť na práva a povinnosti verejného práva tým nie sú dotknuté.

(3) Právnická osoba sa obmedzenia podľa odseku 2 môže dovolávať len voči osobám, ktoré o obmedzení vedeli. Zverejnenie obmedzenia v registri nestačí.

Odôvodnenie:

Prvé navrhované ustanovenie nadväzuje na vymedzenie právnických osôb, ktoré sa nachádza vo všeobecnej časti právnej úpravy osôb. Právnická osoba nie je človekom, a preto nemá zo svojej prirodzenej podstaty vlastnosť byť osobou, ale túto vlastnosť jej priznáva právo. Je teda osobou podľa práva.

Právnické osoby sú tie útvary, ktoré majú spôsobilosť na práva a povinnosti priznanú štátom, hoci nie sú ľuďmi. Zákon tu ustanovuje časové hranice trvania právnej subjektivity, teda spôsobilosti na práva a povinnosti ale aj jej vecný rozsah. Navrhuje sa označenie právna osobnosť, ako nádpis ustanovenia, nie ako legálny pojem v ustanovení. Tento pojem vhodnejšie vyjadruje to, že ide o vlastnosť určitej organizácie, že je osobou a je vhodným terminologickým ekvivalentom teoretickej kategórie právna subjektivita. Právna osobnosť sa naproti tomu javí ako nevhodný ekvivalent. Zároveň sa tým návrh snaží robiť jasnejší koncepčný rozdiel medzi ľuďmi a právnickými osobami.

Navrhovaná právna úprava sa v odseku 2 jasnejšie prikláňa k doktríne možného obmedzenia spôsobilosti na práva a povinnosti. Aj podľa doterajšej právnej úpravy sa akceptuje zúženie rozsahu spôsobilosti pri likvidácii či pri niektorých formách právnických osôb (spoločenstvo vlastníkov bytov, štátny podnik). Navrhovaná právna úprava však účinky doktríny ultra vires obmedzuje v záujme ochrany dobromyseľných veriteľov, nedobrovoľných veriteľov a verejného záujmu. Taktiež zvyrazňuje, že obmedzenia sa musí právnická osoba dovolávať. Možno je jasnejšie formulovať takýto úkon ako zrušiteľný.

§ 2

Majetková samostatnosť právnickej osoby

(1) Právnická osoba zodpovedá za svoje záväzky celým svojím majetkom.

(2) Zákon ustanoví, ktoré osoby a v akom rozsahu ručia z dôvodu svojej účasti na právnickej osobe za jej záväzky.

(3) Po zániku právnickej osoby ručia osoby, ktoré získali podiel na likvidačnom zostatku, za jej záväzky do výšky tohto podielu a vo zvyšnom rozsahu tak, ako za ne ručili počas trvania právnickej osoby.

Odôvodnenie:

S právnou subjektivitou právnickej osoby je spojená jej majetková oddelenosť. Právnická osoba ako subjekt je spôsobilým majiteľom majetku a spôsobilým subjektom povinnosti (dlhu). Právna úprava tu preberá súčasný právny koncept.

§ 3

Možnosť odchýlenia sa od úpravy právnických osôb

Zakladateľským právnym úkonom ani stanovami nemožno usporiadať práva a povinnosti medzi členmi právnickej osoby, ich práva a povinnosti k nej alebo pravidlá správy právnickej osoby odchylné od zákona ani vtedy, ak by sa tým zasiahlo do existencie a trvania právnickej osoby, zákonom vyžadovanej štruktúry jej orgánov vrátane ich základnej pôsobnosti a ďalších charakteristických vlastností danej formy právnickej osoby.

Odôvodnenie:

Návrh Občianskeho zákonníka stojí na zásade privátnej autonómie. Jej súčasťou je aj autonómia vnútorne regulovať pomery právnickej osoby. Nositeľom tejto autonómie je tak samotná právnická osoba, ktorá sama môže regulovať svoje vnútorné vzťahy, ale aj jej zakladateľ či členovia (pri združení osôb). Obe formy sa zvyknú označovať ako spolková autonómia, ktorá odôvodňuje obmedzenie súdnej intervencie do vnútorných a organizačných otázok právnickej osoby (napr. uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 23/2016 z 14. januára 2016).

Zásadnou zmenou oproti doterajšej právnej úprave je jasnejšie vymedzenie dispozitívnosti právnej úpravy právnických osôb. Návrh je do určitej miery inšpirovaný maďarskou právnou úpravou (§ 3:4 ods. 3 tretej knihy OZ) ale aj českou právnou úpravou. Vzhľadom na to, že ide o dôvody kogentnosti, ktoré sú špecifické pre právnické osoby, je vhodná špeciálna úprava, konkretizujúca všeobecné pravidlo o dispozitívnosti noriem súkromného práva.

Účelom navrhovaného pravidla je obmedziť kogentnosť právnej úpravy právnických osôb.

Vychádza sa z toho, že v zásade je odchylná úprava možná a to aj bez toho, aby ju zákon výslovne pripustil. Záver o kogentnosti konkrétneho pravidla musí byť odôvodnený tým, kto sa ho dovoľáva, resp. vyvodzuje z neho právne následky. Zákon ponúka výpočet dôvodov kogentnosti pravidiel práva právnických osôb, ktoré nadväzuje na všeobecný výpočet dôvodov kogentnosti vo všeobecnej časti Občianskeho zákonníka.

Kogentné budú nepochybne tie pravidlá, ktorých kogentnosť vyplýva z ich vyjadrenia, ktoré nemusí byť výslovne, ale musí zo zákona vyplývať (spravidla formuláciami nesmie, musí).

Pôjde o pravidlá upravujúce základné otázky štruktúry a existencie právnickej osoby (statusové otázky). Do toho spadajú aj základné otázky pôsobnosti orgánov. Pôsobnosť orgánov bude spravidla formulovaná kogentne už bez ďalšieho, avšak tento dôvod kogentnosti má za cieľ brániť takým posunom v rozhodovacích oprávneniach, ktorými by sa vyprázdnila pôsobnosť zákonom ustanovených orgánov, a to hoci aj len fakticky.

Rovnako aj kategórie právnických osôb sú ustanovené kogentne. Vytvorenie inej právnickej osoby by odporovalo vymedzeniu právnickej osoby ako organizovaného útvaru, ktorého znaky vymedzuje zákon a zákon mu aj priznáva právnu subjektivitu. Navyše by sa tým zasahovalo do právneho postavenia tretej osoby. Práve typová viazanosť právnickej osoby je zásadným dôvodom pre kogentnosť právnej úpravy.

Porušenie kogentných pravidiel právnej úpravy právnických osôb v zásade neohrozuje existenciu právnickej osoby, ale na miesto dohodnutých pravidiel nastupujú pravidlá zákonné.

§ 4

Zakázané právnické osoby

Zakazuje sa právnická osoba,

- a) ktorej účelom je popierať alebo obmedzovať osobné, politické alebo iné práva ľudí pre ich pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie, roznečovať nenávisť a neznášanlivosť z týchto dôvodov, podporovať násilie alebo inak porušovať ústavný poriadok a zákony;
- b) ktorej účelom je porušenie práva alebo dosahovanie svojich cieľov nezákonným spôsobom,
- c) ktorá je ozbrojená alebo má ozbrojené zložky; za takú sa nepovažuje združenie, ktorého členovia držia alebo používajú strelné zbrane za podmienok ustanovených osobitným zákonom na športové alebo kultúrne účely alebo na výkon práva poľovníctva.

Odôvodnenie:

Kým ustanovenie § 4 návrhu právnických osôb vymedzuje dôvody kogentnosti pravidiel práva právnických osôb a tým určuje limity súkromnej autonómie pri vytváraní vnútornej ústavy právnickej osoby, ustanovenie § 5 upravuje obzvlášť závažné prípady, kedy je samotná podstata

právnickej osoby zakázaná, a to aj keby bola jej vnútorná ústava formálne korektná. Pravidlo je inšpirované § 145 OZ ČR.

Ak má právnická osoba zakázaný účel, súd ju vyhlási za neplatnú.

Rozlišujeme medzi účelom právnickej osoby a predmetom jej činnosti. Účel vymedzuje jej základný smer pôsobenia právnickej osoby, predmet jej činnosti (resp. predmet podnikania) je prostriedok na dosahovanie tohto cieľa, spravidla prepojený s verejnoprávnym oprávnením alebo klasifikáciou činností.

Druhý oddiel

Založenie, zriadenia a vznik právnickej osoby

§ 5

Založenie a zriadenie právnickej osoby

(1) Právnickú osobu možno založiť jednostranným právnym úkonom, zmluvou alebo iným zakladateľským právnym úkonom ustanoveným zákonom.

(2) Právnickú osobu možno zriadiť tiež zákonom alebo na základe zákona zakladateľským úkonom orgánu verejnej moci.

(3) Zakladateľský právny úkon musí byť písomný a musí obsahovať aspoň meno a priezvisko (názov) a bydlisko (sídlo) zakladateľa alebo zakladateľov, názov a sídlo právnickej osoby, účel jej založenia a prípadne aj predmet činnosti, ktorými bude účel napĺňaný, určenie počtu členov orgánov a určenie ich prvých členov.

Odôvodnenie:

Vznik právnickej osoby súkromného práva je dvojfázový. V prvej fáze je tvorivý akt zakladateľa – založenie alebo zriadenie právnickej osoby. Ide o právnu úpravu, ktorá platí aj v súčasnosti. Ustanovenie nadväzuje na predchádzajúce ustanovenie využívajúc slovné spojenie zakladateľský úkon.

Požadovaný obsah zakladateľského úkonu je upravený čo najužšie. Ak má zakladateľ záujem sa odchyliť od dispozitívnej úpravy, môže tak urobiť a doplniť dodatočné údaje. Pravidlo je všeobecným a nebude potrebné opakovať tieto náležitosti vo všetkých formách právnických osôb.

§ 6

Sídlo právnickej osoby

(1) Sídлом právnickej osoby zapísanej vo verejnom registri je adresa, ktorá je uvedená v tomto verejnom registri bez ohľadu na to, kde je miesto jej riadenia. Ak bolo v zakladateľskom úkone určené sídlo označením obce bez určenia adresy, tak sa uvedie najneskôr v návrhu na zápis do registra.

(2) Sídlo právnickej osoby založenej podľa práva Slovenskej republiky musí byť na území Slovenskej republiky.

Odôvodnenie:

Sídlo právnickej osoby je jedným z jej konštitutívnych prvkov. Na rozdiel od ľudí, ktorých hmotná existencia umožňuje ostatným subjektom voči nim robiť prejavy vôle, právnická osoba takúto fyzickú prítomnosť nemá. Preto sa vyžaduje, aby mala sídlo, svoju hlavnú lokalizáciu a to v mieste, ktoré musí umožniť prijímanie prejavov vôle. Občiansky zákonník vychádza z formálneho sídla právnickej osoby.

Umožňuje sa určiť sídlo jej štatutárnym orgánom, ak je v zakladateľskom úkone uvedené sídlo len určením obce. Aby bol účel určenia sídla naplnený, musí štatutárny orgán adresu sídla zvoliť bez zbytočného odkladu.

Sídlo právnickej osoby podľa Občianskeho zákonníka ešte nedefinuje sídlo z pohľadu medzinárodného práva súkromného a procesného.

§ 7

Vznik právnickej osoby

(1) Právnická osoba vzniká zápisom do verejného registra.

(2) Ak návrh na zápis právnickej osoby do verejného registra nebol podaný do 60 dní od jej založenia, tak zakladateľský úkon stráca účinnosť.

(3) Právnická osoba zriadená zákonom vzniká dňom nadobudnutia účinnosti zákona, ibaže by zákon ustanovoval neskorší deň jej vzniku.

(4) Právnická osoba zriadená zakladateľským úkonom orgánu verejnej moci formou rozhodnutia, vzniká dňom nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, ak z rozhodnutia nevyplýva neskorší deň jej vzniku.

Odôvodnenie:

Právnická osoba nadobúda právnu subjektivitu svojím vznikom. Navrhuje sa prevziať súčasná právna úprava vzniku ako druhej fázy zakladania právnickej osoby.

Na rozdiel od súčasnej právnej úpravy sa obmedzuje doba, počas ktorej môže byť právnická osoba založená. Po uplynutí 60 dní už založená právnická osoba register nemá byť zapísaná do registra a nemá teda vzniknúť. Zakladateľský úkon stráca účinnosť a záväzky medzi zakladateľmi zo zakladateľského úkonu zanikajú. Medzi sebou sa zakladatelia vysporiadajú podľa pravidiel bezdôvodného obohatenia. Zároveň sa tým vyjadruje, že medzi zakladateľmi už pred vznikom právnickej osoby vzniká osobitný záväzok, smerujúci ku vzniku právnickej osoby.

§ 8

Konanie pred vznikom právnickej osoby

(1) Osoby, ktoré konajú v mene právnickej osoby pred jej vznikom, sú z tohto konania zaviazané spoločne a nerozdielne.

(2) Ak právnická osoba schváli konanie v jej mene podľa odseku 1 do troch mesiacov od svojho vzniku, tak platí, že je z tohto konania od počiatku zaviazaná namiesto konajúcich osôb. Právnická osoba bez zbytočného odkladu oznámi stranám zmluvy, že toto konanie schválila.

(3) Z iných právnych skutočností, najmä protiprávných úkonov, súvisiacich so vznikom právnickej osoby, z ktorých by bola právnická osoba zaviazaná voči veriteľovi, ak by nastali po vzniku právnickej osoby, je právnická osoba zaviazaná od počiatku.

Odôvodnenie:

Právnická osoba nadobúda právnu subjektivitu vznikom. Už pred vznikom však je nevyhnutné alebo potrebné urobiť úkony, ktoré by mali byť pripísané právnickej osobe. Za založenú právnickú osobu je potrebné robiť úkony tak v oblasti verejného práva (registračné úkony) ako aj súkromného práva (zaistenie jej fungovania po vzniku).

Pri súkromnoprávných úkonoch sa vychádza z § 64 Obchodného zákonníka, ale odstraňujú sa jeho nadbytočné obmedzenia. Osoby, ktoré konajú v mene založenej právnickej osoby sú vždy spoločne a nerozdielne zaviazané z tohto konania, a to bez ohľadu na to, či druhá zmluvná strana ich identitu poznala alebo nie. Právnická osoba má následne možnosť v ustanovenej lehote schváliť konanie, čím sa z neho stane zaviazanou a to od počiatku tohto záväzku. Konajúce osoby za tento záväzok nezodpovedajú.

Mimo tohto pravidla by malo byť možné aplikovať ustanovenia o konaní bez plnomocenstva a možnosti dodatočného schválenia právneho úkonu.

Pri deliktoch a pri bezdôvodnom obohatení sa aj na čas pred vznikom právnickej osoby uplatnia pravidlá, akoby právnická osoba už existovala. (Vzhľadom na plánovanú paralelnú zodpovednosť škodcu a princípála nie je potrebné osobitne chrániť poškodeného pred obchádzaním spätným vytvorením právnickej osoby).

Právnická osoba sa môže stať zaviazanou aj z právnych úkonov urobených pred jej vznikom, a to podľa všeobecných pravidiel súkromného práva (pristúpenie k dlhu a podobne).

Predpisom verejného práva sa prenecháva určenie toho, kto má robiť verejnoprávne úkony súvisiace so vznikom právnickej osoby (napríklad oprávnenia na výkon podnikateľských činností, zápisy do registrov).

§ 9

Neplatnosť právnickej osoby

(1) Po vzniku právnickej osoby sa nemožno domáhať určenia, že právnická osoba nevznikla alebo že jej zakladateľský úkon je neplatný.

(2) Súd môže aj bez návrhu rozhodnúť o neplatnosti právnickej osoby, len ak

- a) nebol vyhotovený zakladateľský úkon alebo nebola dodržaná zákonom predpísaná forma tohto úkonu pre príslušný typ právnickej osoby,
- b) je zakázanou právnickou osobou, alebo je predmet jej činnosti podľa zakladateľského úkonu v rozpore so zákonom alebo odporuje verejnému poriadku,
- c) v zakladateľskom úkone alebo v stanovách chýba zákonom požadovaná náležitosť,
- d) počet svojprávnych zakladateľov bol menší ako vyžaduje zákon,
a tento nedostatok nebol odstránený.

(3) Právne vzťahy, do ktorých neplatná právnická osoba vstúpila, nie sú rozhodnutím súdu o neplatnosti právnickej osoby dotknuté.

Odôvodnenie:

Zakladateľský úkon môže trpieť vadami. Ak už právnická osoba napriek týmto vadám vznikla, je potrebné chrániť právny styk a právne vzťahy, do ktorých právnická osoba vstúpila, ak ňu urobené právne úkony nie sú z iných dôvodov neplatné. Žiadne z väd zakladateľského úkonu by vzniku právnickej osoby nemali späťne spochybníť jej právnu subjektivitu, ale mali by mať len účinky do budúcnosti.

Navrhuje sa zovšeobecniť súčasnú obchodnoprávnú úpravu neplatnosti obchodných spoločností ako všeobecný model právnických osôb súkromného práva. Taxatívne uvedené nedostatky zakladateľského úkonu by mali spôsobiť neplatnosť právnickej osoby, jej zrušenie a vstup do likvidácie.

Absencia vyhotovenia zakladateľského úkonu predstavuje jeho úplnú absenciu, nie iné vady, resp. nedostatok účinkov v momente zápisu právnickej osoby do registra.

Pri rozhodovaní o neplatnosti už nemusí rozhodnúť osobitne aj o vstupe do likvidácie. Rozhodnutím o neplatnosti sa spoločnosť zrušuje ex lege. Súd v tomto rozhodnutí zároveň ustanoví likvidátora.

Tretí oddiel

Orgány právnickej osoby

§ 10

Sústava orgánov

Právnická osoba má štatutárny orgán a iné orgány ustanovené zákonom. Právnická osoba môže vytvoriť aj iné orgány.

Odôvodnenie:

Právnická osoba vytvára a prejavuje vôľu prostredníctvom svojich orgánov. Návrh Občianskeho zákonníka nedefinuje orgán, ale prenecháva jeho vymedzenie právnej teórii. Podľa súčasnej právnej teórie je orgán osoba alebo skupina osôb vytvárajúcich vôľu právnickej osoby v jemu vymedzenom rozsahu pôsobnosti. Orgán je definovaný úlohou a vymedzením pôsobnosti v rámci vnútornej štruktúry právnickej osoby.

Vyžaduje sa, aby mala právnická osoba štatutárny orgán. Jeho neobsadenie vedie k prísnyh sankciám. Zákon ustanovuje, aké iné orgány právnická osoba má.

Druhá veta navrhovaného ustanovenia zvyrazňuje možnosť vytvoriť ďalšie orgány (fakultatívne orgány), ktorá sa tiež považujú za orgány v zmysle tohto oddielu právnej úpravy. Tieto fakultatívne orgány právnická osoba vytvára, naopak, zákonom ustanovené orgány sa nevytvárajú, ale len obsadzujú ich členmi.

Orgány právnickej osoby majú vymedzenú pôsobnosť či už zákonom, alebo tam, kde to zákon umožňuje, aj zakladateľským úkonom, resp. stanovami. Pôsobnosť nie je možné zveriť jednoduchým a jednorazovým rozhodnutím orgánu, ktoré by nemenilo vnútorné predpisy právnickej osoby.

§ 11

Člen orgánu

Osoba, ktorá bola ustanovená do funkcie člena orgánu právnickej osoby rozhodnutím jej členov alebo iného orgánu právnickej osoby (člen orgánu), musí byť plne svojprávna. Nestane sa členom skôr, než dá s členstvom súhlas.

Odôvodnenie:

Navrhuje sa vymedziť člena orgánu tak, aby bolo možné na takto vymedzený subjekt nadviazať osobitnú právnu úpravu – práva a povinnosti, resp. zodpovednostný režim. Členom orgánu sa rozumie len taká osoba, ktorá je do funkcie člena orgánu osobitne ustanovená. Členom orgánu tak nie je taká osoba, ktorá sa zúčastňuje riadenia právnickej osoby z titulu svojho členstva v právnickej osobe (účasti na právnickej osobe). Preto nemajú ani práva a povinnosti člena orgánu. Tam, kde je to potrebné (rozhodnutie orgánov, resp. aktívna legitimácia na podanie návrhu na jeho preskúmanie), sa bude preto vyžadovať osobitná právna úprava.

Orgán právnickej osoby je preto chápaný širšie, než člen orgánu. Môže tak byť orgán bez členov. Aj členská schôdza je orgán, ale po právnej stránke niet člena členskej schôdze, ale člena združenia osôb, ktorý rozhoduje prostredníctvom účasti na tomto orgáne (rovnako je spoločník akciovej spoločnosti, nie člen valného zhromaždenia).

Osobitnú právnu úpravu si budú vyžadovať osobné obchodné spoločnosti, ktoré nemajú orgány v pravom slova zmysle.

Členom orgánu môže byť osoba aj v prípade, ak ide o individuálny orgán (má len jedného člena).

§ 12

Právnická osoba ako člen orgánu

(1) Členom orgánu právnickej osoby môže byť aj právnická osoba. V orgáne ju zastupuje splnomocnený človek, ktorý spĺňa podmienky, aby mohol byť členom orgánu.

(2) Ak sa člen orgánu zapisuje do verejného registra, tak sa k právnickej osobe ako členovi orgánu uvedie aj človek, ktorý ju v tomto orgáne zastupuje.

(3) Povinnosti člena orgánu, ktorý je právnickou osobou, sa vzťahujú aj na toho, kto ho v orgáne zastupuje. Za porušenie povinností člena orgánu zodpovedá právnická osoba ako člen orgánu spoločne a nerozdielne s osobou, ktorá ju v orgáne zastupuje.

Odôvodnenie:

Navrhovaná právna úprava akceptuje, aby členom orgánu právnickej osoby súkromného práva mohla byť aj právnická osoba. Aj v súčasnej právnej úprave je možné, aby funkciu štatutárneho orgánu plnila právnická osoba (osobné obchodné spoločnosti ale aj likvidátor či správca). Toto východisko by mohlo byť obmedzené v prípadoch, kde to ustanoví zákon.

Ak je člen orgánu právnickou osobou, musí vždy existovať človek, ktorý bude prejavovať navonok jej vôľu a zastupovať ju v danom orgáne. Tento človek musí byť uvedený aj v registri, ktorý vedie členov orgánu. Ak je týchto ľudí viac, uplatnia sa pravidlá pre kolektívne konanie navonok.

Prípustné nie je reťazenie právnických osôb v štatutárnom orgáne.

Aby sa zabezpečilo motivačné a prevenčné pôsobenie zodpovednosti za porušenie povinností pri činnosti člena orgánu, zodpovedá nielen samotná právnická osoba, ktorá je členkou orgánu, ale súbežne s ňou aj ten človek, ktorý za ňu v orgáne koná. V tomto prípade sa neuplatní pravidlo zodpovednosti za pomocníka. Konkrétna textácia zodpovednostnej klauzuly je inšpirovaná čl. 2:11 druhej knihy holandského občianskeho zákonníka.

§ 13

Nevhodnosť osoby na výkon funkcie člena orgánu

(1) Osoba, na majetok ktorej bol vyhlásený konkurz, sa môže stať členom orgánu, len ak túto skutočnosť vopred oznámila tomu, kto ju môže do funkcie ustanoviť.

(2) V prípade porušenia povinností podľa odseku 1 sa môže každý, kto osvedčí právny záujem, domáhať, aby súd odvolal člena orgánu z funkcie.

Odôvodnenie:

Nevhodnosť osoby na výkon funkcie člena orgánu (diskvalifikácia) je v súčasnom práve upravená ako inštitút práva obchodných spoločností. Ide však o všeobecný inštitút práva právnických osôb, a to v záujme zakladateľov právnickej osoby a jej veriteľov.

Na diskusiu je rozsah skutkov, za ktoré by mala nasledovať diskvalifikácia a to, či by mal byť rovnaký vo všetkých formách právnických osôb. Je možné rozlíšiť diskvalifikáciu pre účely členstva v orgáne združenia filatelistov či skrášľovacieho spolku a obchodnej spoločnosti.

§ 14

Uznesenie kolektívneho orgánu

(1) Orgán právnickej osoby tvorený viacerými osobami (kolektívny orgán) rozhoduje uznesením. Uznanie schopný je kolektívny orgán vtedy, ak sa rozhodovania zúčastní aspoň polovica osôb, ktoré ho tvoria; uznesenia prijíma hlasovaním nadpolovičnou väčšinou zúčastnených.

(2) Kolektívny orgán určí spomedzi osôb, ktoré ho tvoria, predsedu. Predseda zvoláva, pripravuje a riadi schôdzu orgánu.

(3) Kolektívny orgán môže prijímať uznesenia aj mimo svojho zasadnutia. Návrh uznesenia predkladá predseda osobám oprávneným hlasovať na vyjadrenie s oznámením lehoty, v ktorej sa majú k nemu vyjadriť. Ak sa osoba v určenej lehote nevyjadrí, tak platí, že s návrhom nesúhlasí. Výsledky hlasovania oznámi predseda spôsobom obvyklým v právnickej osobe.

(4) Platnosť hlasovania pri prijímaní uznesenia nie je možné samostatne napadnúť, preskúmať ani zrušiť.

(5) Kolektívny orgán môže prijať rokovací poriadok alebo iný vnútorný predpis, ktorým upraví postup pri prijímaní uznesení a činnosť kolektívneho orgánu.

Odôvodnenie:

Orgány právnickej osoby vytvárajú vôľu rozhodnutiami a prejavujú ju navonok. Rozhodnutia, ktoré najmä vytvárajú, menia alebo rušia práva sú právnymi úkonmi. Ak rozhoduje kolektívny orgán, sú rozhodnutia výsledkom kolektívnej tvorby vôle prostredníctvom hlasovania. Navrhovaná právna úprava používa pojem uznesenia na označenie výsledku kolektívneho rozhodovania a to tak v práve právnických osôb (uznesenie orgánu) ako aj v iných častiach súkromného práva (uznesenie spoluvlastníkov alebo členov society). Pojem uznesenie je tak podmnožinou pojmu rozhodnutie.

Navrhované ustanovenie upravuje spôsob a výsledok tvorby kolektívnej vôle – prijímania uznesenia orgánu právnickej osoby. Ide o úpravu všeobecnú, ktorá ustúpi akejkoľvek osobitnej právnej úprave. Textácia odseku 1 je inšpirovaná § 156 českého občianskeho zákonníka.

Zahrňuje všetky orgány právnickej osoby, nie len tie, ktorých členovia sú do svojej funkcie menovaní. Toto ustanovenie sa vzťahuje tak na uznesenie členskej schôdzy združenia osôb ako aj na uznesenie rady tohto združenia ako voleného orgánu. Návrh preto zámerne nepoužíva pojem „člen orgánu“, aby bolo zrejmé, že kolektívny orgán nemusí byť zložený len z ustanovených členov, ale jeho členstvo môže vyplývať ex lege (členská schôdza, valné zhromaždenie a podobne).

Potrebné je, aby sa osoby zúčastnili rozhodovania – nemusí ísť o fyzickú prítomnosť na zasadnutí, ale možná je aj účasť prostriedkami diaľkovej komunikácie. Formy účasti môžu byť rôzne – čas zúčastnených sa môže zúčastniť osobne, iná časť dištančne.

Rozlišuje sa medzi rozhodovaním na zasadnutí orgánu a mimo jeho zasadnutia. Zasadnutím orgánu sa rozumie súčasná prítomnosť zúčastnených osôb na rozhodovaní. Je možná diskusia o návrhoch uznesení, resp. vzájomná interakcia zúčastnených. Mimo zasadnutia sa rozhoduje postupne, každý zúčastnený sa vyjadruje jednotlivo, adresuje svoje hlasovanie samotnej právnickej osobe.

Všeobecne sa neustanovuje podmienka písomného rozhodovania, a to ani pri prijímaní uznesení mimo zasadnutia. Rovnako sa umožňuje oznámiť výsledok spôsobom obvyklým v právnickej osobe, návrh neustanovuje požiadavku doručovať oznámenie o výsledku každému jednotlivému členovi orgánu.

Odsek 4 je pravidlo, z ktorého implicitne vychádza aj súčasné právo právnických osôb (typicky hlasovanie na valnom zhromaždení). Jeho textácia je inšpirovaná čl. 2:13 ods. 1 druhej knihy holandského občianskeho zákonníka. Keďže nie je možné napadnúť samotné hlasovanie, je potrebné napadnúť platnosť samotného uznesenia.

Zavádza sa tiež možnosť, aby každý orgán sám prijal svojim vnútorným predpisom pravidlá, ktoré budú spravovať procesy pri jeho rozhodovaní. Ustanovenie odseku 5 je formulované výslovné,

s cieľom zvýrazniť, že takéto pravidlá môže prijať samotný orgán a nemusia byť súčasťou zakladateľského úkonu alebo stanov. Tieto pravidlá môže prijímať orgán len v rámci možností a limitov, ktoré mu kladie zákon, zakladateľský úkon alebo stanovy.

§ 15

Zápisnica o rozhodnutí

(1) Zo zasadnutia orgánu zabezpečí jeho predseda, inak osoba, ktorá ho zvolala, vyhotovenie zápisnice, a to do 30 dní od zasadnutia.

(2) Zo zápisnice musí byť zrejmé aspoň to, kto a ako zasadnutie zvolal, kedy a kde sa konalo, kto sa rozhodovania zúčastnil, kto zasadnutie viedol, aké rozhodnutia boli prijaté a kedy bola zápisnica vyhotovená.

(3) Odseky 1 a 2 platia primerane v prípade rozhodovania mimo zasadnutia orgánu a pre zápis o rozhodnutí jednočlenného orgánu.

Odôvodnenie:

Rozhodnutím orgán vytvorí vôľu, potrebné je však, aby bola táto vôľa poznateľná navonok. Za týmto účelom sa ustanovuje povinnosť vyhotoviť zápisnicu zo zasadnutia orgánu a jeho rozhodovania.

Je na zváženie, či neupraviť výnimku z povinnosti zápisu, ak je obsah rozhodnutia zjavný aj inak, napríklad tým, že sa urobí právny úkon navonok.

Právna úprava nadväzuje na východisko vo všeobecnej časti Občianskeho zákonníka, podľa ktorého je uznesenie prijaté s tým obsahom, ako vyplýva zo zápisnice. Právna úprava zápisu sa vzťahuje na rozhodnutia individuálnych orgánov aj na uznesenia.

Odsek 2 navrhovaného ustanovenia uvádza minimálne požiadavky na obsah zápisnice. Vzhľadom na obrátenie dôkazného bremena budú mať samotní členovia orgánu záujem na tom, aby sa uviedlo aj to, kto a ako hlasoval. Pri uzneseniach väčších kolektívov môže byť náročné identifikovať každého jedného hlasujúceho.

Navrhované pravidlá sa primerane uplatnia aj v prípade hlasovaní per rollam. Odlišné je to, že nejde o zvolanie zasadnutia orgánu a ani niet osôb, ktoré by sa zasadnutia zúčastnili.

§ 16

Osobný výkon funkcie člena orgánu

(1) Člen orgánu vykonáva funkciu osobne.

(2) Člen kolektívneho orgánu môže pre jednotlivý prípad splnomocniť iného člena tohto orgánu, aby ho pri hlasovaní zastúpil vymedzeným spôsobom.

(3) Členovia kolektívneho orgánu, ktorí sú oprávnení konať v mene právnickej osoby spoločne, môžu splnomocniť jedného z nich, aby v jednotlivom prípade za ňu konal vymedzeným spôsobom.

Odôvodnenie:

Navrhovaná právna úprava sa vzťahuje len na ustanovených členov orgánov a upravuje osobný výkon funkcie a z nej vyplývajúce obmedzenia.

Napriek osobnému výkonu funkcie sa umožňuje, aby člen orgánu poveril svojim zastupovaním iného člena orgánu. Je otázne, či by takéto poverenie malo byť len individuálne a s určením toho, ako má zástupca hlasovať, alebo má postačiť aj všeobecnejšie plnomocenstvo.

Osobitná právna úprava sa vyžaduje na riešenie možnosti člena orgánu nechať sa zastúpiť iným členom orgánu. Zodpovedá záverom novej judikatúry Ústavného súdu SR k pravidlu štyroch očí.

V oboch prípadoch však musí byť riadne vytvorená vôľa toho, kto je zastupovaný, vopred (konanie určitým spôsobom).

Osoby, ktoré sa zúčastňujú správy právnickej osoby ex lege (členovia združenia osôb na členskej schôdzi) nemajú funkciu, ktorú by museli vykonávať osobne. Na možnosť splnomocniť alebo poveriť tretiu osobu na výkon ich práv sa navrhované ustanovenie neuplatní.

§ 17

Právny vzťah medzi členom orgánu a právnickou osobou

(1) Zmluvu medzi členom orgánu a právnickou osobou upravujúca ich vzájomné práva a povinnosti schvaľuje orgán, ktorý je oprávnený člena orgánu ustanoviť.

(2) Ak zmluva medzi členom orgánu a právnickou osobou neurčuje inak, tak sa na vzájomné práva a povinnosti medzi právnickou osobou a členom orgánu použijú primerane ustanovenia o príkaznej zmluve.

(3) Člen orgánu môže vykonávať funkciu člena orgánu aj v pracovnoprávnom vzťahu. *Alt: Vzájomné práva a povinnosti podľa odseku 1 sa môžu spravovať aj pracovnoprávnymi predpismi. Alt: V zmluve podľa odseku 1 možno dohodnúť, že člen orgánu vykonáva funkciu v pracovnoprávnom vzťahu.* Ustanovenia tohto zákona o právach a povinnostiach členov orgánu tým nie sú dotknuté.

(4) Nárok na odmenu má člen orgánu len vtedy, ak to vyplýva zo zmluvy medzi ním a právnickou osobou, zakladateľského úkonu alebo stanov alebo rozhodnutia toho, kto člena orgánu ustanovil. Predpokladá sa, že plnenie poskytnuté právnickou osobou členovi orgánu je odmenou za výkon jeho funkcie člena orgánu.

Odôvodnenie:

Navrhovaná právna úprava vyjasňuje právne postavenie členov orgánov a prináša niekoľko zásadných zmien.

Vychádza z toho, že strany si môžu uzavrieť zmluvu, ktorá sa už osobitne neoznačuje ako zmluva o výkone funkcie, aby sa uťali diskusie o tom, či ide o inominátnu alebo nominátnu zmluvu.

Obsah tejto zmluvy nie je obmedzený a môže mať aj výsledkový charakter.

Ak si žiadnu zmluvu medzi sebou strany neuzavreli, uplatní sa podporné pravidlo o príkaznej zmluve (je na zváženie, či obsah navrhovanej príkaznej zmluvy bude vhodný, alebo sa preberú konkrétne ustanovenia – ak vôbec, vzhľadom na rozsiahlu všeobecnú právnu úpravu práv a povinností člena orgánu).

Navrhuje sa výslovná úprava, ktorá by prelamovala doterajšiu prax, ktorá zdanlivo vylučovala, aby člen štatutárneho orgánu právnickej osoby bol v pracovnoprávnom vzťahu s touto právnickou osobou v rámci ktorého by výkon funkcie člena orgánu predstavoval aj náplň práce. Súčasný právny stav spôsobuje značné aplikačné ťažkosti a núti k neštandardnej kreativite zmluvných dojednaní. Navrhuje sa viacero textácií ustanovenia, ktorého riešenie si nevyhnutne vyžaduje intenzívnu diskusiu a zhodnotenie nielen obchodnoprávných, ale aj pracovnoprávných či daňovo odvodových dopadov.

Zvážiť je potrebné najmä to, či v situácii, ak strany žiadnu osobitnú zmluvu neuzavreli, by bolo možné dospieť k záveru, že ide o pracovnoprávny vzťah; Sporné tiež je to, či považovanie za pracovnoprávny vzťah je nadviazanie len na úrovni právnych následkov, alebo aj pripustenie skúmania, či sú splnené predpoklady pracovného vzťahu a len vtedy – a vždy vtedy – sa uplatnia pravidlá pracovného práva. Tiež treba počítať s tým, že niektoré pracovnoprávne aspekty sa uplatnia ex lege už aj teraz – európske pravidlá.

Na rozdiel od doterajšieho právneho stavu, ktorý bol v tejto otázke sporný, sa ustanovuje, že člen orgánu má nárok na odmenu len vtedy, ak je tento nárok priznaný. Je na diskusiu, či zaviesť aj druhú vetu, ktorá by ustanovila vyvrátiteľnú domnienku, podľa ktorej by akákoľvek plnenie poskytnuté členovi orgánu by sa považovalo za odmenu a preto by sa vyžadoval súhlas na to oprávneného orgánu. Pochopiteľne, plnenia poskytnuté právnickou osobou môžu mať aj iný právny základ (napríklad plnenie dividendy spoločníkovi, ktorý je tiež členom orgánu).

Obsah zmluvy medzi členom orgánu a právnickou osobou nesmie odporovať kogentným ustanoveniam upravujúcim právne postavenie člena orgánu. Povinnosti členov orgánov sú stanovené jednostranne kogentne. Na navrhované ustanovenie nadväzuje § 28 návrhu, ktorý limitujúce následky zmluvného dojednania v neprospech právnickej osoby – ale len vo vzťahu k úkonom, ktoré neodporujú kogentným pravidlám.

§ 18

Lojalita člena orgánu

(1) Člen orgánu je povinný vykonávať svoju funkciu lojálne, najmä musí dodržiavať mlčanlivosť o záležitostiach právnickej osoby, ktorých dôvernosť je v záujme právnickej osoby, a to aj po skončení jeho členstva v orgáne, nesmie si prisvojiť jej majetok ani inak uprednostniť svoje záujmy pred záujmami právnickej osoby. Povinnosť právnickej osoby sprístupňovať alebo zverejňovať informácie podľa osobitných predpisov tým nie je dotknutá.

(2) Pri poskytnutí informácií inému orgánu právnickej osoby, jeho členovi ako aj tretím osobám alebo orgánom verejnej moci v rozsahu, v akom sú na to zákonom, zakladateľským úkonom, stanovami alebo zmluvou oprávnení, urobí člen orgánu primerané opatrenia na ochranu dôvernosti informácií pred ich prezradením tretím osobám

(3) Zakladateľský úkon alebo stanovy môžu určiť, kedy a v akom rozsahu nesmie člen orgánu vykonávať činnosť, ktorá by bola pre právnickú osobu konkurenčnou.

Odôvodnenie:

V súčasnom práve absentuje všeobecná úprava povinností členov orgánov. Okrem komplexnej právnej úpravy v Obchodnom zákonníku, je osobitná právna úprava niektorých foriem právnických osôb strohá.

Návrh právnej úpravy kodifikuje povinnosti členov orgánov všetkých právnických osôb súkromného práva do podoby všeobecnej právnej úpravy. Vychádza sa z toho, že povinnosti člena orgánu vyplývajú z jeho postavenia a môžu byť rozšírené zmluvnou úpravou. Rozlišuje sa medzi povinnosťou konať lojálne a povinnosťou vynaložiť dostatočnú svedomitosť pri svojej činnosti. Tieto dva súbory povinností návrh jasnejšie rozlišuje, viaže na ne rôzne nároky a umožňuje rôzne zbavenie sa zodpovednosti.

Navrhované ustanovenie upravuje povinnosť lojality voči právnickej osobe, teda povinnosť uprednostniť záujmy právnickej osoby pred vlastnými záujmami. Navrhovaná právna úprava vychádza z právnej úpravy súčasného Obchodného zákonníka, koriguje však jeho neúplnosť a nedôvodné rozlíšenie zákazu konkurencie a porušenia lojality. Predstavuje všeobecnú klauzulu povinnosti lojality, ktorá kladie nároky na akékoľvek konanie člena orgánu, ale tiež z nej vyplývajúce osobitné povinnosti.

Porušenie lojality zahŕňajú najčastejšie porušenie mlčanlivosti, využitie obchodnej príležitosti právnickej osoby, prisvojenie si jej majetku, korupciu, porušenie zákazu konkurencie a transakcie v konflikte záujmov. Mnohé z týchto situácií sa prejavujú rovnako negatívne vo všetkých formách právnických osôb (napríklad porušenie mlčanlivosti, prisvojenie si majetku, transakcie v konflikte záujmov) a preto je ich možné upraviť spoločne a ako všeobecnú úpravu. Niektoré situácie sa však prejavujú negatívne len v niektorých právnických osobách (zákaz konkurencie dáva zmysel v obchodných spoločnostiach, v prípade filantropického združenia alebo spolku filatelistov však môže pôsobiť nadbytočne až kontraproduktívne).

Povinnosť mlčanlivosti nie je neobmedzená. Obmedzuje ju právo určitých osôb na informácie (typicky kontrolné orgány, členovia združenia, spoločníci obchodných spoločností) aj verejnoprávne predpisy. Zároveň sa však aj tu ukladá členovi štatutárneho orgánu prevenčná povinnosť. Mlčanlivosť sa vzťahuje na dôverné informácie. Vychádzať by sa malo z objektívneho posudzovania dôvernosti informácií. Nie je preto relevantné to, či si právnická osoba vymedzí určité informácie za dôverné. Záujem právnickej osoby na dôvernosti je daný najmä tým, že by v prípade ich zverejnenia mohla utrpieť škodu. Povinnosť zachovávať mlčanlivosť o dôverných informáciách by mala trvať aj po zániku členstva v orgáne.

Nenavrhuje sa prijať všeobecné pravidlo o zákaze konkurencie. Umožňuje sa takéto pravidlo zaviesť v zakladateľskej zmluve či stanovách a to s korporáčnymi účinkami – bez ohľadu na jeho zahrnutie v zmluve. Pochopiteľne, aj osobitný zákon môže konkurenčnú činnosť člena orgánu zakázať. Z toho a contrario vyplýva, že konkurenčná činnosť člena orgánu nie je a priori zakázaná. Môže ale byť posúdená podľa všeobecnej klauzuly porušenia lojality alebo svedomitosti. Následné obmedzenia konkurencie (po zániku funkcie) ostávajú doménou zmluvného práva.

Osobitná právna úprava v zákone o obchodných spoločnostiach a družstve bude potrebná pre vymedzenie zákazu konkurencie, úpravu koncernových vzťahov a možnosť uprednostniť koncernový záujem, resp. pre koncernové plnenia v prospech člena orgánu. Vzhľadom na to, že sa právna úprava vzťahuje len na ustanovených členov orgánov, bude potrebná úprava aj v rámci osobných obchodných spoločností (aspoň ako odkazovacia norma).

§ 19

Hroziaci stret záujmov

(1) Člen orgánu, ktorý sa dozvie, že právnická osoba zamýšľa urobiť úkon alebo urobila úkon, pri ktorom hrozí stret záujmu právnickej osoby s jeho záujmom alebo záujmom jemu blízkej osoby či právnickej osoby v ktorej má majetkovú účasť (hroziaci stret záujmov), bez zbytočného odkladu o dotknutom záujme a, ak je to možné, aj o jeho peňažnom vyjadrení, upovedomí orgán, ktorý dotknuté rozhodnutia prijíma, ako aj dozorný orgán alebo, ak ho niet, orgán, ktorý ho ustanovil.

(2) Člen orgánu podľa odseku 1 nesmie urobiť úkon, pri ktorom hrozí stret záujmov, alebo byť inak činný, kým naň dozorný orgán alebo, ak ho niet, orgán, ktorý člena orgánu ustanovil, takýto postup neudelí súhlas. Predpokladá sa, že súhlas vylučuje stret záujmov.

Odôvodnenie:

Súčasná právna úprava neobsahuje všeobecnú súkromnoprávnu reguláciu transakcií v konflikte záujmov, a to ani v rámci Obchodného zákonníka. Transakcie v konflikte záujmov sú problémom nie len pre obchodné spoločnosti, ale aj pre iné formy právnických osôb najmä preto, lebo je s nimi spojené riziko, že ich podmienky budú v neprospech právnickej osoby. Preto sa navrhuje všeobecná právna úprava, ktorá ukladá povinnosť notifikovať hroziaci konflikt záujmov a ukladá povinnosť členom orgánu vyčkat' na súhlas iného orgánu s transakciou. Samotný súhlas orgánu ešte neznamená, že konflikt záujmov neexistuje a transakcia je korektná. Dochádza len k zmene dôkazného bremena.

Navrhovaná právna úprava teda nepostihuje transakcie v konflikte záujmov, ale len zvyšuje transparentnosť plánovanej transakcie.

Právna úprava sa nedotýka platnosti právnych úkonov. Tá sa posúdi v súlade s pravidlami o konflikte záujmov zástupcu a zastúpeného. Umožňuje sa však uplatniť nároky podľa nasledujúceho ustanovenia.

Je na zváženie, či neupraviť lehotu od notifikácie, po uplynutí ktorej by aj v prípade nevyjadrenia sa orgánu bolo možné považovať súhlas za udelený.

Podrobnejšiu právnu úpravu transakcií v konflikte záujmov bude obsahovať úprava obchodných spoločností.

§ 20

Nároky z porušenia lojality

(1) Právnická osoba môže požadovať od člena orgánu, ktorý porušil povinnosti podľa § 18 alebo § 19, aby podal všetky informácie a odovzdal všetky dokumenty vzťahujúce sa na konanie, pri ktorom nekonal lojálne, a aby vydal všetko, čo z tohto konania nadobudol.

(2) Ak druhá strana zmluvy vedela alebo mala vedieť o strete záujmov, tak právnická osoba môže od nej a od člena orgánu požadovať, aby sa stala oprávnenou a povinnou osobou z tohto právneho úkonu namiesto člena orgánu.

(3) Nárok na náhradu škody ani ustanovenia o strete záujmov zástupcu a zastúpeného tým nie sú dotknuté.

Odôvodnenie:

Porušenie lojality má iné ekonomické dôsledky, než porušenie svedomitosti. Často nepôjde o spôsobenie škody, alebo by vyčíslenie škody a preukázanie príčinnej súvislosti pôsobilo značné ťažkosti. Porušenie lojality spočíva spravidla v urobení právneho úkonu, či už ako člen orgánu za právnickú osobu, alebo ako súkromná osoba s treťou osobou. Preto sa navrhujú samostatné nároky z porušenia lojality. Rozvíjajú a spresňujú sa tu nároky z porušenia konkurencie podľa Obchodného zákonníka.

Právnická osoba má v prvom rade informačný nárok, ktorý slúži na realizáciu ostatných nárokov. Má tiež nárok na to, aby člen orgánu vydal plnenie, ktoré už nadobudol na základe daného právneho úkonu, hoci sám bude z neho naďalej zaviazaný. Ak nebola tretia osoba dobromyseľná, môže znášať tiež následky porušenia lojality člena orgánu a môže byť vystavená zmene svojho zmluvného partnera, kedy namiesto nelojálneho člena orgánu nastúpi právnická osoba. V tomto prípade by právnická osoba vstupovala do právneho úkonu namiesto člena orgánu. Takýto nárok by mal byť uplatnený voči obojstranným stranám.

§ 21

Zmluvy medzi právnickou osobou a členom orgánu

(1) Zmluva medzi právnickou osobou a členom orgánu, na ktorú sa nevzťahuje § ..., si vyžaduje súhlas dozorného orgánu tejto osoby alebo, ak ho niet alebo ide o zmluvu s členom dozorného orgánu, súhlas jej najvyššieho orgánu, ibaže by išlo o zmluvu uzatváranú v rámci bežného obchodného styku.

(2) To platí aj pre každú zmluvu, ktorou právnická osoba zabezpečí dlh člena orgánu voči tretej osobe alebo sa stane spoludlžníkom člena orgánu.

Odôvodnenie:

Osobitný prípad transakcií v konflikte záujmov sú transakcie medzi právnickou osobou a jej členmi orgánov. Ide tu o iné zmluvy, než je zmluva o výkone funkcie – napríklad predaj majetku právnickej osoby členom jej orgánov. Po vecnej stránke by takéto transakcie mali mať podobný režim ako schvaľovanie odmeny členom orgánu, s posilnením postavenia dozorného orgánu.

Na rozdiel od notifikačnej povinnosti pri hroziacom konflikte záujmov, tu ide o podmienku schvaľovania právneho úkonu s následkami podľa všeobecnej časti Občianskeho zákonníka.

Navrhovaná právna úprava sa nevzťahuje na osoby, ktoré sú členmi orgánov ex lege (členov združenia zúčastňujúcich sa členskej schôdze). Transakcie medzi právnickou osobou s členstvom (spoločníkmi) a členmi (spoločníkmi) sa spravuje osobitným režimom právnej úpravy združenia osôb.

Pre obchodné spoločnosti bude potrebná doplnková právna úprava ako súčasť koncernového práva.

§ 22

Povinnosť konať svedomito

(1) Člen orgánu musí konať svedomito ako dobrý hospodár.

(2) Svedomito ako dobrý hospodár koná ten, kto svoju činnosť vykonáva so znalosťami, schopnosťami a opatrnosťou, aká sa bežne vyžaduje od rozumných osôb v jeho postavení, ako aj v súlade s osobitnou svedomitosťou jemu vlastnou.

(3) Prípustné rozdelenie úloh v rámci kolektívneho orgánu nezbavuje jeho člena povinnosti dohliadať na výkon rozdelených úloh.

Odôvodnenie:

Prvou požiadavkou na konanie člena orgánu je požiadavka lojálneho konania. Lojálne konanie je predpokladom pre riadny výkon člena funkcia, nie však dostatočným predpokladom. Lojálne konajúci člen orgánu musí pri svojom konaní vynaložiť potrebnú svedomitosť (v súčasnosti označovanú ako odborná starostlivosť). Kvalitou nejde o svedomitosť ako vo vlastných veciach na jednej strane, ani o svedomitosť odborne zameranú na strane druhej, ale o svedomitosť riadneho hospodára. Aj v tomto prípade ide o všeobecnú požiadavku kvality akejkoľvek činnosti člena orgánu (rozhodovanie o činnosti, výber zmluvných partnerov, rozhodovanie o vynakladaní prostriedkov) a zároveň aj všeobecnú klauzulu povinnosti, z ktorej vyplývajú konkrétne povinnosti, či už voči štátu, právnickej osobe, osobám zapojeným do jej organizácie alebo tretím osobám.

Vyžaduje sa svedomitosť dobrého hospodára, pričom ide o objektivizované kritérium, zohľadňujúce aj jeho osobitné dodatočné znalosti či schopnosti, ktoré má v záujme právnickej osoby využiť.

Zákon tiež akceptuje horizontálne delenie úloh medzi členmi orgánov, či už riadiacich alebo dozorných (kontrolných). Zároveň sa však vychádza z toho, že kolektívny orgán funguje ako celok a preto majú ostatní členovia povinnosť dohliadať na výkon rozdelených úloh.

Napriek ustálenému použitiu pojmu starostlivosť sa navrhuje namiesto pojmu starostlivosť a jej škálovania používať pojem svedomitosť a jej škálovanie, a to z dôvodu presnejšieho opisu. Podľa Krátkeho slovníka slovenského jazyka pojem starostlivosť označuje pozornosť venovanú dobrému stavu niekoho, niečoho al. úspešnému priebehu niečoho, zatiaľ čo prídavné meno svedomitý znamená konajúci povinnosti zodpovedne a spoľahlivo; statočný; svedčiaci o tom. Aj slovné škálovanie vyžadovanej svedomitosti (svedomitosť ako vo vlastných veciach, odborná svedomitosť, resp. svedomito ako odborník; a svedomito ako riadny hospodár) je výstižnejšia, než slovné škálovanie starostlivosti (starostlivo ako vo vlastných veciach, starostlivo ako odborník). Zároveň aj v negácii: nekonal s požadovanou starostlivosťou (nedostatočne starostlivo) vs. nekonal s požadovanou svedomitosťou (nedostatočne svedomito).

Navrhuje sa na tomto mieste aj legislatívna skratka vymedzujúce kritériá svedomitosti – tými sú znalosti, schopnosti (zručnosti) a opatrnosť. Tieto tri kritériá sú použiteľné vo všetkých škálach svedomitosti.

Okrem toho, svedomitosť sa posudzuje v konkrétnych situáciách, to je zvýraznené tým, že má ísť o také požiadavky, ako sú kladené na jeho postavenie, teda na konkrétnu situáciu a konkrétnu pozíciu danej osoby. Postavenie sa tu nie len funkčne (ako člen orgánu), ale aj situačne.

Na zváženie je prevzaté osobitného pravidla o prijatí členstva bez náležitej spôsobilosti, napríklad podľa § 159 ods. 1 OZ ČR

§ 23

Úľava pri podnikateľskom rozhodovaní

Člen orgánu pri podnikateľskom rozhodnutí neporuší povinnosť konať svedomito, ak postupoval informovane a v dobrej viere, že koná v záujme právnickej osoby.

Odôvodnenie:

Pri podnikateľskom rozhodovaní je vhodné, aby členovia orgánov podstupovali určité podnikateľské riziko a podstupovanie tohto rizika nemá byť porušením ich povinnosti, aj keby opatrný hospodár takéto riziko nepodstupoval. Preto sa zavádza určitá úľava pri posudzovaní porušenia povinnosti svedomitosti riadneho hospodára. Ide o pravidlo podnikateľského úsudku (business judgement rule), ktoré predstavuje určitý bezpečný prístav pre členov orgánov, podieľajúcich sa na podnikateľskom rozhodovaní. Vychádza sa z toho, že ak sa člen orgánu pri svojom podnikateľskom rozhodovaní rozhoduje informovane (zaobstaral si informácie v zmysle svedomitosti riadneho hospodára) a zároveň koná v dobrej viere, že koná v prospech právnickej osoby, neporušil povinnosti riadneho hospodára.

Pravidlo by sa nemalo vzťahovať len na obchodné spoločnosti, ale na všetky rozhodovania v rámci povolenej podnikateľskej činnosti. Nejde o pravidlo viazané na určité právne formy právnických osôb, ktoré môžu byť navyše založené aj za nepodnikateľským účelom, ale pravidlo viazané na určitú činnosť členov orgánov právnických osôb, bez ohľadu na ich právnu formu. Preto sa navrhuje ako súčasť všeobecnej úpravy právnických osôb.

Ustanovenie je formulované ako výnimka z povinnosti riadneho hospodára – dovoľáva sa jej ten, kto z nej chce vyvodiť právne následky, teda v zásade člen orgánu, ktorý tvrdí, že povinnosti neporušil.

Pravidlo sa uplatní len vo vzťahu k povinnej svedomitosti riadneho hospodára, nie pri požiadavke na lojálne správanie sa. Nepoužije sa vo vzťahu k celému rozsahu povinnej svedomitosti, ale len pri podnikateľskom rozhodovaní, teda v rámci podnikateľskej činnosti právnickej osoby a len pri rozhodovaní v povolenom rozsahu úvahy člena orgánu. Úľava sa neuplatní napríklad v prípade plnenia zákonných povinností, aj keby sa týkali podnikateľského rozhodovania.

Úľava predpokladá, že člen orgánu konal informovane a v dobrej viere.

Nároky na informovanosť budú dané požiadavkou svedomitosti riadneho hospodára a môžu byť odlišné pri obchodnej spoločnosti a pri skrásťovacom spolku. Možná je aj bližšia špecifikácia nárokov na informované rozhodnutie v zákona o obchodných spoločnostiach.

Požiadavka dobrej viery člena orgánu predpokladá, že existovali dôvody, ktoré u daného člena orgánu mohli odôvodňovať vieru v správnosť a vhodnosť jeho správania sa a naopak, nebolo v danej situácii racionálnych dôvodov dospieť k záveru, že konkrétne rozhodnutie by za bežného chodu vecí prinieslo právnickej osobe neprospech.

§ 24

Povinnosti člena orgánu pri úpadku

(1) Člen orgánu nesmie v mene právnickej osoby poskytnúť peňažné plnenie jej veriteľovi po tom, ako mal zistiť jej úpadok, ibaže by bolo poskytnutie plnenia vzhľadom na úpadok právnickej osoby v súlade s povinnosťou konať svedomito alebo by išlo o plnenie v bežnom obchodnom styku.

/Alt (1) Dlžník, ktorý sa dozvedel alebo sa pri zachovaní odbornej starostlivosti mohol dozvedieť o svojom úpadku, nesmie plniť splatnú peňažnú pohľadávku vo väčšom rozsahu, ako do výšky, aká by na veriteľa pripadala pri uspokojení veriteľov v prípade vyhlásenia konkurzu; to neplatí, ak

a) úpadok dlžníka nastal počas verejnej preventívnej reštrukturalizácie, a

b) ide o plnenie pohľadávky nevyhnutne potrebnej na zachovanie prevádzky podniku dlžníka voči nespriaznenej osobe.

(2) Peňažné plnenia poskytnuté v rozpore s odsekom 1 sú členovia orgánu, ktorí plnenie umožnili poskytnúť, spoločne a nerozdielne povinní právnickej osobe nahradiť.

Odôvodnenie:

Úpadok právnickej osoby (už pred vyhlásením konkurzu na jej majetok) musí viesť k zmene v jej správe a riadení. Členovia orgánu majú povinnosť sledovať záujmy všetkých veriteľov a neuprednostňovať len niektorých veriteľov. Mení sa preto tak obsah požadovanej lojality ako aj povinnej svedomitosti riadneho hospodára, ktorý by mal smerovať k pomernému uspokojeniu

veriteľov. Iné právne predpisy vytvárajú rámec pre ďalšie povinnosti pri reštrukturalizácii a odvracaní úpadku.

Navrhuje sa ustanovenie, ktoré podľa súčasnej trestnoprávnej judikatúry obmedzuje plnenia právnickej osoby v úpadku v prospech jej veriteľom. Tým sa má zabezpečiť ochrana majetkovej masy, ktorá bude podliehať konkurzu a bráni zvýhodňovaniu jednotlivých veriteľov. Tiež sa motivujú členovia orgánu k podávaniu návrhu na vyhlásenie konkurzu. Vedomosť členov orgánu o úpadku sa nevyžaduje, postačuje, ak člen orgánu mal vedieť, že právnická osoba je v úpadku.

Navrhujú sa alternatívne možnosti úpravy regulácie peňažných plnení po úpadku právnickej osoby.

Prvou je zákaz poskytnutia peňažného plnenia, s dvoma výnimkami. Po prvé, plnenie je napriek úpadku právnickej osoby odôvodnené a v súlade so svedomosťou dobrého hospodára počas úpadku. Tu by sa mal zohľadniť účinok na fungovanie právnickej osoby (snaha o odvrátenie úpadku či reštrukturalizáciu) ale aj pomernosť uspokojenia veriteľa, podobne, ako pri konkurze. Po druhé, prípustné je poskytnúť plnenie v bežnom obchodnom styku, čím sa má zabezpečiť bežné fungovanie právnickej osoby. Ide o prevzatie nemeckého vzoru zastavenia platieb pri úpadku. Konkrétna textácia návrhu vychádza z § 15b nemeckého InsO a podobne, ako dané ustanovenie, aj navrhovaná úprava sa vzťahuje len na peňažné plnenia.

Druhá alternatíva normuje a precizuje súčasnú trestnoprávnu judikatúru, ktorá bráni plneniu úpadcu nad rámec toho, čo by dotknutý veriteľ dostal v prípadnom konkurze. Táto alternatíva je viac súladná s priebehom konkurzu, prináša však určité ťažkosti pre člena orgánu, ktorý musí byť schopný určiť, koľko by daný veriteľ dostal v eventúálnom konkurze úpadcu.

Rovnaké pravidlo o obmedzení alebo zákazu platieb by malo platiť aj pre úpadcov, fyzické osoby.

Navrhované ustanovenie normuje nielen zákonný zákaz plnení v odseku 2, ale v odseku 3 aj právny následok, ktorým je nárok na doplnenie aktív voči členom orgánu. Nejde tu o nárok na náhradu škody, keďže právnická osoba plnením svojmu veriteľovi žiadnu škodu neutrpela, ale o osobitný majetkový nárok voči členom orgánu. Po jeho splnení nemajú členovia orgánu nárok na regresné plnenie. Čo do právneho následku sa navrhuje prevziať nemecký model.

Navrhované ustanovenie nevylučuje iné právne následky (napríklad odporovateľnosť).

Je vhodné zvážiť, či neupraviť spolu aj zodpovednosť za privedenie úpadku – s osobitnými nárokmi – podľa vzoru § 66 českého ZOK, resp. povinnosť členov orgánov vrátiť plnenia za určitý čas, čo je v českej právnej úprave považované za efektívny mechanizmus. Právnu úpravu je potrebné zosúladiť aj so zákonom o konkurze a reštrukturalizácii, či právnej úprave preventívnej reštrukturalizácie.

§ 25

Zodpovednosť člena orgánu za škodu

(1) Člen orgánu zodpovedá právnickej osobe za škodu, ktorú jej spôsobil výkonom svojej funkcie.

(2) Ak škodu spôsobili viacerí členovia orgánu, tak za ňu zodpovedajú spoločne a nerozdielne.

(3) Člen orgánu nezodpovedá za škodu, ak preukáže, že svoje povinnosti príslušným konaním neporušil, mal na toto konanie súhlas orgánu, ktorý ho do funkcie ustanovil, alebo tento orgán jeho konanie následne schválil.

(4) Ak možno predpokladať, že informácie, ktoré by preukazovali, že člen orgánu svoje povinnosti neporušil, má mať právnická osoba a nie člen orgánu, alebo ak to odôvodňujú iné spravodlivé dôvody, tak môže súd rozhodnúť, že právnická osoba musí preukázať aj to, že člen orgánu porušil svoje povinnosti.

Odôvodnenie:

Súčasná právna neobsahuje žiadnu všeobecnú skutkovú podstatu náhrady škody či iných právnych následkov porušenia povinností členov orgánov právnických osôb súkromného práva. Spomedzi kusých čiastkových úprav vyniká Obchodný zákonník s vlastnou skutkovou podstatou náhrady škody. Táto úprava sa v základných rysoch navrhuje zovšeobecniť na všetky právnické osoby s doplnením ďalších pravidiel.

Ako východisko sa navrhuje súčasný obchodnoprávny model solidárnej zodpovednosti a rozdelenia dôkazného bremena, ktoré by malo byť reflektované už v samotnej skutkovej podstate náhrady škody.

Navrhuje sa všeobecná skutková podstata náhrady škody spôsobenej členom orgánu právnickej osobe výkonom jeho funkcie (v súvislosti s výkonom jeho činnosti člena orgánu). Predpokladom nároku na náhradu škody je to, že bola spôsobená škoda výkonom funkcie člena orgánu, teda muselo ísť o určité správanie sa člena orgánu, ktoré bolo príčinou vzniku škody. Na rozdiel od súčasného znenia obchodnoprávných skutkových podstát sa tým jasnejšie vyjadruje to, že porušenie povinnosti člena orgánu nie je predpokladom zodpovednosti za škodu, ale jeho absencia je liberačným dôvodom (odsek 3). Súd však môže dôkazné bremeno vo vzťahu k protiprávnosti obrátiť a vyžadovať od právnickej osoby, aby okrem predpokladov skutkovej podstaty náhrady škody musí preukázať aj porušenie povinnosti členom orgánu (odsek 4).

Navrhované ustanovenie sa týka len škody, ktorú spôsobil člen orgánu v súvislosti s výkonom jeho funkcie, nie v dôsledku iných okolností (poškodenie majetku bez súvislosti s výkonom činnosti).

Je na zváženie, v akom rozsahu má existovať možnosť právnickej osoby súhlasiť so škodou jej spôsobenou (predchádzajúci súhlas alebo následne schválenie). Podľa všeobecnej úpravy nemá ani takéto dojednanie účinky voči veriteľom právnickej osoby (§ 28). Minimálne v rámci obchodných spoločností je možné uvažovať o prísnejšom režime. Napríklad ustanovením, podľa ktorého: „Člen orgánu nemusí nahradiť spoločnosti škodu, ak vykonával pokyn/uznesenie valného zhromaždenia. To neplatí, ak je pokyn/uznesenie valného zhromaždenia v rozpore so zákonom a člen orgánu o tom valné zhromaždenie pred jeho prijatím informoval alebo ak je pokyn/uznesenie valného zhromaždenia v rozpore s povinnosťami ustanovenými zákonom na ochranu majetku spoločnosti alebo s povinnosťami pri hroziacom úpadku alebo úpadku.“

§ 26

Úľava pri výkone čestnej funkcie

(1) Člen orgánu právnickej osoby, ktorej hlavnou činnosťou nie je podnikanie, ktorý vykonáva funkciu bezodplatne alebo za odplatu nepresahujúcu 1000 Eur ročne, je povinný nahradiť právnickej osobe škodu spôsobenú porušením povinnosti konať svedomito len vtedy, ak ju spôsobil úmyselne alebo z hrubej nedbanlivosti.

(2) Ak je člen orgánu uvedený v odseku 1 povinný nahradiť veriteľovi právnickej osoby škodu, ktorú jej spôsobil pri výkone svojej funkcie, tak môže od právnickej osoby požadovať, aby plnila tomuto veriteľovi namiesto neho alebo aby mu nahradila plnenie, a to v rozsahu, ktorý presahuje to, čo by bol povinný hradiť ako jej zamestnanec. To neplatí, ak škodu spôsobil úmyselne alebo z hrubej nedbanlivosti.

Odôvodnenie:

Právnické osoby súkromného práva nie sú často profesionálne organizované, ale majú skôr neziskový, občiansky a samosprávny charakter. Nemožno od klubu filatelistov, turistov či milovníkov histórie a osobitne od ich dozorných orgánov vyžadovať podobný štandard svedomitosti, ako od dozornej rady profesionálne spravovanej veľkej obchodnej korporácie. Okrem flexibilného výkladu požiadaviek riadneho hospodára sa navrhuje zaviesť po vzore nemeckého občianskeho zákonníka (§ 31a BGB) a rakúskeho práva (§ 24 ods. 1 zákona o spolkoch) aj úľavu pre prípad čestného členstva v orgáne právnickej osoby alebo členstva za symbolickú odmenu, teda plošné zjednodušenie viazané na formálne kritériá výkonu činnosti.

Podobne, ako pri úľave pri podnikateľskom rozhodovaní, aj v tomto prípade ide o úľavu len vo vzťahu k povinnej svedomitosti, nie však k porušeniu lojality. Ide tu o vylúčenie nároku na náhradu škody. Právnická osoba by nárok na náhradu škody mohla mať len vtedy, ak by preukázala, že ju spôsobil člen orgánu úmyselne alebo hrubo nedbanlivo. Člen orgánu nemusí preukazovať to, že nekonal úmyselne či hrubo nedbanlivo, stačí mu preukázať, že výkon jeho funkcie dostáva len odplatu do 1000 Eur ročne.

V závislosti od nastavenia vonkajších zodpovednostných vzťahov v rámci deliktneho práva sa navrhuje tiež regresný nárok alebo nárok na oslobodenie spod dlhu voči tretej osobe tak, aby tento vnútorný vzťah nepoškodil tretiu osobu, zároveň ale bol člen orgánu chránený a nebol v konečnom dôsledku postavený navonok prísnejšiemu zodpovednostnému režimu, než vo vnútri právnickej osoby. Vhodnosť tohto ustanovenia je iba v prípade tomu zodpovedajúcej možnosti nároku podľa deliktneho práva.

§ 27

Účinky schválenia a dohôd o obmedzení voči veriteľom

Akékoľvek schválenie alebo súhlas orgánu právnickej osoby, vzdanie sa práva zo strany právnickej osoby a ani iná dohoda medzi ňou a členom orgánu, ktorá vedie k obmedzeniu alebo vylúčeniu zodpovednosti člena orgánu za škodu alebo uspokojenia jej iných majetkových nárokov, nie je účinná voči jej veriteľom.

Odôvodnenie:

Aj právnická osoba je plnohodnotný subjekt súkromného práva a môže sa rozhodnúť vzdať sa nároku na náhradu voči svojim členom orgánom, podobne, ako by tomu mohla urobiť voči tretím osobám. Môže sa rozhodnúť podstúpiť väčšie riziko, či akceptovať škodu, ktorá jej vznikne alebo vznikla. Keďže však takáto dohoda môže ohroziť veriteľov právnickej osoby, nemá voči nim účinok.

Navrhovaná textácia sa vzťahuje na akékoľvek právne úkony, bez ohľadu na to, či ide o liberálne dôvody alebo o inak prípustné dispozície s nárokmi či dojednanie si iných pravidiel nárokov medzi právnickou osobou a členom jej orgánu.

Obdobnú výslovnú úpravu o neúčinnosti vzdania sa nárokov voči veriteľom právnickej osoby obsahuje aj rakúske právo (§ 26 zákona o spolkoch).

Zväziť, či nepodmieniť obmedzenie týchto dohôd voči veriteľom tým, že dohody veriteľov poškodzujú, ako aj jeho súvislosť s odporovateľnosťou právnych úkonov.

Sprísnenie pre schválenia a iné limitácie nárokov voči členom orgánu by mal obsahovať zákon o obchodných spoločnostiach. Miera sprísnenia je na diskusiu. Možné je prevzatie súčasného modelu: „Akékoľvek schválenie alebo súhlas orgánu právnickej osoby, vzdanie sa práva a ani iná dohoda medzi právnickou osobou a členom orgánu obmedzujúca alebo vylučujúca jeho povinnosť nahradiť škodu je zakázané.“

§ 28

Premlčanie práva voči členovi orgánu

Nároky právnickej osoby voči členovi orgánu na náhradu škody a iné nároky vyplývajúce z porušenia jeho povinností voči právnickej osobe sa nepremlčia skôr, než jeden rok po tom, ako prestal byť členom orgánu.

Odôvodnenie:

Navrhuje sa osobitné ustanovenie o premlčaní práva právnickej osoby voči členovi orgánu, či už riadiaceho alebo kontrolného. Vzhľadom na to, že člen orgánu môže mať vplyv na správanie sa právnickej osoby, nebolo by správne umožniť, aby nároky voči členovi orgánu mohli premlčať skôr, než sa o nich dozvedia osoby, ktoré by ich mohli uplatniť. V prípade opakovaného ustanovenia do funkcie je relevantný čas, kedy zaniklo jeho členstvo ako také.

Právna úprava môže byť presunutá aj do úpravy premlčania.

§ 29

Uplatňovanie nárokov voči členovi orgánu

(1) Ak je zriadený dozorný orgán, tak v konaní o náhradu škody alebo o inom nároku právnickej osoby voči členovi orgánu môže právnickú osobu zastupovať aj člen dozorného orgánu ním poverený.

(2) Poverený člen dozornej rady je za účelom zastúpenia podľa odseku 1 oprávnený robiť za právnickú osobu právne úkony súvisiace s uplatnením nároku.

Odôvodnenie:

Nároky voči členom orgánu prislúchajú v zásade právnickej osobe. Ich uplatnenie sa spravuje rovnakými pravidlami ako uplatnenie akéhokoľvek iného nároku právnickej osoby voči svojmu dlžníkovi. Avšak, keďže spravidla pôjde o nároky voči členom štatutárneho orgánu, nemožno sa spoľahnúť na to, že ich uplatnia ostatní členovia štatutárneho orgánu (ak vôbec ide o kolektívny štatutárny orgán).

Právny poriadok preto musí rozdeliť kompetenciu uplatňovania nárokov a rozšíriť ju na iné osoby, resp. orgány právnickej osoby. Na všeobecnej úrovni všetkých foriem právnických osôb je možné vytvoriť oprávnenie dozorného orgánu uplatniť v mene právnickej osoby tento nárok, a to na základe rozhodnutia a poverenia svojho člena zastupovaním právnickej osoby. Za tým účelom môže dozorný orgán poveriť svojho člena, ktorý tým získava aj oprávnenie robiť za právnickú osobu hmotnoprávne úkony (kontrahovať právneho zástupcu, poradcu a podobne).

Osobitne je upravené oprávnenie povereného člena členskej schôdze združenia osôb uplatniť tento nárok (§ ...), či oprávnenie spoločníka obchodnej spoločnosti uplatniť actio pro socio.

§ 30 **Faktický orgán**

Rovnaké povinnosti a zodpovednosť ako člena orgánu má aj osoba, ktorá vykonáva činnosti, akoby bola členom orgánu.

Odôvodnenie:

Okrem formálne ustanovených členov orgánov právnických osôb môžu mať na činnosť vplyv aj osoby v pozadí, ktoré fakticky vykonávajú činnosť orgánu, hoci formálne nimi nie sú.

Navrhované ustanovenie vychádza zo súčasnej obchodnoprávnej úpravy (§ 66 ods. 7 Obchodného zákonníka), rozširuje však svoju pôsobnosť aj na iné než štatutárne orgány a na všetky právnické osoby súkromného práva.

Pri príprave osobitnej úpravy koncernu bude vhodné výslovne upraviť vylúčenie aplikácie pravidiel o faktickom orgáne a ustanovenie osobitného riešenia sanácie.

§ 31 **Zánik funkcie člena orgánu**

(1) Funkcia člena orgánu zaniká

- a) uplynutím funkčného obdobia,
- b) vzdaním sa funkcie k určitému dňu, inak okamžite,
- c) odvolaním orgánom, ktorý člena orgánu ustanovil do funkcie; za odvolanie sa považuje aj ustanovenie inej osoby do funkcie doterajšieho člena orgánu,
- d) stratou predpokladov potrebných na výkon funkcie; neskorším odpadnutím dôvodu, pre ktorý stratil predpoklady na výkon funkcie, sa výkon funkcie neobnovuje,
- e) ak bol na jeho majetok vyhlásený konkurz alebo bol konkurz zastavený pre nedostatok majetku,
- f) smrťou alebo zánikom právnickej osoby, ktorá je členom a
- g) ak ide o člena štatutárneho orgánu, aj ustanovením likvidátora.

(2) Funkčné obdobie člena orgánu je päť rokov.

(3) Ak orgán, ktorý je oprávnený odvolať člena orgánu z funkcie, neurčí v rozhodnutí o odvolaní inak, tak je odvolanie účinné prijatím rozhodnutia.

(4) Ak právnickej osobe hrozí vznik škody alebo sú potrebné iné neodkladné úkony, tak člen orgánu, ktorého funkcia zanikla, bezodkladne upovedomí právnickú osobu o tom, aké opatrenia treba urobiť na odvrátenie škody alebo aké úkony je potrebné urobiť.

Odôvodnenie:

Postavenie člena orgánu zaniká z dôvodov uvedených v zákone alebo vo vnútorných predpisoch právnickej osoby.

Navrhované ustanovenie preberá súčasnú úpravu zániku funkcie člena orgánu v obchodných spoločnostiach, spresňuje moment zániku funkcie. Do určitej miery kopíruje predchádzajúci novelizačný rekodifikačný návrh. Zmena je v účinkoch vzdania sa funkcie, resp. členstva v orgáne. Nie je dôvod nadväzovať na vzdanie sa plynutie určitej lehoty, navyše takej, ktorá je nezávislá od člena orgánu, ktorý tak ani nemusí vedieť, kedy sa jeho funkcia končí. Vzdanie sa je jednostranný úkon adresovaný právnickej osobe, ktorého účinky možno odložiť.

Odvolanie z funkcie môže byť účinné už prijatím rozhodnutia, nie až jeho dôjdením členovi orgánu.

Dĺžka funkčného obdobia je upravená dispozitívne, nie je daný dôvod kogentnosti podľa § 4 návrhu.

Aj po zániku funkcie je bývalý člen orgánu povinný notifikovať potrebné opatrenia na odvrátenie škody alebo potrebu urobiť neodkladné úkony. Keďže však už nie je orgánom, nemožno od neho vyžadovať, aby tieto úkony či opatrenia urobil sám. Ak bude daná právna úprava

obsiahnutá v príkaznej zmluve a táto bude subsidiárne uplatniteľná, nie je potrebné jej zvýraznenie v tomto ustanovení.

Štvrtý oddiel Štatutárny orgán

§ 32 Vymedzenie štatutárneho orgánu

Pri právnych úkonoch vo všetkých veciach zastupujú právnickú osobu tí, ktorí sú na to ako členovia orgánu oprávnení zakladateľským úkonom alebo zákonom (štatutárny orgán).

Odôvodnenie:

Právnická osoba musí mať štatutárny orgán.

Návrh vychádza zo súčasného právneho stavu a definície štatutárneho orgánu (§ 20 ods. 1 Občianskeho zákonníka), avšak modifikuje ho vzhľadom na zmenu konania štatutárneho orgánu z priameho na zastúpenie a používa pre vymedzenie definovaného pojmu singulár (štatutárny orgán namiesto súčasného štatutárne orgány). Definičnou vlastnosťou štatutárneho orgánu je to, že jeho oprávnenie zastupovať právnickú osobu ako jej orgán vyplýva zo zákona alebo zakladateľského úkonu. Ostatné osoby sú oprávnené zastupovať právnickú osobu na základe iného právneho úkonu (plnomocenstvo, poverenie na výkon určitej činnosti), alebo len situačne a nie vo všetkých veciach (actio pro socio, dozorné orgány, resp. ich členovia ako konkrétne osoby).

Zákon v osobitných ustanoveniach upresňuje, ako sa označuje štatutárny orgán konkrétnej formy právnickej osoby.

§ 33 Pôsobnosť štatutárneho orgánu

(1) Štatutárny orgán riadi činnosť právnickej osoby a rozhoduje o veciach právnickej osoby, o ktorých nerozhoduje niekto iný. Pri svojom konaní vytvára a naplňa vôľu právnickej osoby.

(2) Štatutárny orgán zabezpečuje vedenie spoľahlivých záznamov o hospodárskej situácii právnickej osoby, stave jej majetku a záväzkov tak, aby mohol včas zistiť prípadnú hrozbu úpadku a prijať opatrenia, ktoré hroziaci úpadok odvrátia.

(3) Štatutárny orgán zabezpečuje uchovávanie písomností právnickej osoby týkajúcich sa rozhodovania jej orgánov, po celú dobu jej existencie a zaistí ich riadnu archiváciu aj pre prípad jej zániku.

(4) Po každom rozhodnutí, v dôsledku ktorého dôjde k zmene zakladateľského úkonu alebo stanov, štatutárny orgán zabezpečí zmenu v príslušnom registri v rozsahu, v akom sa ho zmena dotýka, a v aktuálnom znení ich uložiť v sídle združenia ako aj v zbierke listín tohto registra, ak je vedená.

Odôvodnenie:

*Štatutárny orgán je aj hlavným riadiacim orgánom právnickej osoby. Pojem riadenie ako riadenie záležitostí právnickej osoby nahrádza pojem obchodné vedenie, ktoré je doslovným prekladom nemeckého slova *Geschäftsführung*, ktoré v slovenčine vyvoláva nadbytočné asociácie s robením obchodov. Pôsobnosť štatutárneho orgánu môže byť obmedzená inými orgánmi a tak nemá monopol na rozhodovanie vo vnútri právnickej osoby, teda na tvorbu jej vôle. Má však zbytkovú pôsobnosť tam, kde niet pôsobnosti iného orgánu, a to či obligatórneho alebo fakultatívneho.*

Štatutárny orgán vytvára vlastnými rozhodnutiami vôľu právnickej osoby, ale zároveň aj naplňa vôľu právnickej osoby, ktorá bola vytvorená inými orgánmi právnickej osoby v prípustnom rozsahu.

Štatutárny orgán ktorejkoľvek právnickej osoby súkromného práva musí zabezpečovať sám alebo prostredníctvom pracovníkov či tretích osôb aj vedenie účtovníctva právnickej osoby. Textácia ustanovenia odseku 2 kopíruje § 4 ZKR, je tiež inšpirovaná českým právom (§ 119 občianskeho zákonníka) a rakúskym právom (§ 21 ods. 1 rakúskeho zákona o spolkoch z 2002). Na rozdiel od českej právnej úpravy, ktorá túto povinnosť ukladá právnickej osobe ako takej, navrhovaná právna úprava sa prikláňa k rakúskemu modelu, ktorý priamo ukladá povinnosť orgánu (jeho členom).

Obdobne sa navrhuje aj povinnosť zabezpečiť archivovanie písomností súvisiacich s rozhodovaním orgánov právnickej osoby (zápisnice, pozvánky na zasadnutia orgánov, hlasovania per rollam). Vzorom pravidla je § 158a OZ ČR.

Na úvahu je výslovné ukotvenie povinnosti pripraviť výročnú správu.

Rovnako je úlohou štatutárneho orgánu zabezpečiť aktuálnosť registrových zápisov a archiváciu zakladateľských dokumentov a stanov.

§ 34

Pričítanie konania členov štatutárneho orgánu právnickej osobe

(1) Člen štatutárneho orgánu zaväzuje právnickú osobu právnymi úkonmi alebo iným svojím správaním sa pri výkone svojej funkcie.

(2) Oprávnenie štatutárneho orgánu konať za právnickú osobu je oprávnením konať vo všetkých veciach týkajúcich sa právnickej osoby. Právnickú osobu zaväzuje konanie členov štatutárneho orgánu, aj keď svojím konaním prekročili obmedzenia ustanovené vnútornými predpismi; to neplatí, ak tretia osoba o tomto prekročení vedela.

Odôvodnenie:

Oproti súčasnej právnej úprave, ktorá rozlišuje medzi robením právnych úkonov prostredníctvom štatutárneho orgánu a pričítaním protiprávneho konania (§ 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka), navrhuje sa jednotné pravidlo pričítania akéhokoľvek konania pri výkone funkcie člena orgánu právnickej osobe. Textácia odseku 1 je inšpirovaná švajčiarskym civilným zákonníkom (čl. 55 ods. 2 ZGB) a českým občianskym zákonníkom (§ 167 OZ, ktorý sa však vzťahuje na všetky volené orgány). Porovnateľné pravidlo pričítania protiprávnych úkonov obsahuje aj nemecké právo (§ 31 BGB)

Na rozdiel od pravidla ultra vires vzťahujúceho sa na právnické osoby založené iba za určitým účelom (§ 2), sa upravuje prekročenie vnútorného obmedzenia oprávnenia konať – teda obmedzenia dané vnútornými predpismi právnickej osoby. Nie je dôvod chrániť tretiu osobu, ak vedela o tom, že na určité konanie nie je člen orgánu oprávnený. Je na zváženie, či by sa na obchodné spoločnosti mala použiť prísnejšia formulácia.

§ 35

Kolektívny štatutárny orgán

(1) Ak štatutárny orgán tvorí viacero osôb, tak v zakladateľskom úkone alebo stanovách možno určiť spôsob ich konania za právnickú osobu. Ak nie je spôsob ich konania určený, tak môže každý z nich konať samostatne.

(2) Platnosti právneho úkonu právnickej osoby nebráni, že o ňom nerozhodla väčšina členov štatutárneho orgánu potrebná na prijatie rozhodnutia.

(3) Štatutárny orgán môže rozhodnúť o del'be rozhodovacej pôsobnosti medzi jeho jednotlivých členov.

(4) Ak má prejav vôle dôjsť právnickej osobe, tak postačí, ak dôjde jednému z členov štatutárneho orgánu.

(5) Ak je rozhodujúca vedomosť právnickej osoby, postačí, ak danú vedomosť má jeden z členov štatutárneho orgánu.

Odôvodnenie:

Kolektívny štatutárny orgán znamená, že je tvorený viac než jednou osobou. V nadväznosti na súčasnú obchodnoprávnu reguláciu, predpokladá sa, že každý zo štatutárnych orgánov môže konať samostatne. Právna úprava nebráni ani kombinácii spôsobov konania medzi jednotlivými členmi alebo vymedzenie skupín členov štatutárneho orgánu, ktoré konajú rozdielne.

Navrhuje sa tiež výslovné kodifikovať pravidlo, že robenie úkonov navonok a rozhodovanie o riadení právnickej osoby nie sú nevyhnutne spojené nádoby. Preto aj keby nebolo prijaté kolektívne rozhodnutie orgánu, prejav vôle samostatne konajúceho člena orgánu právnickú osobu bude zaväzovať (ibaže by tomu bránili iné dôvody).

Navrhuje sa výslovné ustanovenie, umožňujúce del'bu pôsobnosti vo vnútri kolektívneho štatutárneho orgánu, na ktorú sa nevyžaduje úprava v stanovách, zakladateľskom úkone alebo

v rozhodnutí o vymenovaní člena orgánu, ale postačí samotné rozhodnutie štatutárneho orgánu. Zodpovednostné následky sú upravené vyššie (§ 23 ods. 3).

Odsek 4 je textácie inšpirovaná nemeckým právom (§ 28 ods. 2 BGB).

Odsek 5 upravuje otázku pričítania vedomosti či dobrej viery právnickej osobe – potrebné však bude zosúladiť túto otázku s finálnym návrhom úpravy kolektívneho zastupovania na základe plnomocenstva.

§ 36

Nedostatky pri obsadzovaní orgánu

Od zverejnenia zápisu štatutárneho orgánu alebo jeho členov do verejného registra sa zapísaná osoba nemôže voči tretím osobám dovolávať porušenia zákona alebo vnútorného predpisu pri voľbe alebo vymenovaní člena štatutárneho orgánu, ibaže by o ich porušení tretia osoba vedela. To platí aj vo vzťahu k členom iných povinných orgánov.

Odôvodnenie:

Navrhuje sa v nadväznosti dvoch ustanovení upraviť následky nedostatkov pri obsadzovaní členov štatutárnych orgánov.

Navrhované ustanovenie upravuje ochranu tretích osôb pri nedostatkoch rozhodnutí, ktorým bol člen orgánu ustanovený do funkcie. Spravidla pôjde o člena štatutárneho orgánu a ochranu osôb, ktoré prostredníctvom neho kontrahovali s právnickou osobou. Ochrana je zabezpečená tak, že právnická osoba sa nemôže dovolávať nedostatkov pri ich ustanovení ani ich právnych následkov. Preto sa nespochybňujú úkony orgánu v zložení, ktoré vzniklo na základe rozhodnutia orgánu právnickej osoby, ktoré bolo neplatné alebo bolo zrušené.

Zovšeobecňuje sa súčasná právna úprava práva obchodných spoločností (§ 27 ods. 6 Obchodného zákonníka). Rozsah pravidla je však širší a vzťahuje sa aj na členov dozorného orgánu (napríklad pri posudzovaní ich oprávnenia podať žalobu voči členovi orgánu, alebo zvolať orgán právnickej osoby). Z povahy veci vyplýva, že ide len o obligatórne orgány, fakultatívne orgány sa do verejných registrov nezapisujú. Pravidlo sa tiež týka nielen robenia právnych úkonov (tým presahuje § 162 českého občianskeho zákonníka) ale aj na prípady deliktu či bezdôvodného obohatenia vadne ustanoveného orgánu právnickej osoby.

§ 37

Nedostatočné obsadenie štatutárneho orgánu

(1) Ak právnická osoba nemôže uskutočňovať právne úkony v dôsledku nedostatočne obsadeného štatutárneho orgánu, tak môže jej člen, člen orgánu oprávneného vymenovať člena štatutárneho orgánu, ktorý nemôže prijímať rozhodnutia, alebo jej veriteľ požiadať súd o vykonanie potrebných opatrení. To platí aj v prípade, ak v dôsledku nedostatočne obsadeného iného povinne vytváraného orgánu právnickej osoby nemôže tento orgán prijímať rozhodnutia.

(2) Súd môže najmä uložiť právnickej osobe lehotu, v ktorej má nedostatok odstrániť, alebo, ak je to potrebné, aj vymenovať člena tohto orgánu alebo jej ustanoviť opatrovníka.

(3) Trovy konania znáša právnická osoba.

(4) Súd môže uložiť právnickej osobe povinnosť uhradiť osobe vymenovanej za člena štatutárneho orgánu preddavok na jeho odmenu.

(5) V odôvodnenom prípade môže osoba, ktorá osvedčí právny záujem, požiadať súd o odvolanie vymenovaného člena orgánu alebo ustanoveného opatrovníka a vymenovanie či ustanovenie inej osoby.

(6) Funkcia vymenovaného člena orgánu alebo opatrovníka zaniká ustanovením nového člena orgánu namiesto neho.

Odôvodnenie:

Neobsadenie orgánu dokáže právnickú osobu sťažiť jej fungovanie až paralyzovať a neobsadenie štatutárneho orgánu je tiež dôvodom pre jej zrušenie súdom.

Navrhované ustanovenie upravuje nútené riešenie nedostatočne obsadených orgánov právnických osôb. Predpokladom tohto riešenia je paralýza právnickej osoby, takže zlyhali aj iné modely obsadenia chýbajúceho člena orgánu, vrátane kooptácie.

Právna úprava umožňuje súdu široký priestor pre vhodné opatrenie, po vzore švajčiarskej právnej úpravy (čl. 69c ZGB). Umožňuje sa ustanovenie opatrovníka právnickej osobe reflektujúc, že nemá spôsobilosť na právne úkony, ak nemá funkčný štatutárny orgán vytvárajúceho vôľu právnickej osoby ako celku (ako napríklad české právo v § 165 ods. 1 občianskeho zákonníka). Zároveň sa však pripúšťa aj núdzové ustanovenie len individuálneho chýbajúceho člena orgánu ako slabší zásah do autonómie právnickej osoby. Obdobné riešenie obsahuje napríklad nemecké právo (§ 29 BGB). Ustanovenie sa nedotýka možnosti ustanoviť kolízneho opatrovníka podľa všeobecných pravidiel pre konflikt záujmov pri zastúpení (podobne, ako § 165 odsek 2 českého občianskeho zákonníka). Toto pravidlo sa vzťahuje tak na štatutárne ako aj na dozorné orgány. Aj v tomto prípade z povahy vecí vyplýva, že ide len o obligatórne orgány.

Aj externe vymenovaný člen orgánu či opatrovník má povinnosti člena orgánu. Odvolať člena orgánu alebo opatrovníka a vymenovať či ustanoviť iného, môže aj súd (ods. 5), ale aj členovia právnickej osoby, či jej, na to oprávnený, orgán.

Piaty oddiel

Názov právnickej osoby a jeho ochrana

§ 38

Názov právnickej osoby

(1) Názvom právnickej osoby je jej pomenovanie, ktoré je určené v zakladateľskom úkone alebo v stanovách a pod ktorým je zapísaná vo verejnom registri, alebo ktoré je uvedené v zákone, ktorým bola zriadená. Právnická osoba robí právne úkony pod svojím názvom.

(2) Súčasťou názvu právnickej osoby musí byť označenie jej právnej formy. Označenie právnej formy nesmú vo svojom názve používať osoby, ktoré nespĺňajú podmienky tejto právnej formy.

(3) Súčasťou názvu je aj dodatok označujúci súčasný právny stav právnickej osoby, najmä dodatok „v likvidácii“, „v konkurze“ alebo „v reštrukturalizácii“.

Odôvodnenie:

Názov právnickej osoby je jej ďalším definičným znakom, slúžiacim na jej identifikáciu a odlíšenie od iných osôb. Kým odlíšenie ľudí od seba je umožnené aj ich hmotnou podstatou a fyzickou existenciou, potrebujú právnické osoby iné identifikačné a odlišujúce prvky. Fyzické osoby majú svoje meno, právnické osoby názov.

Zovšeobecňuje sa súčasná právna úprava obchodného mena obchodných spoločností, upravujú sa nevhodné formulácie a zároveň sa však dopĺňa o niektoré nové pravidlá.

Názov je súčasťou zakladateľského úkonu a tiež sa nevyhnutne zapisuje do verejného registra.

Ustanovuje sa pravidlo, podľa ktorého právnická osoba robí právne úkony pod svojím názvom. Z tohto pravidla vyplýva, že právnická osoba má kontrahovať pod svojím názvom, ale tiež to, že pre identifikáciu právnickej osoby v rámci právneho úkonu postačí uvedenie názvu.

Súčasťou názvu právnickej osoby je obligatórny dodatok o jej právnej forme, viazaný práve na danú právnu formu, ako aj situačne podmienený obligatórny dodatok určujúci súčasný osobitný právny stav právnickej osoby.

Zákon na viacerých miestach upravuje aj zakázané názvy. V prvom rade sa výslovne zakazuje názov, ktorý odporuje dobrým mravom.

§ 39

Prípustnosť názvu právnickej osoby

(1) Názov právnickej osoby musí byť spôsobilý ju označiť ako právnickú osobu.

(2) Názov právnickej osoby nesmie odporovať dobrým mravom.

(3) Názov právnickej osoby nesmie pôsobiť klamlivo.

(4) Názov právnickej osoby nesmie byť zameniteľný s názvom inej právnickej osoby. Názvy viacerých právnických osôb môžu vyjadrovať majetkové alebo personálne prepojenie ich členov, ak sú navzájom rozlíšiteľné. Na rozlíšenie názvov právnických osôb nepostačuje rozdielne označenie ich právnej formy.

Odôvodnenie:

Navrhovaná právna úprava preberá súčasnú úpravu obchodného mena, dopĺňa ju o ďalšie pravidlá do systematicky usporiadanej spoločnej úpravy obsahových podmienok pre tvorbu názvu právnickej osoby, resp. prípustnosti názvu.

V prvom rade musí názov byť spôsobilý identifikovať právnickú osobu ako individualizovateľný subjekt práva odlišný od človeka. Spojenia znakov, písmen alebo slov, ktoré takúto vlastnosť nemajú, nie sú spôsobilým názvom právnickej osoby.

Názov ďalej nesmie odporovať dobrým mravom, nesmie vzbudzovať klamlivú predstavu a musí umožniť rozlíšenie právnickej osoby od iných právnických osôb. Pod klamlivosťou sa rozumie aj vytvorenie predstavy o súvislosti s verejnoprávnymi inštitúciami, ktorá môže byť vyjadrená v názve len v odôvodnených prípadoch (napríklad právnická osoba súkromného práva zriadená na prevádzku verejného registra alebo iná obslužná právnická osoba).

§ 40

Meno fyzickej osoby v názve právnickej osoby

Súhlas s použitím svojho mena v názve právnickej osoby môže fyzická osoba odvolať. V prípade smrti člena môže odvolať súhlas dedič. Ak bol však bez rozumného dôvodu odvolaný súhlas udelený na určitú dobu, tak sa právnickej osobe nahradí vzniknutá škoda.

Odôvodnenie:

Navrhuje sa podrobnejšia úprava oproti súčasnému právu, rešpektujúca osobnostný charakter mena fyzickej osoby na jednej strane a ekonomickému záujmu právnickej osoby na strane druhej. Návrh je inšpirovaný českou právnou úpravou (§ 133 občianskeho zákonníka), nepreberá však požiadavku súhlasu dedičov s použitím mena fyzickej osoby v názve právnickej osoby.

§ 41

Prevod, prechod a zmena názvu

(1) Názov právnickej osoby nie je možné previesť na inú osobu, ibaže by zákon ustanovoval inak.

(2) Názov právnickej osoby prechádza na nástupnícku právnickú osobu, ak zaniká pôvodná právnická osoba bez likvidácie a nástupnícka právnická osoba názov prevezme. Ak má nástupnícka právnická osoba inú právnu formu, tak sa musí zmeniť dodatok v súlade s jej právnou formou.

(3) Zmena názvu nemá vplyv na práva právnickej osoby alebo jej právneho nástupcu k predchádzajúcemu názvu právnickej osoby.

Odôvodnenie:

Názov má osobnostný charakter, nemožno ním disponovať ako s právnym statkom v plnom rozsahu. Je pevne spojený s právnickou osobou a jej imaním. Zákon môže ustanoviť výnimky. Účel tohto pravidla bráni aj koordinovaným zmenám názvov viacerých právnických osôb. Pod prevodom názvu je potrebné rozumieť aj prevod majetkových práv k názvu.

Zmena názvu právnickej osoby by nemala znamenať stratu práv k predchádzajúcemu názvu. Limitom by malo byť smlčanie práva a ochrana pred zneužitím práva. Alt.: prenechať na ochranu dobrej povesti.

Šiesty oddiel

Zrušenie a zánik právnickej osoby

§ 42

Základné ustanovenie

(1) Právnická osoba zapísaná vo verejnom registri zaniká ku dňu výmazu z registra, ibaže by zákon ustanovoval inak.

(2) Zániku právnickej osoby predchádza jej zrušenie bez likvidácie, ak jej imanie prechádza na právneho nástupcu, ak nemá majetok alebo ak tak ustanovuje zákon; inak sa uskutoční likvidácia.

Odôvodnenie:

Navrhovaná právna úprava zotrváva na súčasnom vymedzení zrušenia (§ 20a ods. 1 Občianskeho zákonníka) a zániku právnickej osoby (§ 20a ods. 2 Občianskeho zákonníka).

§ 43

Zrušenie právnickej osoby

(1) Právnická osoba sa zrušuje

- a) uplynutím času, na ktorý bola založená,
- b) dosiahnutím účelu, na ktorý bola založená, ak je to podľa zakladateľského úkonu dôvod zrušenia právnickej osoby, a dosiahnutie účelu bolo vyslovené štatutárnym orgánom,
- c) rozhodnutím právnickej osoby o svojom zrušení, zlúčení, splynutí alebo rozdelení,
- d) rozhodnutím súdu o neplatnosti právnickej osoby alebo o zrušení právnickej osoby ku dňu uvedenom v rozhodnutí súdu, inak ku dňu nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia,
- e) zastavením konkurzného konania z dôvodu nedostatku majetku alebo zrušením konkurzu, okrem zrušenia konkurzu z dôvodu, že tu nie sú predpoklady pre konkurz,
- f) z iného dôvodu ustanoveného zákonom alebo zakladateľským úkonom.

(2) Súd aj bez návrhu zruší právnickú osobu, ak

- a) prestane spĺňať podmienky ustanovené zákonom na danú právnu formu,
- b) nie je dostatočne obsadený štatutárny orgán po dobu dlhšiu než jeden rok,
- c) vykonáva iba takú činnosť, ktorá je vyhradená iným právnym formám právnických osôb, alebo podniká v rozsahu väčšom, ako zákon príslušnej právnej forme povoľuje,
- d) je zakázanou právnickou osobou (§ 5) alebo jej účel, činnosť alebo spôsob, ktorým dosahuje ciele svojej činnosti, sú zákonom zakázané, alebo
- e) z iného dôvodu ustanoveného v zákone.

(3) Ak ide o dôvod, ktorý je možné odstrániť, tak súd vyzve právnickú osobu na jeho odstránenie v primeranej lehote, ktorú jej určí.

(4) Rozhodnutie o zrušení právnickej osoby a jej vstupe do likvidácie môže orgán právnickej osoby, ktorý ho prijal, zmeniť, ak sa ešte nezačalo s rozdeľovaním likvidačného zostatku.

(5) Právnickú osobu zriadenú zákonom možno zrušiť iba zákonom. Právnickú osobu zriadenú rozhodnutím orgánu verejnej moci možno zrušiť iba rozhodnutím orgánu verejnej moci.

Odôvodnenie:

Navrhuje sa všeobecná úprava zrušenia právnickej osoby, nadväzujúca na súčasný model zrušenia obchodných spoločností. Rozlišuje sa medzi zrušením z vôle pričítateľnej právnickej osoby, resp. ako právny následok inej právnej skutočnosti – vady zakladateľského úkonu spôsobujúcej neplatnosť právnickej osoby) a oprávnením súdu zrušiť právnickú osobu svojim rozhodnutím. Dôvody, pre ktoré súd môže právnickú osobu zrušiť sú uvedené v odseku 2, musí však byť daná možnosť odstrániť odstrániteľný nedostatok (odsek 3). Pri dobrovoľnom zrušení sa umožňuje zvrátiť rozhodnutie o zrušení odsek 4.

Siedmy oddiel

Premeny právnickej osoby

§ 44

Premena právnickej osoby

Premenou právnickej osoby je zmena jej právnej formy, zlúčenie alebo splynutie právnických osôb alebo rozdelenie právnickej osoby.

Odôvodnenie:

Navrhuje sa všeobecné ustanovenie vymedzujúce pojem premena právnickej osoby. Jednotný pojem umožňuje jednoduchšiu legislatívnu úpravu viacerých postupov premeny a tiež zvyrazňuje ich spoločný charakter, zasahujúci do podstaty právnickej osoby.

Textácia je inšpirovaná českým právom (§ 174 ods. 1 občianskeho zákonníka).

§ 45

Účinnosť premeny

(1) Premena právnickej osoby je účinná zapísaním do verejného registra, v ktorom je právnická osoba vedená. Ak je zúčastnených osôb viac, tak sa zápis pri každej právnickej osobe vykoná k rovnakému dňu. Ak pri premene vzniká novozaložená spoločnosť, tak je premena účinná jej vznikom.

(2) Rozhodnutie o premene právnickej osoby môže byť zmenené, až kým nie je premena účinná.

(3) Po účinnosti premeny sa nemožno domáhať určenia, že premena nenastala, alebo že je právny úkon vedúci k premene neplatný, a nemožno ani zrušiť zodpovedajúci zápis v registri.

Odôvodnenie:

Účinky premeny sa viažu na zápis v registri, kde je vedená právnická osoba.

Premena právnickej osoby môže byť zvrátená, kým nenastanú jej účinky.

Vecne by navrhované pravidlá mali zodpovedať súčasnej úprave obchodnoprávnej Odseky 2 a 3 sú inšpirované obchodnoprávnou úpravou (§ 218h ods. 1 Obchodného zákonníka) a českou právnou úpravou (§ 175 občianskeho zákonníka). Na rozdiel od súčasnej obchodnoprávnej úpravy vo vzťahu k akciovej spoločnosti, nenavrhuje sa výslovné upraviť výnimku (napadnutie uznesenia členskej schôdze). Tá bude upravená len v obchodných korporáciách.

§ 46

Rozhodujúci deň

(1) Pri premene právnickej osoby sa určí rozhodujúci deň, od ktorého sa úkony zanikajúcej právnickej osoby považujú z účtovného hľadiska za úkony uskutočnené na účet nástupníckej právnickej osoby.

(2) Zanikajúca právnická osoba alebo právnická osoba, od ktorej sa odčlení novozaložená právnická osoba, zostaví účtovnú závierku ku dňu predchádzajúcemu rozhodujúcemu dňu.

Odôvodnenie:

Z účtovného hľadiska je dôležitý rozhodný deň.

Znenie návrhu je inšpirované § 176 českého občianskeho zákonníka, bez toho, aby sa prevzala úprava súvahy pre vzniknuté právnické osoby (§ 176 ods. 2 občianskeho zákonníka).

§ 47

Zmena právnej formy

Právnická osoba môže zmeniť právnu formu, len ak to zákon umožňuje.

Odôvodnenie:

Zmenou právnej formy dochádza k zmene právnej formy a vlastností právnickej osoby pri zachovaní jej právnej identity, teda bez toho, aby došlo k zániku jednej a vzniku novej právnickej osoby. Zmena právnej formy právnickej osoby spôsobuje zásadnú zmenu jej fungovania a právnych vzťahov, vrátane tých, do ktorých vstúpila s tretími osobami. Privátna autonómia pri zakladaní a voľbe právnej formy právnickej osoby nezahŕňa možnosť ju zmeniť. Zmena právnej formy právnickej osoby sa totiž môže dotknúť negatívne tak na právnickej osobe zúčastnených osôb, či už v rámci jednotlivých skupín právnických osôb (zmeny právnej formy medzi jednotlivými formami združenia osôb ako právnických osôb na členskom základe), alebo naprieč týmito skupinám (zmena združenia osôb na nadáciu), alebo aj vo vzťahu k tretím osobám. Preto zákon osobitne ustanoví, za akých podmienok je možné zmeniť právnu formu právnickej osoby bez toho, aby došlo k jej zániku, resp. zrušeniu.

Rovnakú výslovnú úpravu obsahuje české právo (§ 174 ods. 2 českého občianskeho zákonníka).

Je vhodné zvážiť systematické zaradenie tejto formy zmeny v právnych vlastnostiach právnickej osoby medzi premeny.

§ 48

Zlúčenie, splynutie a rozdelenie právnickej osoby

(1) Pri zlúčení, splynutí alebo rozdelení právnickej osoby musia mať zúčastnené právnické osoby rovnakú právnu formu, ibaže by zákon ustanovoval inak.

(2) Zlúčenie je postup, pri ktorom na základe zrušenia bez likvidácie dochádza k zániku jednej alebo viacerých právnických osôb, pričom ich imanie prechádza na inú už jestvujúcu právnickú osobu.

(3) Splynutie je postup, pri ktorom na základe zrušenia bez likvidácie dochádza k zániku dvoch alebo viacerých právnických osôb, pričom ich imanie prechádza na inú, novozaloženú právnickú osobu.

(4) Rozdelenie je postup, pri ktorom

- a) na základe zrušenia bez likvidácie dochádza k zániku jednej alebo viacerých právnických osôb, pričom ich imanie prechádza na iné už jestvujúce právnické osoby (rozdelenie zlúčením),
- b) na základe zrušenia bez likvidácie dochádza k zániku jednej alebo viacerých právnických osôb, pričom ich imanie prechádza na novozaložené právnické osoby (rozdelenie so vznikom) alebo
- c) bez zrušenia jednej alebo viacerých právnických osôb prechádza určená časť ich imania na už jestvujúcu alebo na novozaloženú právnickú osobu (rozdelenie odčlenením).

(5) Zlúčenie a splynutie právnickej osoby je možné spojiť aj s rozdelením. Postupy rozdelenia je možné kombinovať.

(6) Každá z nástupníckych právnických osôb ručí spoločne a nerozdielne za dlhy spoločnosti, ktoré na ňu pri rozdelení neprešli.

(7) Zmluva o zlúčení alebo splynutí, ako aj rozhodnutie o rozdelení právnickej osoby musia obsahovať údaje o majetku, záväzkoch, právach a povinnostiach / zložkách imania zúčastnených právnických osôb. Ak má vzniknúť právnická osoba, tak musia obsahovať aj zakladateľský úkon novozaloženej právnickej osoby.

(8) Ak projekt rozdelenia neurčil, ktorej nástupnickej právnickej osobe pripadne určitá zložka imania, tak platí, že sa všetky nástupnícke právnické osoby stávajú spoluvlastníkmi v rovnom pomere a z práv a povinností sú oprávnenými a zaviazanými spoločne a nerozdielne. V prípade rozdelenia odčlenením ostáva táto zložka imania rozdeľovanej právnickej osobe.

(9) Návrh zmluvy o zlúčení alebo splynutí alebo projekt rozdelenia právnickej osoby schvaľuje orgán, ktorý je oprávnený na rozhodovanie o zrušení právnickej osoby, ibaže by zákon ustanovoval inak.

(10) Návrh na zápis zlúčenia, splynutia alebo rozdelenia podávajú spoločne štatutárne orgány všetkých dotknutých právnických osôb; ich podpisy musia byť úradne osvedčené.

Odôvodnenie:

Rozdelenie, zlúčenie a splynutie sú známe právu obchodných spoločností. Navrhovaná úprava zovšeobecňuje tieto obchodnoprávne premeny a otvára ich možnosti všetkým právnickým osobám súkromného práva.

Zároveň sa však navrhujú určité zmeny oproti súčasnému stavu. Pripúšťa sa koordinované rozdelenie viacerých právnických osôb súčasne. Tiež sa pripúšťa odčlenenie právnickej osoby bez toho, aby rozdeľovaná právnická osoba zanikla. Spresňuje sa tiež osud záväzkov po rozdelení a ručenia ostatných právnických osôb. Ak prechádza na nástupnícke spoločnosti vec, získavajú ju do podielového spoluvlastníctva, pri iných právach a povinnostiach sú oprávnené a zaviazané solidárne.

Po legislatívno-technickej stránke sa nezvýrazňuje, že sa nástupnícke právnické osoby stávajú právnyimi nástupcami, to totiž vyplýva už z faktu prechodu imania.

Pod účinkami premeny sa rozumie aj vznik novozaloženej právnickej osoby.

Zvážiť, či zakladateľský úkon už musí byť v projekte rozdelenia, zmluve o splynutí.

V úvodných ustanoveniach Občianskeho zákonníka bude potrebné vymedziť pojem imanie, zahŕňajúci aj dlhy.

Ôsmy oddiel Štatút právnickej osoby a jeho zmena

§ 49

Slovenská právnická osoba

(1) Právnickú osobu so sídlom na území Slovenskej republiky (slovenská právnická osoba) možno založiť len podľa slovenského práva.

(2) Zákon môže ustanoviť, ktorý účel alebo ktorú činnosť môže vykonávať len právnická osoba so sídlom na území Slovenskej republiky.

§ 50

Zahraničná právnická osoba

Právnu spôsobilosť, ktorú má iná než zahraničná fyzická osoba, podľa právneho poriadku, podľa ktorého bola založená, má rovnako aj v oblasti slovenského právneho poriadku. Právnym poriadkom, podľa ktorého bola táto osoba založená, sa spravujú aj jej vnútorné právne pomery a ručenie členov za jej záväzky.

§ 51

Premiestnenie sídla zahraničnej právnickej osoby

(1) Právnická osoba, ktorá má sídlo v zahraničí, môže premiestniť sídlo na územie Slovenskej republiky, ak to umožňuje právny poriadok, ktorým sa spravuje.

(2) Pri zápise právnickej osoby podľa odseku 1 do verejného registra musí byť k návrhu priložené vyhlásenie štatutárneho orgánu, že právny poriadok, podľa ktorého bola založená a ktorým sa riadi, pripúšťa premiestnenie sídla, ako aj označenie právnej formy, ktorú má podľa slovenského právneho poriadku právnická osoba po zápise mať.

(3) Právnická osoba podľa odseku 1 a jej zakladateľský úkon musia spĺňať požiadavky, ktoré slovenský právny poriadok ukladá pre právnu formu, ktorú si zvolila podľa odseku 2.

(4) Po zápise právnickej osoby podľa odseku 1 do verejného registra sa právnická osoba považuje za slovenskú právnickú osobu. Odo dňa účinnosti premiestnenia sídla sa použijú právne predpisy upravujúce príslušnú právnu formu právnickej osoby aj na otázky vnútornej organizácie a ručenia jej členov či členov jej orgánov za dlhy právnickej osoby, ktoré vznikli po premiestnení sídla.

(5) Na účinky premiestnenia sídla zahraničnej právnickej osoby sa inak uplatnia ustanovenia o zmene právnej formy.

§ 52

Premiestnenie sídla slovenskej právnickej osoby

(1) Právnická osoba, ktorá má sídlo v Slovenskej republike, môže premiestniť sídlo do zahraničia, ak to zahraničný právny poriadok pripúšťa, premiestnenie sídla neodporuje verejnému poriadku a po premiestnení sídla sa bude spravovať zahraničným právnym poriadkom.

(2) Účinky premiestnenia sídla do zahraničia nastávajú výmazom slovenskej právnickej osoby z verejného registra s vyznačením premiestnenia sídla ku dňu zápisu právnickej osoby do zahraničného registra. K návrhu na výmaz sa priloží listina preukazujúca, že právnická osoba bola zapísaná v zahraničnom registri.

(3) Za dlhy právnickej osoby, ktoré vznikli pred účinnosťou premiestnenia sídla, ručia jej členovia a členovia jej orgánov v rovnakom rozsahu, ako pred premiestnením sídla.

§ 53

Oznámenie o premiestnení sídla do zahraničia

(1) Slovenská právnická osoba zverejní zámer o premiestnení sídla do zahraničia najmenej tri mesiace pred plánovaným premiestnením.

(2) Veritelia právnickej osoby majú právo do dvoch mesiacov od zverejnenia zámeru podľa odseku 1 požadovať primerané zabezpečenie ich nespliatných pohľadávok. Ak sa veriteľ s právnickou osobou nedohodne, tak o primeranom zabezpečení rozhodne na jeho návrh súd.

§ 54

Ochrana člena pri premiestnení sídla

Člen právnickej osoby, ktorý s premiestnením sídla do zahraničia nesúhlasil, má právo ukončiť členstvo v právnickej osobe s účinnosťou ku dňu premiestnenia sídla. Vyrovnací podiel mu musí právnická osoba vyplatiť pred účinnosťou premiestnenia sídla. Za splnenie tejto povinnosti ručia členovia štatutárneho orgánu. Právo na napadnutie platnosti uznesenia členskej schôdze tým nie je dotknuté.

Odôvodnenie pre § 490 až § 545:

Súčasnú právo neobsahuje jasné odpovede na osobný štatút právnických osôb súkromného práva a jeho prípadne zmeny (cezhraničnú mobilitu právnickej osoby), s výnimkou niektorých ustanovení Obchodného zákonníka. Navrhovaná právna úprava má niekoľko východísk:

- navrhuje sa všeobecná úprava pre všetky právnické osoby súkromného práva, pričom sa predpokladá osobitná úprava pre ekonomicky činné subjekty (právo EÚ) a ochranná legislatíva (obmedzenie inkorporačného princípu),
- štatút právnickej osoby sa spravuje právnym poriadkom, podľa ktorého bola, resp. v rozhodnom čase je založená (inkorporovaná),
- vychádza sa z inkorporačnej teórie pre všetky právnické osoby súkromného práva, avšak s možnosťou obmedziť ich pôsobenie na Slovensku podľa osobitného zákona (napríklad podmienkou súladu verejnospoločného cieľa s našou legislatívou a podobne), na Slovensku tak môže mať riadenie aj zahraničná právnická osoba,
- vychádza sa z možnosti príchodu cudzích právnických osôb v právnom zmysle a pri zachovaní ich právnej identity - spojeného s presunom ich registrového sídla na Slovensko a zmenou ich právnej formy do podoby známej nášmu právnemu poriadku (transformačný príchod),
- právny odchod slovenskej právnickej osoby, teda presun jej registrového sídla a odpútanie sa od slovenského právneho poriadku je prípustné len v prípade transformačného odchodu a podriadeniu sa cudziemu právnemu poriadku, ochrana veriteľov je zabezpečená publicitou odchodu, pokračujúcim ručením členov orgánov a možnosťou ukončiť členstvo v právnickej osobe s členstvom (združenie osôb).

Deviaty oddiel

Likvidácia právnickej osoby

§ 55

Účel likvidácie právnickej osoby

Likvidáciou právnickej osoby sa má vyporiadať majetok zrušenej právnickej osoby (likvidačná podstata), uspokojiť pohľadávky veriteľov a likvidačný zostatok (§ ...) rozdeliť medzi oprávnené osoby, alebo s ním naložiť podľa zákona.

§ 56

Predpoklady likvidácie

(1) Likvidácia sa vykoná, ak celé imanie právnickej osoby neprešlo jej zrušením na právneho nástupcu.

(2) Právnická osoba sa zrušuje bez likvidácie aj vtedy, ak

- a) bola zrušená v dôsledku zastavenia konkurzného konania z dôvodu nedostatku majetku,
- b) bola zrušená v dôsledku zrušenia konkurzu, okrem zrušenia konkurzu z dôvodu, že tu nie sú predpoklady pre konkurz, alebo
- c) nebol zložený preddavok na likvidáciu v ustanovenej lehote.

§ 57

Vstup do likvidácie

Právnická osoba vstupuje do likvidácie ustanovením prvého likvidátora.

§ 58

Účinky vstupu do likvidácie

(1) Štatutárnym orgánom právnickej osoby v likvidácii je jej likvidátor.

(2) V mene právnickej osoby v likvidácii možno robiť len právne úkony v súlade s účelom likvidácie, najmä tie, ktoré smerujú k ukončeniu činnosti vrátane ukončeniu právnych vzťahov.

(3) Po dobu likvidácie používa právnická osoba názov s dodatkom „v likvidácii“.

(4) Každá osoba, ktorá bola oprávnená konať v mene právnickej osoby nesmie v jej mene konať, keď sa dozvie /mala dozvedieť/ o jej likvidácii, ibaže ide o osoby poverené prevádzkou podniku pri zachovaní jeho prevádzky a je zachovaný cieľ likvidácie.

§ 59

Likvidátor

(1) Likvidáciu právnickej osoby vykoná likvidátor.

(2) Likvidátorom môže byť:

- a) osoba, ktorá je zapísaná do zoznamu správcov vedeného podľa osobitného zákona (správca konkurznej podstaty), alebo
- b) iná osoba, ak je zapísaná v registri fyzických osôb, s ustanovením za likvidátora súhlasí a mohla by byť inak ustanovená za člena štatutárneho orgánu právnickej osoby.

§ 60

Ustanovenie likvidátora právnickou osobou

(1) Orgán právnickej osoby, ktorý je oprávnený ustanoviť štatutárny orgán, ustanoví jedného alebo viacerých likvidátorov súčasne s rozhodnutím o zrušení právnickej osoby, najneskôr však do 30 dní od rozhodnutia o zrušení.

(2) Pred zápisom likvidátora do verejného registra je právnická osoba povinná zložiť do úschovy u notára podľa osobitného predpisu preddavok na likvidáciu (§ ...), ibaže bol dohodnutý bezodplatný výkon funkcie likvidátora.

§ 61

Ustanovenie likvidátora súdom

(3) Súd ustanoví likvidátora vtedy, ak rozhodol o zrušení právnickej osoby alebo o jej neplatnosti alebo ak likvidátor nebol ustanovený právnickou osobou v ustanovenej lehote, inak bez zbytočného odkladu a právnická osoba zložila preddavok na likvidáciu.

(4) Súd ustanoví likvidátora náhodným výberom zo správcov konkurznej podstaty, a to aj bez jeho súhlasu. Súd zapíše likvidátora do príslušného registra právnickej osoby bez návrhu.

§ 62

Preddavok na likvidáciu

(1) Preddavok na likvidáciu slúži na úhradu odmeny za výkon funkcie likvidátora.

(2) Preddavok na likvidáciu nepodlieha exekúcii ani obdobnému vykonávaciemu konaniu a možno ho použiť iba na úhradu odmeny a výdavkov likvidátora.

(3) Pri vyhlásení konkurzu na majetok právnickej osoby podlieha preddavok na likvidáciu konkurzu, ibaže by návrh na vyhlásenie konkurzu podal likvidátor; v takomto prípade vydá notár hodnotu preddavku na likvidáciu likvidátorovi, ktorý bol v čase vyhlásenia konkurzu zapísaný v obchodnom registri ako likvidátor tejto právnickej osoby.

§ 63

Zánik funkcie likvidátora

(1) Likvidátor ustanovený právnickou osobou sa môže funkcie vzdať a orgán, ktorý ho ustanovil, ho môže z funkcie odvolať.

(2) Likvidátor ustanovený súdom sa nemôže svojej funkcie vzdať. Môže však požiadať súd o odvolanie z funkcie, ak od neho nemožno spravodlivo požadovať, aby funkciu vykonával.

(3) Na návrh osoby, ktorá osvedčí právny záujem, môže súd odvolať likvidátora, ak porušuje svoje povinnosti alebo z iného vážneho dôvodu.

(4) Po zániku funkcie likvidátora musí byť bez zbytočného odkladu ustanovený nový likvidátor, a to rovnakým spôsobom, ako bol ustanovený predchádzajúci.

§ 64

Odmena a náhrada nákladov likvidátora

(1) Likvidátor ustanovený súdom má voči právnickej osobe nárok na odmenu a náhradu vynaložených nákladov podľa vykonávacieho predpisu.

(2) Odmeňovanie likvidátora ustanoveného právnickou osobou sa spravuje zmluvou o výkone funkcie uzavretou s právnickou osobou.

§ 65

Oprávnenie likvidátora ustanoveného súdom

Likvidátor ustanovený súdom má pri zisťovaní majetku právnickej osoby rovnaké oprávnenia ako správca konkurznej podstaty pri zisťovaní majetku úpadcu podľa osobitného zákona.

§ 66

Povinnosti likvidátora pri likvidácii

(1) Likvidátor oznámi vstup právnickej osoby do likvidácie všetkým známym veriteľom. Zároveň zverejní skutočnosť, že právnická osoba vstúpila do likvidácie, spolu s výzvou, aby veritelia právnickej osoby prihlásili svoje pohľadávky, prípadne iné práva v lehote, ktorá nesmie byť kratšia než štyri mesiace.

(2) Likvidátor zostaví ku dňu predchádzajúcemu dňu vstupu právnickej osoby do likvidácie mimoriadnu účtovnú závierku.

(3) Likvidátor priebežne vedie zoznam majetku a záväzkov, tvorený prihlásenými pohľadávkami veriteľom a pohľadávkami známych veriteľov.

(4) Ak likvidátor zistí predĺženie právnickej osoby v likvidácii, tak bez zbytočného odkladu podá súdu návrh na vyhlásenie konkurzu, ibaže by zistený nedostatok majetku musel viesť k zastaveniu konkurzného konania.

§ 67

Uspokojovanie veriteľov

(1) Likvidátor uspokojí prednostne pohľadávky zamestnancov z pracovnoprávneho vzťahu. Ostatné pohľadávky uspokojuje priebežne.

(2) Ak známy veriteľ neprihlásil svoju pohľadávku do likvidácie a záväzok nie je možné splniť inak, tak likvidátor uloží peňažné plnenie do úschovy u notára na trovy veriteľa. Rovnako postupuje, ak veriteľ odoprie súčinnosť potrebnú na splnenie.

§ 68

Ukončovanie likvidácie

(1) Ku dňu skončenia likvidácie, ktorý nesmie byť skôr ako šesť mesiacov po zverejnení výzvy veriteľom na prihlásenie pohľadávok, zostaví likvidátor účtovnú závierku, konečnú správu o priebehu likvidácie a návrh na rozdelenie likvidačného zostatku a predloží ju tomu, kto je oprávnený rozhodovať o zrušení právnickej osoby. Ak je osoby oprávnené rozhodovať o zrušení právnickej osoby možné zistiť len s neprimeranými ťažkosťami alebo nákladmi, postačí, ak tieto dokumenty sprístupní v sídle právnickej osoby a vo svojej kancelárii správcu a zverejní tomu zodpovedajúci oznam.

(2) Ak do 60 dní po zverejnení oznámenia o skončení likvidácie nerozhodne ten, kto je oprávnený rozhodovať o zrušení právnickej osoby inak, považujú sa účtovná závierka, konečná správa o priebehu likvidácie a návrh na rozdelenie likvidačného zostatku uplynutím tejto lehoty za schválené.

(3) Likvidátor ustanovený súdom predloží dokumenty podľa odseku 1 aj súdu. Ak nejde o spolok, tak podá aj návrh na schválenie rozdelenia likvidačného zostatku.

§ 69

Prístup k dokumentom likvidácie

Každý, kto má právo na podiel na likvidačnom zostatku, môže nahliadnuť alebo požiadať o zaslanie dokumentov, ktoré musí likvidátor podľa tohto zákona zostaviť, a to za úhradu nákladov sprístupnenia.

§ 70

Likvidačný zostatok a jeho rozdelenie

(1) Majetok, ktorý zostal právnickej osobe po uspokojení jej veriteľ'ov (likvidačný zostatok), sa môže rozdeliť len vtedy, ak sú uspokojené nároky všetkých známych veriteľ'ov právnickej osoby a až po schválení návrhu na rozdelenie likvidačného zostatku.

(2) Ako likvidačný zostatok je možné rozdeliť aj nespeňažený majetok právnickej osoby, ak to umožňuje zakladateľ'ský úkon alebo stanovky, jeho trhová hodnota je zistená a je to uvedené v návrhu na rozdelenie likvidačného zostatku, ibaže by sa to priečilo účelu nadobudnutia majetku právnickou osobou.

(3) Ak bol likvidovaný majetok právnickej osoby, vo vzťahu ku ktorej niet osoby, ktorá by mala podiel na likvidačnom zostatku, tak likvidačný zostatok pripadne štátu; štát s ním naloží tak, aby bol v čo najväčšej miery naplnený účel tohto majetku.

(4) Každý, komu vznikol nárok na likvidačný zostatok, ručí za záväzky právnickej osoby do výšky svojho podielu na likvidačnom zostatku, najmenej však v rozsahu, v ktorom za ne ručil za trvania právnickej osoby. Ak bol rozdelený likvidačný zostatok v nepeňažnej forme, tak sa ručí do výšky zistenej trhovej hodnoty.

§ 71

Vyporiadanie veriteľ'ov pri zrušení právnickej osoby bez likvidácie

Ak boli zistené dôvody zrušenia právnickej osoby bez likvidácie, tak sa majetok právnickej osoby použije v prvom rade na náhradu nákladov likvidácie, potom sa uspokojia aspoň pomerne pohľadávky zamestnancov a následne aspoň pomerne aj pohľadávky ostatných veriteľ'ov.

§ 72

Prenechanie likvidačnej podstaty veriteľ'om

(1) Ak sa nepodarí likvidačnú podstatu speňažiť v primeranej dobe v rozsahu potrebnom na uspokojenie veriteľ'ov, tak sa pohľadávky uspokojia v poradí podľa § ... (predchádzajúci paragraf) a ostatným známym veriteľ'om ponúkne likvidátor prenechanie likvidačnej podstaty ako celku. Ponuku zároveň zverejní.

(2) Ak sa veriteľ' nevyjadrí k ponuke podľa odseku 1 do dvoch mesiacov, tak platí, že s prenechaním likvidačnej podstaty súhlasí. O tomto musí byť veriteľ' v ponuke poučený.

(3) Veritelia, ktorí prevezmú likvidačnú podstatu, nadobudnú veci, práva alebo iné majetkové hodnoty tvoriace likvidačnú podstatu v pomere vo výške ich pohľadávok. Nadobudnutím likvidačnej podstaty ich pohľadávky zanikajú.

(4) Pohľadávka veriteľa, ktorý odmietne prevziať likvidačnú podstatu, sa považuje za zaniknutú prevzatím likvidačnej podstaty. Možnosť uspokojenia jeho pohľadávky v dodatočnej likvidácii majetku tým nie je dotknutá.

(5) Likvidačná podstata, ktorú všetci veritelia odmietli prevziať, prechádza na štát.

§ 73

Uspokojenie zabezpečeného veriteľa

Pohládávka veriteľa, ktorý sa v úpadku považuje za zabezpečeného, sa bez ohľadu na ustanovenie § ... a § ... (predchádzajúce dva paragrafy) uspokojí prednostne z predmetu zabezpečenia.

§ 74

Výmaz právnickej osoby

(1) Bezodkladne po rozdelení likvidačného zostatku podá likvidátor návrh na výmaz právnickej osoby z verejného registra, ak ide o právnickú osobu, ktorá sa do takého registra zapisuje.

(2) K návrhu na výmaz právnickej osoby z verejného registra priloží likvidátor schválenú účtovnú závierku, konečnú správu o priebehu likvidácie a návrh na rozdelenie likvidačného zostatku.

§ 75

Dodatočná likvidácia majetku

(1) Ak právnická osoba zanikla a zistí sa ďalší jej majetok, ktorý mal byť predmetom likvidácie alebo konkurzu, tak súd rozhodne o jej obnovení a nariadení dodatočnej likvidácie a vymenuje likvidátora, a to na návrh toho, kto osvedčí právny záujem na dodatočnej likvidácii majetku.

(2) Kto navrhuje dodatočnú likvidáciu, zloží preddavok na likvidáciu, inak súd konanie zastaví.

(3) V rozhodnutí o obnovení právnickej osoby a nariadení dodatočnej likvidácie súd zároveň ustanoví likvidátora.

(4) Obnovením má právnická osoba spôsobilosť na práva a povinnosti v rozsahu potrebnom na dodatočnú likvidáciu majetku, neobnovuje sa členstvo v orgánoch právnickej osoby ani členstvo v právnickej osobe. Pre účely dodatočnej likvidácie majetku sa na právnickú osobu hľadí, akoby nezanikla. Neuspokojené pohľadávky, prípadne iné práva voči právnickej osobe, ktoré existovali v čase jej zániku, sa rozhodnutím súdu o nariadení dodatočnej likvidácie a ustanovení likvidátora obnovujú. Počas doby, po ktorú bola právnická osoba vymazaná z verejného registra, premlčacia doba voči právnickej osobe ani voči jej veriteľom neplynie a jej plynutie neskončí skôr než šesť mesiacov od nariadenia dodatočnej likvidácie.

(5) Nariadenie dodatočnej likvidácie nemá vplyv na už ukončenú likvidáciu alebo konkurz.

(6) Príslušný orgán obnoví zápis právnickej osoby vo verejnom registri s uvedením likvidátora a dodatočnej likvidácie.

(7) Po dobu dodatočnej likvidácie sa používa názov právnickej osoby s dodatkom „v dodatočnej likvidácii“.

(8) Na dodatočnú likvidáciu sa primerane použijú ustanovenia o likvidácii. Návrh na rozdelenie likvidačného zostatku schvaľuje súd, ktorý nariadil dodatočnú likvidáciu. Ak dodatočnej likvidácii predchádzala likvidácia, tak sa zostatok rozdelí po dodatočnej likvidácii medzi oprávnené osoby v pomere podľa skôr schváleného návrhu na rozdelenie likvidačného zostatku. Nový návrh na rozdelenie likvidačného zostatku sa predloží na schválenie súdu len vtedy, ak zostatok po dodatočnej likvidácii nie je dobre možné alebo spravodlivé medzi oprávnené osoby takto rozdeliť.

(9) Ak návrh podľa odseku 1 nebol podaný do štyroch rokov od výmazu spoločnosti z obchodného registra, tak uplynutím tejto lehoty prípadne majetok právnickej osoby štátu.

§ 76

Vykonávací predpis

Vykonávací predpis, ktorý vydá Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky upraví podrobnosti o:

- a) výške preddavku na likvidáciu a spôsobe jeho zloženia,
- b) postupe súdu pri ustanovení likvidátora,
- c) výške odmeny a náhrady vynaložených nákladov likvidátora,
- d) zverejňovaní oznámenia, že právnická osoba vstúpila do likvidácie a o výzve jej veriteľom,

- e) zozname majetku a záväzkov ako aj o ich zverejňovaní,
- f) ponuku o prenechaní likvidačnej podstaty veriteľom a
- g) podrobnosti o účtovnej závierke, konečnej správy o priebehu likvidácie a návrhu na rozdelenie likvidačného zostatku a o ich zverejňovaní.

Odôvodnenie pre § 556 až § 7678:

Likvidácia je fáza majetkového vyporiadania právnickej osoby po jej zrušení. Súčasná právna úprava v Obchodnom zákonníku sa použije ako lex generalis na všetky formy právnických osôb súkromného práva (§ 20a ods. 4 Občianskeho zákonníka).

Navrhovaná právna úprava preberá nedávno novelizovanú právnu úpravu likvidácie v Obchodnom zákonníku, ktorá pripodobňuje likvidáciu konkurzu. Je na zváženie, či naďalej držať toto koncepčné pripodobnenie likvidácie konkurzu, alebo likvidáciu vnímať naďalej ako bežný spôsob majetkového vyporiadania primárne pri dobrovoľnom ukončení činnosti právnickej osoby.

Oproti súčasnej právnej úprave v Obchodnom zákonníku sa však navrhujú určité zmeny, najmä:

- *úprava účelu likvidácie, ktorou nie je uspokojenie nárokov reziduálnych vlastníkov,*
- *vyjasnenie pozície likvidátora, ktorý je štatutárnym orgánom, čím na neho zároveň platia pravidlá o orgánoch právnických osôb a nie je osobitne potrebné zvyrazňovať jeho povinnosti z toho vyplývajúce,*
- *kolektívny likvidátor je prípustný len pri dobrovoľnej likvidácii,*
- *zvyšuje sa rozdiel medzi dobrovoľnou a nútenou likvidáciou,*
- *upresňuje sa začiatok likvidácie, ktorým je ustanovenie likvidátora, ktorý sa zapisuje do verejného registra s deklaratórnymi účinkami, na čo nadväzujú aj dôsledky (návrh na zápis podáva likvidátor),*
- *vstup do likvidácie obmedzuje doterajšie oprávnenie zastupovať právnickú osobu, pričom účinky obmedzenia sú interné (inšpirované § 188 českého občianskeho zákonníka), plnomocenstvá zanikajú len pri nútenej likvidácii,*
- *oproti súčasnej právnej úprave nezaniikajú vstupom do likvidácie jednostranné úkony právnickej osoby,*
- *upresňuje sa poradie uspokojovania pohľadávok pri likvidácii s preferenciou pohľadávok zamestnancov (podľa vzoru § 197 českého občianskeho zákonníka),*
- *znižuje sa rozsah schvaľovaných dokumentov pri ukončení likvidácie, schvaľuje sa len návrh na rozdelenie likvidačného zostatku, tým sa berie na vedomie aj pripravená účtovná závierka či iné dokumenty,*
- *výslovne sa pripúšťa rozdelenie likvidačnej podstaty v nepeňažnej forme, ale za podmienky zistenia jej trhovej (nie účtovnej) hodnoty,*
- *navrhuje sa úprava vyporiadania veriteľov aj v prípade, ak likvidácia neprebehne alebo nemala prebehnúť. Po vzore českej právnej úpravy sa ustanovujú povinnosti, ktoré má likvidátor, ak bol ustanovený, alebo členovia štatutárneho orgánu právnickej osoby (§ 201 českého občianskeho zákonníka), stricto sensu nejde o likvidáciu, ale o naloženie zo zostatkom,*
- *zavádza sa možnosť prenechania likvidačnej podstaty veriteľom (inšpirované § 202 a nasl. českého občianskeho zákonníka) ako obdoby jej speňaženia, nie rozdelenia likvidačného zostatku; V praxi pôjde často o predmety, ktoré sú ťažko predateľné, napríklad také pozemky, na ktorých viaznu staré záťaž,*
- *posilňuje sa pozícia zabezpečeného veriteľa aj v prípadoch, kedy nie sú všetci veritelia plne uspokojení (po vzore § 204 ods. 2 českého občianskeho zákonníka),*
- *v dodatočnej likvidácii majetku sa navrhujú určité menšie zmeny (vypustenie režimu nedobromyselného vrátenia likvidačného zostatku v § 75k ods. 5 Obchodného zákonníka), obmedzuje sa obnovenie subjektivity právnickej osoby, rozdeľovanie zostatku sa uskutočňuje podľa výsledkov riadnej likvidácie a obnovenie subjektivity sa obmedzuje na účely dodatočnej likvidácie (podobné riešenie obsahuje aj čl. 2:23c druhej knihy holandského občianskeho zákonníka),*
- *navrhuje sa všeobecné splnomocnenie na vydanie vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR a*
- *vypustenie niektorých nadbytočností (napríklad § 75d Obchodného zákonníka) a systematické preusporiadanie pravidiel.*

Návrh právnej úpravy vyvolá aj potrebu ďalších zmien:

- *v civilnom mimosporovom poriadku bude potrebné spresniť schvaľovanie návrhu na rozdelenie likvidačného zostatku: Súd schváli, ak nezistí zjavné porušenia alebo návrh na rozdelenie proti účelu nadobudnutia majetku,*
- *daňové predpisy by mali vyplatenie nepenažného likvidačného zostatku podriaďiť rovnakým pravidlám, ako peňažného.*

Druhý diel
SPOLKY

Prvý oddiel
Združenie osôb

Všeobecné ustanovenia

§ 77

Základné ustanovenie

Najmenej dve osoby môžu založiť na dosahovanie spoločného účelu združenie osôb ako právnickú osobu s členmi (ďalej len „združenie“).

Odôvodnenie:

Združenie osôb je v súčasnej právnej úprave teoretickou právnou kategóriou, ktorú zákon síce v § 18 ods. 2 písmeno a) Občianskeho zákonníka pozná, ale nedefinuje ju a ani s ňou ďalej nepracuje. Neobsahuje žiadnu všeobecnú úpravu pre združenia osôb.

Spolky sú všetky právnické osoby založené na členskom princípe – majúce členov, ktorí rozhodujú v kolektíve o najdôležitejších otázkach. Združenia osôb sú označované aj ako korporácie (napr. § 210 a nasl. českého občianskeho zákonníka), na rozdiel od združení majetku, ktoré sa označujú ako fundácie. Medzi združenia osôb patria v súčasnosti občianske združenia, záujmové združenia právnických osôb, všetky obchodné spoločnosti, ale aj napríklad odborové organizácie, politické strany či spoločenstvá (spoločenstvá vlastníkov bytov či pozemkové spoločenstvá).

Navrhovaná právna úprava nadväzuje na súčasnú právnú úpravu, podstatne ju ale rozvíja a najmä mení jej systematické východisko. Pojem združenie osôb spája právnú kategóriu právnických osôb a zároveň označenie základnej právnej formy právnických osôb s členstvom (v súčasnosti občianske združenie, v českom práve spolek, v nemeckom práve Verein).

Kým súčasná právna úprava občianskych združení je špeciálnou úpravou jednej formy korporatívneho typu právnických osôb, nová právna úprava združení osôb (pojmy združenie osôb a spolok sa používajú synonymicky) bude lex generalis pre všetky právnické osoby vytvorené na členskom princípe, vrátane jednoosobových obchodných spoločností. Pochopiteľne, osobitná právna úprava bude odsúvať všeobecnú úpravu.

Legislatívnym vzorom je v prvom rade české súkromné právo, ale tiež iné novšie legislatívne výsledky – holandský občiansky zákonník a rakúsky zákon o spolkoch z roku 2002.

Navrhuje sa terminologická zmena – občianske združenie sa nahrádza pojmom združenie osôb, zvýrazňujúce personálny namiesto občianskeho charakteru.

Ustanovenie spája vymedzuje združenie osôb a tiež predpoklady pre jej založenie. Združenie osôb je právnickou osobou na členskom princípe, založenou na dosahovanie určitého cieľa. Zvýraznenie dosahovania namiesto dosiahnutia vyzdvihuje to, že má íť o dlhodobjšie spojenie. Na založenie spolku postačia dve osoby (podobne ako § 1 ods. 1 rakúskeho zákona o spolkoch).

Textácia základného ustanovenia je inšpirovaná doterajšou legislatívou a stručným vymedzením čl. 2:26 holandského občianskeho zákonníka. Iné krajiny pristupujú k vymedzeniu spolku komplikovanejšie (§ 214 českého občianskeho zákonníka, § 1 ods. 1 rakúskeho zákona o spolkoch).

Je na zváženie, ako upraviť otázku, či môže združenie vykonávať podnikateľskú činnosť, a to ako hlavnú alebo ako vedľajšiu činnosť. Vzhľadom na nemožnosť použitia výnosov v prospech jej členov a povinnosti použiť ich na vlastnú činnosť nebude preferovaným prostriedkom podnikateľskej činnosti. Zároveň však ide o rozšírenie oproti modelu vedľajšej hospodárskej činnosti

(preferované súčasťou právnou úpravou ale napríklad aj § 217 ods. 2 českého občianskeho zákonníka).

§ 78 **Účel združenia**

- (1) Združenie nemožno založiť za účelom dosahovania zisku.
- (2) Podnikanie združenia nemôže ohroziť dosahovanie účelu združenia.
- (3) Výnosy z činnosti združenia sa môžu použiť len na činnosť združenia vrátane správy združenia a nemôžu byť rozdelené medzi členov.

Odôvodnenie:

Podstatnou vlastnosťou združenia je to, že nesmie vykonávať činnosť za účelom dosahovania zisku. To sa zabezpečuje aj zákazom rozdeľovania zisku medzi jeho členmi. Právnou formou, ktorá je na tieto účely vyčlenená, je obchodná spoločnosť alebo družstvo. Na tento zákaz nadväzuje regulácia transakcií medzi členmi združenia a združením (§ ...).

Združenie môže podnikat', podnikanie však môže byť len vedľajším, podporným účelom združenia.

§ 79 **Názov združenia**

Názov združenia musí obsahovať označenie „združenie“, „spolok“, „klub“ alebo skratku „z. o.“.

Odôvodnenie:

Oproti súčasnej právnej úprave (§ 17a zákona o združovaní občanov) sa spresňuje, že označenie právnej formy je súčasťou názvu ako obligatórny dodatok. Navrhujú sa tri alternatívne označenia, ktoré sú v praxi často využívané a tiež skratka, ktorá zvýrazňuje odlišnosť od doterajšieho označenia (občianske združenie).

Osobitné formy korporácií sa budú označovať inak.

§ 80 **Založenie združenia**

Združenie založia zakladatelia tým, že súhlasia s obsahom stanov.

Odôvodnenie:

Založenie združenia je úkonom zakladateľov. Združenie sa zakladá prijatím stanov – súhlasom zakladateľov s ich obsahom. To môže mať formu aj prijatia zakladateľskej zmluvy, ak jej súčasťou sú stanov. Prijatie stanov je možné aj na stretnutí zakladateľov. Vyžaduje však písomnú formu a minimálny obsah požadovaný pre zakladateľské úkony.

§ 81 **Vznik združenia**

- (1) Združenie vzniká zápisom do verejného registra.
- (2) Odborová organizácia a organizácia zamestnávateľov vzniká dňom nasledujúcim po tom, keď bol príslušnému orgánu doručený návrh na jej zápis.

Odôvodnenie:

Združenie ako právnická osoba vzniká zápisom do príslušného registra, s výnimkou odborovej organizácie či organizácie zamestnávateľov, ktoré vznikajú skôr (platí síce povinnosť registrácie, nie však registračný princíp vzniku). Osobitný zákon ustanoví, do ktorého registra sa združenie zapisuje.

§ 82 **Zápis do registra**

(1) Do registra sa zapisuje názov a sídlo združenia, účel, predmet jeho činnosti, orgány združenia a osoby, ktoré sú členmi orgánov združenia.

(2) K návrhu na zápis do registra sa prikladá zakladateľský úkon.

Odôvodnenie:

Ustanovenie upravuje obsah zápisu vo verejnom registri a náležitosti návrhu na zápis. Zakladateľským úkonom môže byť samotné schválenie stanov, alebo stanovy môžu byť obsiahnuté v inom zakladateľskom úkone. Preto v tomto ustanovení nerozlišujeme medzi zakladateľským úkonom a stanovami.

Zapisované sú všetci členovia orgánov, nie len štatutárnych a povinne vytváraných orgánov.

§ 83

Zoznam členov združenia

Združenie vedie zoznam jeho členov.

Odôvodnenie:

Združenie je právnická osoba na členskom princípe. Musí teda mať svojich členov, inak bude zrušená. Ustanovenie zabezpečuje preukaznosť existencie a počtu členov. Registračný orgán nemusí byť oboznámený s identitou členov.

Druhý oddiel

Právne postavenie člena združenia

§ 84

Členstvo v združení

(1) Vznikom členstva v združení nadobúda člen združenia práva člena a zaväzuje sa dodržiavať stanovy združenia, ako aj rozhodnutia jeho orgánov.

(2) K členstvu v združení nemožno nikoho nútiť a zo združenia môže každý slobodne vystúpiť.

(3) Ak je členstvo v združení podmienené spoluvlastníctvom alebo iným vzťahom k určitej veci alebo právu, tak môže vzniknúť alebo zaniknúť len vznikom alebo zánikom tohto vzťahu a môže byť prevedené iba spolu s predmetom tohto vzťahu.

(4) Členstvo v združení nemožno zaťažiť, nie je prevoditeľné a neprechádza na právnych nástupcov, ibaže by stanovy určovali inak.

(5) Práva vyplývajúce z členstva v združení nie je možné samostatne previesť.

(6) Ak je predmetom exekúcie členstvo v združení, ktoré nemožno previesť ani ktoré neprechádza a s ktorým sú spojené majetkové práva, tak môžu byť predmetom exekúcie všetky práva, ktoré z členstva povinnému vyplývajú. Ak by mal člen združenia nárok na vyrovnací podiel pri zániku jeho členstva, zanikne jeho členstvo v združení dorúčením exekučného príkazu združeniu. / Alt: Členstvo môže byť predmetom exekúcie.

Odôvodnenie:

Existencia členstva je kľúčovou vlastnosťou združenia. Členstvo je súbor práva a povinností vyplývajúcich z postavenia určitej osoby ako člena združenia. Zároveň je aj chráneným právnym statkom patriacim členovi združenia. Aj podiel, obchodný podiel či akcia (účasť na spoločnosti) sú osobitnými formami členstva.

Navrhované ustanovenie spája viacero otázok súvisiacich s členstvom. Vychádza z toho, že členstvo v združení predstavuje postavenie člena združenia, je časovo obmedzené vznikom a zánikom. Môže byť prepojené, resp. podmienené iným vzťahom.

Členstvo v združení nie je prevoditeľné a platí zákaz štiepenia členstva s výnimkou exekúcie.

Možnosť disponovať s členstvom môže byť povolená, keďže ide o dispozitívne pravidlo. Vzhľadom na odstránenie pochybnosti o dispozitívnosti pravidla pre možné dopady na tretie osoby, sa podčiarkuje jeho dispozitívnosť. Je však potrebné dbať o to, aby nedochádzalo k obchádzaniu zákazu vyplácania príjmov jeho členom.

V rámci prác je nevyhnutné zvážiť rozsah exekvateľnosti členstva resp. majetkových práv z neho vyplývajúcich (ods. 6).

§ 85

Druhy členstva a osobitné práva

(1) Združenie nesmie žiadneho člena bezdôvodne zvýhodňovať alebo znevýhodňovať, stanovky však môžu určiť rôzne druhy členstva.

(2) Zmenou stanov možno obmedziť práva alebo rozšíriť povinnosti spojené s určitým druhom členstva zo spravodlivého dôvodu, inak len za podmienok určených vopred v stanovách alebo so súhlasom väčšiny dotknutých členov.

Odôvodnenie:

Členstvo v združení nemusí byť jednotné pre všetkých. Spolková autonómia pripúšťa, aby sa rozlíšili rôzne druhy členstva s rôznym obsahom. Existencia rôznych druhov nie je zvýhodnením niektorého člena. Rozhodovanie o zmene obsahu týchto druhov práv je tiež záležitosťou spolku, avšak väčšinový princíp rozhodovania sa má uplatňovať aj v rámci každého druhu členstva. Návrh právnej úpravy je inšpirovaný českou právnou úpravou (§ 220 OZ ČR). Ide o liberálnejšiu právnú úpravu, než v nemeckom práve (§ 35 BGB vždy požadujúci súhlas člena s odňatím osobitných práv).

Hoci ide o všeobecnú právnú úpravu, osobitné právne formy budú viazané ďalšími obmedzeniami (typicky obchodné spoločnosti).

§ 86

Práva a povinnosti člena združenia

(1) Člen združenia má právo podieľať sa na správe združenia a činnosti jeho orgánov.

(2) Člen združenia je povinný nepoškodzovať záujmy združenia. Členstvo v združení sa nesmie zneužívať.

(3) Člen združenia môže byť povinný plniť členský príspevok, ktorý môže pozostávať aj z výkonov či vecného plnenia.

Odôvodnenie:

Navrhované ustanovenie upravuje všeobecné pravidlá práv a povinností člena združenia. Zvýrazňuje väčšiu intenzitu vyžadovanej lojality, než u člena orgánu (povinnosť nepoškodzovať záujmy združenia) a zákaz zneužitia členstva. Cieľom je absencia povinná svedomitosť člena združenia. Zároveň sa výslovne uvádza možnosť uložiť povinnosť platiť členský príspevok. Keďže nemusí ísť o povinnosť, ktorá je uložená stanovami, ale na základe stanov aj rozhodnutím orgánu združenia, neuvádza dikcia zákona podmienku, že povinnosť platiť členské musí byť uložená stanovami.

§ 87

Vylúčenie člena združenia

(1) Člen združenia, ktorý závažne porušil povinnosť vyplývajúcu z jeho členstva a v primeranej lehote po výzve združenia nezabezpečil nápravu, môže byť vylúčený.

(2) Ak stanovky neurčia inak, tak o vylúčení rozhoduje členská schôdza združenia.

Odôvodnenie:

Návrh všeobecným spôsobom upravuje možnosť vylúčenia člena združenia ako spôsobu zániku jeho členstva aj pre prípad, že by tento spôsob stanovky výslovne neuvádzali. Stanovky môže viesť aj iné dôvody vylúčenia člena združenia, resp. vylúčenie člena nepripustiť. Ide o dispozitívne pravidlo.

V odseku 2 sa určuje pôsobnosť orgánu, ktorý môže vylúčiť člena združenia. Výslovne sa uvádza možnosť presunu tejto pôsobnosti na iný orgán združenia.

Návrh neupravuje osobitný režim prieskumu rozhodnutia o vylúčení člena zo združenia (napríklad § 241 a § 242 OZ ČR). Na rozdiel od právnej úpravy v ČR sa vychádza z toho, že ide o rozhodnutie členskej schôdzy, ktoré bude preskúmané v bežnom režime prieskumu rozhodnutí orgánov združenia.

§ 88

Právo člena združenia na informácie

(1) Ak stanovy neurčia inak, tak člen združenia môže požadovať od členov orgánov informácie o záležitostiach združenia na členskej schôdzi, inak môže osobne alebo poverením tretej osoby nahliadať do dokumentov združenia a žiadať o sprístupnenie zápisníc z rokovaní jeho orgánov.

(2) Orgán združenia môže rozhodnutím odmietnuť poskytnúť informáciu, ak by jej sprístupnením bol porušený zákon alebo by ich sprístupnenie poškodilo združenie alebo viedlo k vážnej hrozbe vzniku škody.

(3) Člen združenia, ktorému nebola poskytnutá informácia, môže do dvoch týždňov od odmietnutia žiadosti žiadať, aby súd uložil združeniu povinnosť poskytnúť mu informáciu o záležitostiach združenia. Povinnosť informovať môže byť splnená aj mimo zasadnutia členskej schôdze.

Odôvodnenie:

Dôležitým právom každého člena je jeho právo na informácie. Právna úprava garantuje minimálny štandard poskytovania informácií vo vnútri združenia a procesné pravidla pre jeho uplatnenie (odsek 3 je inšpirovaný § 51b GmbHG). Pôjde o základnú právnu úpravu, ktorá sa aplikuje vo všetkých formách právnických osôb s členským princípom, niektoré právne formy budú mať dodatočnú úpravu (obchodné spoločnosti).

§ 89

Zmluvy medzi členom združenia a združením

Zmluvy medzi členom združenia a združením musia byť písomné a musia byť uvedené vo výročnej správe, ibaže ide o zmluvy v rámci bežnej činnosti združenia pri dosahovaní jeho účelu.

Odôvodnenie:

Združenia sú zakladané spravidla za nepodnikateľským a spoločensko-prospešným resp. záujmovým účelom. Neslúži na majetkové obohatenie svojich členov. Preto je potrebné prísnejšie hľadiť na transakcie medzi členmi združenia a združením. Regulácia týchto vzťahov je rozdelená do dvoch ustanovení.

V prvom je pravidlo, ktoré sa vzťahuje na akékoľvek zmluvy medzi členom združenia a združením a podmieňuje ich písomnou formou, ibaže by šlo o bežnú činnosť združenia (spravidla plnenia, nárok na ktoré vyplýva už aj z členstva). Pravidlo chráni v prvom rade veriteľov združenia pred transakciami, ktoré by mohli mať negatívny vplyv na jeho majetok ale sekundárne aj ostatných členov združenia či samotné združenie a to tým, že zabezpečuje ich uchovanie, resp. archiváciu.

Navrhnuté ustanovenie sa vzťahuje aj na tie zmluvy, na základe ktorých združenie svojmu členovi neplní nič. Je na diskusiu, či by sa nemalo vzťahovať len na tie zmluvy, kde sa poskytuje plnenie členovi.

V druhom, nasledovnom, ustanovení sa upravujú prípady, kedy dochádza k majetkovému plneniu v prospech člena združenia.

§ 90

Majetkové zvýhodnenie člena združením

Člen združenia je povinný vyrovnat' majetkovú výhodu, ktorú získal od združenia ako plnenie bez protiplnenia alebo za protiplnenie, ktoré je podstatne neprimerané v prospech člena združenia. To sa nevzťahuje na výhody poskytované členom združenia v rámci napĺňania jeho účelu a ktoré neohrozujú schopnosť združenia uspokojiť pohľadávky veriteľov.

Odôvodnenie:

Spolok nesmie rozlievať výsledky svojej činnosti svojim členom. Možnosť výplaty výsledkov hospodárskej činnosti je vyhradená obchodným spoločnostiam a družstvu. Chránia sa tým v prvom rade veritelia spolku ale aj verejné záujmy (identifikácia členov je u obchodných spoločností jednoduchšia, než pri spolkoch). Na zabezpečenie dodržania tohto pravidla je vhodné ustanoviť aj pravidlá, ktoré kopírujú zákaz vrátenia vkladu v kapitálových obchodných spoločnostiach. Vecne však tu nejde o zákaz vrátenia vkladu ale o zabezpečenie toho, aby sa neobchádzal zákaz

vyplácania podielu na zisku. Preto sa kogentne ustanovuje povinnosť člena orgánu vrátiť neprímerané a neoprávnené plnenie poskytnuté spolkom.

Zvážiť, či nepostačí konkurzná ochrana, resp. odporovateľnosť v širšom význame.

§ 91

Vyporiadanie člena združenia

(1) Člen združenia nemá počas trvania združenia nárok na majetkové plnenie z dôvodu zániku jeho členstva (vyrovnač / vyporiadač podiel), ibaže by stanovy určovali inak. Nesmie však dostať viac, než by dostal v prípade likvidácie. Ustanovenia o ručení člena združenia po zániku združenia sa v tomto prípade použijú primerane.

(2) Ak stanovy neurčia inak, tak právo na podiel na likvidačnom zostatku majú združenia členovia združenia.

Odôvodnenie:

Člen združenia nemá nárok ani na vyrovnací podiel pri zániku jeho členstva, ibaže stanovy určia inak. Zákon zároveň limituje výšku tohto podielu (kogentne) a ukladá mu ručenie ako pri zániku právnickej osoby a nadobudnutí podielu na likvidačnom zostatku.

V odseku 1 sa nachádza aj legislatívna definícia vyrovnacieho podielu (právo na majetkové plnenie z dôvodu zániku členstva v združení).

Zákon výslovne uvádza, že členovia združenia sú jeho reziduálnymi majiteľmi, ktorí majú právo na podiel na jeho likvidačnom zostatku.

Zvýrazňuje sa dispozitívnosť pravidla.

Vo vzťahu k likvidácii združení osôb sa žiada daňovo znevýhodniť rozdelenie likvidačného zostatku medzi členov (oproti korporáciám), aby neboli obchádzané obchodné spoločnosti ako základný prostriedok pre podnikateľskú právnickú osobu.

Tretí oddiel

Orgány združenia

§ 92

Štatutárny orgán

Ak stanovy neurčia inak, tak je štatutárnym orgánom združenia predseda, a ak má mať štatutárny orgán viac členov, tak je ním správna rada.

Odôvodnenie:

Navrhované ustanovenie identifikuje a označuje štatutárny orgán združenia, rozlišujúc medzi individuálnym a kolektívnym orgánom. Stanovy môžu označiť štatutárny orgán aj inak.

Neukladá sa povinnosť, aby členom orgánu mohla byť len fyzická osoba.

Členská schôdza

§ 93

Členská schôdza

(1) Najvyšším orgánom združenia je členská schôdza ako orgán tvorby spoločnej vôle členov združenia. Rozhoduje najmä o zmene stanov, o zrušení združenia či o jeho premene a ak stanovy neurčujú inak, tak aj o voľbe členov orgánov združenia.

(2) Ak stanovy neurčujú inak, tak na členskej schôdzi môže hlasovať každý člen združenia; každý člen združenia má jeden hlas.

(3) Stanovy môžu určiť, že rozhodnutia členskej schôdze sa prijímajú na viacerých čiastkových členských schôdzach; musia však zároveň určiť spôsob, akým sú členovia zaradovaní do čiastkových schôdzí, v akom čase sa čiastkové členské schôdze musia uskutočniť, ako aj to, či sa väčšina potrebná pre prijatie rozhodnutia počíta podľa výsledkov čiastkových schôdzí, alebo podľa počtu hlasov na nich.

(4) Stanovy môžu určiť, že namiesto členskej schôdze môžu rozhodnúť členovia prostredníctvom schôdze delegátov. Stanovy určujú spôsob, ako sa delegáti volia. Váha ich hlasov zodpovedá počtu členov, ktorí ich mohli zvoliť.

Odôvodnenie:

Združenie je právnická osoba organizovaná na členskom princípe. Schôdza členov združenia je jeho najvyšším orgánom a je prostriedkom pre vytvorenie spoločnej vôle členov združenia, ktorá je v právnom slova zmysle a v rozsahu pôsobnosti tohto orgánu aj vôľou samotného združenia. Textácia vymedzenia členskej schôdze je čiastočne inšpirovaná § 5 ods. 1 rakúskeho zákona o spolkoch.

Na požiadavky na prijatie uznesenia členskej schôdze sa uplatnia pravidlá pre rozhodovanie kolektívnych orgánov (§ 15) a špeciálne aj pre združenia § 96). V združení ako právnickej osobe sa preferuje majoritné rozhodovanie pred jednohlasnosťou, ktorá je charakteristická pre zmluvné formy spolupráce.

V odseku 2 až 4 je osobitne zvýraznená dispozitívnosť pravidla a to v záujme vyjasnenia situácie, keďže odchýlna úprava je per se prípustná.

Členská schôdza má pôsobnosť vymedzenú minimálnym rozsahom pôsobnosti.

Čiastkové schôdze sú spôsob, akým členská schôdza môže zasadať. Naproti tomu, schôdza delegátov nie je členskou schôdzou, ale alternatívnym spôsobom vytvorenia spoločnej vôle členov združenia.

§ 94

Zvolávanie a priebeh zasadnutia členskej schôdze

(1) Zasadnutie členskej schôdze zvoláva minimálne raz za päť rokov štatutárny orgán vhodným spôsobom určeným v stanovách, inak písomne a aspoň 15 dní vopred.

(2) Členovia, ktorých hlasy predstavujú aspoň 10 % hlasov na členskej schôdzi alebo dozorný orgán, ak je zriadený, môžu poveriť spomedzi seba člena, ktorý zvolá zasadnutie členskej schôdze, ak štatutárny orgán na ich žiadosť nezvolá do 30 dní od ich podnetu členskú schôdzu. Štatutárny orgán poskytne súčinnosť pri zvolávaní zasadnutia členskej schôdze.

(3) Dátum, čas a miesto alebo iný spôsob realizácie zasadnutia členskej schôdze sa určujú tak, aby čo najmenej obmedzili možnosť členov sa ho zúčastniť.

(4) Zasadnutie členskej schôdze vedie ten, kto ju zvolal, alebo osoba určená členskou schôdzou.

(5) Na zasadnutí členskej schôdze sa môže rokovať o bode programu, ktorý nebol zahrnutý do programu pri jeho zvolaní len vtedy, ak s tým súhlasia všetci zúčastnení členovia oprávnení o bode hlasovať, a nemožno očakávať, že by zahrnutie tohto bodu do programu zásadne ovplyvnilo účasť alebo prípravu členov na účasť na schôdzi.

Odôvodnenie:

Členovia rozhodujú na zasadnutí členskej schôdze. Používa sa pojem zasadnutie členskej schôdze, ktorým sa zdôrazňuje, že členská schôdza je stály orgán s potenciálne variujúcim zložením, majúci svoje zasadnutia, ktoré sa samostatne zvolávajú. Zvoláva sa zasadnutie a práve toto zasadnutie je vedené zvolávateľom, alebo určenou osobou.

Vzhľadom na rôznorodosť spolkov a ich organizačnej štruktúry sa každoročné zvolávanie zasadnutia členskej schôdze javí ako veľmi prísne. Zahraničné právne poriadky sú v tomto flexibilnejšie, napríklad § 5 ods. 2 rakúskeho zákona o spolkoch vyžaduje zvolanie aspoň každých 5 rokov.

Podstatou zasadnutia členskej schôdze je súčasná účasť členov na zasadnutí. Predpokladá sa fyzická prítomnosť členov na jednom mieste, pričom miesto, dátum a čas konania majú byť zvolené vhodne. Namiesto určitého miesta sa môže určiť spôsob, akým sa zasadnutie členskej schôdze realizuje, čím sa pripúšťa aj online priebeh zasadnutia.

Návrh neupravuje konkrétnosti pozvánky na zasadnutie orgánu inak než všeobecne (požiadavkami na určenie miesta, dátumu a času), ale upravuje dôsledky jej základného nedostatku – neuvedenie bodu plánovaného programu. Nedostatky pozvánky môžu predstavovať porušenie zákona, vedúce k neplatnosti alebo zrušiteľnosti prijatého rozhodnutia.

§ 95

Prijatie uznesenia členskej schôdze

(1) Uznesenie členskej schôdze sa prijímajú väčšinou všetkých členov združenia. Neprihliada sa na člena, ktorý právo hlasovať nemá alebo ho nemôže vykonávať.

(2) V prípade neschopnosti uznášať sa alebo v prípade neprijatia uznesenia pre nedostatok hlasov sa môže realizovať dodatočné písomné hlasovanie členov združenia, ktorí ešte nehlasovali, a to v lehote nie dlhšej než 14 dní po zasadnutí orgánu, a to na výzvu toho, kto členskú schôdzu zvolal s uvedením návrhu uznesenia ako aj dôvodu, prečo nebolo prijaté.

Odôvodnenie:

Navrhuje sa všeobecné základné kvórum na prijatie uznesenia, sprísňujúca všeobecné pravidlá pre prijímanie rozhodnutí kolektívnym orgánom. Hoci to v predpise nie je uvedené, ide o dispozitívne pravidlo.

Zavádza sa možnosť dodatočného odovzdania hlasu. Ide tiež o dispozitívne pravidlo, keďže nie sú splnené podmienky jeho kogentnosti.

Žiada sa text ustanovenia prispôbiť podľa všeobecných pravidiel aj na elektronickú komunikáciu.

§ 96

Uplatňovanie nárokov združenia

Členská schôdza môže určiť spomedzi členov združenia zástupcu združenia, ktorý v jeho mene uplatní jeho nároky voči členom alebo členom orgánov. Za týmto účelom môže byť členská schôdza zvolaná priamo aj členmi, ktorých hlasy predstavujú aspoň 10 % hlasov na členskej schôdzi, alebo dozorným orgánom, ak je zriadený.

Odôvodnenie:

Navrhuje sa všeobecný model pre uplatňovanie nárokov združenia voči jeho členom alebo členom jeho orgánov, ktorým sa reaguje na nedostatok motivácie členov orgánov uplatniť nárok voči sebe, voči iným orgánom či voči členom združenia. Ide o formu žaloby člena združenia uplatňujúceho nárok združenia v jeho mene (actio pro socio), avšak nejde o individuálne oprávnenie ale o orgánovu žalobu – členská schôdza určí spomedzi seba člena združenia, ktorý bude vystupovať ako zástupca združenia. V tomto zmysle vystupuje člen združenia skôr ako jeho ad hoc orgán – nie je však voleným členom orgánu podľa všeobecných ustanovení, keďže sa o orgán stricto sensu nejedná. Požiadavkou, aby členská schôdza poverila člena oprávnením zastupovať a uplatňovať nárok sa vytvára požiadavka, aby o uplatnení nároku nerozhodoval jednotlivý člen, ale majorita členov. Tým sa má brániť pred šikanóznymi žalobami.

V práve kapitálových obchodných spoločností bude naďalej preferovaný model individuálnej spoločnickej žaloby.

Štvrtý oddiel

Nedostatky rozhodnutí orgánov združenia

§ 97

Kontrola orgánom združenia

(1) V stanovách možno určiť, ktorý orgán združenia rozhoduje spory vyplývajúce z vnútorných pomerov združenia a preskúmava rozhodnutia jeho orgánov.

(2) Stanovy určujú spôsob obsadzovania členov orgánu na riešenie sporov tak, aby bola zabezpečená ich nestrannosť a nezáujatosť ako aj právo všetkých členov na prístup k tomuto orgánu a konaniu pred ním.

Odôvodnenie:

Právna úprava nedostatkov rozhodnutí orgánov je ďalšia zásadná zmena, ktorú návrh prináša. V súčasnosti právna úprava absentuje a situáciu skomplikovalo vypustenie úpravy tzv. spolkovkej žaloby v zákone o združovaní občanov, ku ktorej došlo v súvislosti s rekodifikáciou procesných predpisov.

Navrhuje sa preto možnosť internej a externej kontroly rozhodnutí orgánov právnickej osoby. Kontrola sa neobmedzuje len na uznesenia členskej schôdze, ale vzťahuje sa na akékoľvek rozhodnutie ktoréhokoľvek orgánu združenia. V združení totiž môže byť rozhodovacia pôsobnosť presunutá buď smerom k výkonným orgánom alebo smerom k reprezentatívnemu orgánu. Kontrola rozhodnutí by sa mala týkať oboch.

Všeobecná právna úprava sa bude vzťahovať na všetky formy právnických osôb s členstvom, teda aj na spoločenstvá a obchodné spoločnosti.

V tomto ustanovení sa navrhuje fakultatívny režim internej kontroly rozhodnutia orgánov iným orgánom združenia (kontrolná komisia, revízna komisia ale aj členská schôdza). Ak stanovy tento osobitný interný mechanizmus kontroly nepripúšťajú, navrhované ustanovenie sa neuplatní. Medzi povinnou náležitosťou stanov je aj spôsob rozhodovania sporov, takže sa zakladatelia motivujú, aby dohodli interný, resp. externý (napríklad rozhodcovské konanie) spôsob riešenia sporov.

§ 98

Neplatné rozhodnutie orgánu združenia

(1) Rozhodnutie orgánu združenia, ktorého prijatím alebo pri prijatí ktorého bol porušený zákon, je neplatné len vtedy, ak pre naplnenie účelu porušeného zákona nepostačí možnosť zrušenia rozhodnutia.

(2) Rozhodnutie orgánu združenia je neplatné aj vtedy, ak ním orgán prekročil svoju pôsobnosť.

Odôvodnenie:

O neplatných či zrušiteľných rozhodnutiach má zmysel uvažovať vtedy, ak ide o rozhodnutia, ktoré majú právne účinky – sú právnymi úkonmi. Návrh vychádza z toho, že aj rozhodnutia orgánov sú v zásade právnymi úkonmi. Aj právne následky ich nedostatkov preto nadväzujú na kategórie nedostatkov právnych úkonov. Návrh tak podobne, ako pri právnych úkonoch, rozlišuje medzi ničotným, resp. neexistentným rozhodnutím (takým aktom, ktorý nie je ani len rozhodnutím, teda ani právnym úkonom), neplatným a zrušiteľným rozhodnutím orgánu právnickej osoby.

Po prvé, ničotné rozhodnutie nie je osobitne upravené, lebo o žiadne rozhodnutie orgánu nejde. Nemožno upraviť všetko to, čo rozhodnutím nie je. Podobne, ako nie je upravená ani ničotnosť právnych úkonov všeobecne.

Po druhé, neplatné rozhodnutie je rozhodnutie, ktoré trpí dôvodom neplatnosti. Neplatnosťou rozhodnutia orgánu právnickej osoby sa myslí neplatnosť rozhodnutia orgánu ex lege, nemusí byť konštatovaná v osobitnom konaní a nič nebráni, aby bola prejudiciálne skúmaná aj v iných konaniach.

Rozhodnutia orgánov právnickej osoby môžu byť právnymi úkonmi a preto sa na ne použije všeobecná úprava dôvodov neplatnosti právnych úkonov. Avšak, špeciálna právna úprava nedostatkov rozhodnutí orgánov právnických osôb modifikuje všeobecný režim neplatnosti právnych úkonov vo viacerých smeroch. Na jednej strane zužuje dôvody a následky neplatnosti právnych úkonov podľa všeobecnej právnej úpravy (principiálnym posunom rozporu rozhodnutia so zákonom z kategórie neplatnosti do kategórie zrušiteľnosti). Na druhej strane aj dopĺňa nové dôvody nedostatkov rozhodnutí (prekročenie pôsobnosti orgánov). Na tretej strane dopĺňa nové referenčné normy pre posúdenie súladu právneho úkonu (stanovy ako zakladateľský úkon, keďže vo všeobecnej právnej úprave neplatnosti nie je rozpor s iným právnym úkonom, resp. zmluvou dôvodom neplatnosti).

Zo všeobecnej úpravy právnych úkonov vyplýva, že rozhodnutie je neplatné aj vtedy, ak je v rozpore so zákonom (zákonným zákazom). Podľa špeciálnej úpravy nastáva neplatnosť rozhodnutia orgánu právnickej osoby z dôvodu rozporu so zákonom len vtedy, ak účel právneho predpisu vyžaduje, aby nastala neplatnosť rozhodnutia aj bez jeho zrušenia. Ďalším dôvodom neplatnosti rozhodnutia orgánu právnickej osoby, ktorý však nemá základ vo všeobecnej úprave právnych úkonov, je to, že orgán prekročil svoju pôsobnosť (štatutárny orgán rozhodol o niečom, o čom mal rozhodovať iný orgán). Ide teda o porušenie kogentných ustanovení zákona či vnútorných predpisov, ktoré v zásade nepredstavujú len zásah do práv členov združenia či členov orgánov združenia, ale zásadný nedostatok tvorby vôle.

Zákon tu výslovne uvádza, že prekročenie pôsobnosti je dôvodom neplatnosti, hoci by mohlo ísť aj o dôvod ničotnosti – orgán nemal pôsobnosť a tak tu nemohla byť ani vytvorená vôľa združenia. Dôvod pre zvolený prístup je ten, že prekročenie pôsobnosti konkrétneho orgánu bude často možné konštatovať až po zvážení platnosti vnútorných predpisov rozdeľujúcich pôsobnosť medzi orgánmi.

Tiež sa tým umožní rozlíšenie medzi takým prekročením pôsobnosti, ktorú nemá žiadny z orgánov právnickej osoby (rozhodnutie mimo pôsobnosti orgánov) ako dôvodom ničotnosti a prekročením pôsobnosti, ktorú má iný orgán ako dôvodom neplatnosti.

Pod prekročením svojej pôsobnosti sa rozumie aj zásah do pôsobnosti iného orgánu. V takých prípadoch nedochádza k úkonu, ktorý by zmenil rozdelenie pôsobností orgánov (a odporoval by tak kogentnému pravidlu), ale orgán by prijal rozhodnutie, ktoré by hoci aj formálne spadalo do jeho pôsobnosti, ale materiálne by sa týkalo pôsobnosti iného orgánu (napríklad rozhodnutie riadenia, ktoré by fakticky znamenalo zmenu stanov).

Často budú rozhodnutia orgánov právnickej osoby neplatné preto, lebo trpia nekonvalidovateľnými nedostatkami – ak ide o taký nedostatok, ktorý by odpadol, ak by dotknutá osoba hlasovala za, resp. súhlasila s rozhodnutím, tak by nemalo ísť o neplatné rozhodnutia. Právna norma je formulovaná tak, aby súd musel vždy odôvodniť, prečo účel zákona v danom prípade vyžaduje neplatnosť, hoci bolo možné rozhodnutie napadnúť (navrhnúť zrušenie) a neudialo sa tak. Porušenia stanov, ktoré nie sú porušeniami zákona, nie sú dôvodom neplatnosti.

Po tretie, zrušiteľné rozhodnutia sú v zásade také, pri ktorých došlo k porušeniu zákona či vnútorného predpisu, ktoré viedlo k nedostatku, ktorý by bol konvalidovateľný, ak by s ním dotknutá osoba súhlasila. Neplatnosť pri dôvode zrušiteľnosti nastáva len vtedy, ak by účel zákona vyžadoval považovať rozhodnutie za neplatné aj bez toho, aby bolo spochybnené žalobou o zrušenie. Pôjde o také výnimočné porušenia práva člena právnickej osoby, resp. člena orgánu, ktoré by nemali byť konvalidovateľné ani márnym uplynutím lehoty na zrušenie rozhodnutia.

Podobné rozlíšenie obsahuje rakúska právna úprava (§ 7 zákona o spolkoch).

§ 99

Zrušiteľné rozhodnutie orgánu združenia

(1) Rozhodnutie orgánu združenia, ktoré nie je preskúmateľné iným orgánom združenia, súd zruší, ak jeho prijatím alebo pri jeho prijatí došlo k porušeniu zákona, stanov alebo práva člena združenia. Rovnako možno zrušiť rozhodnutie, ktoré je preskúmané iným orgánom združenia a tento orgán nerozhodol do šiestich mesiacov od podania návrhu.

(2) Súd však rozhodnutie nezruší, ak porušenie podľa odseku 1

- a) nemohlo mať vplyv na jeho prijatie alebo obsah,
- b) spočíva v rozpore so zmluvným záväzkom hlasovať alebo rozhodovať určitým spôsobom alebo
- c) nemalo závažné následky a ochrany hodný záujem si vyžaduje, aby súd rozhodnutie nezrušil.

Odôvodnenie:

Zrušiteľné rozhodnutie nadväzuje na súčasnú právnu úpravu neplatnosti uznesení valných zhromaždení kapitálových obchodných spoločností. Ide o všeobecný režim, kedy dochádza uznesením k porušeniu zákona, stanov alebo práva či povinnosti členov združenia (typicky povinnosť nepoškodzovať združenie). V týchto prípadoch sa bude vyžadovať žaloba oprávneného orgánu, resp. oprávnenej osoby.

Návrh počíta s tromi dôvodmi zrušenia rozhodnutia orgánu právnickej osoby.

Prvým je porušenie zákona. Pôjde v zásade o porušenie práva právnických osôb, a to tak pravidiel kogentného charakteru, ale aj pravidiel dispozitívneho charakteru (od ktorých sa mohli v zakladateľskom úkone odchýliť, ale neurobili tak). V zásade bude rozpor so zákonom spôsobovať zrušiteľnosť rozhodnutia, výnimočne však aj jeho neplatnosť.

Druhým je porušenie stanov, teda zakladateľského aktu, resp. vnútorného konštitučného dokumentu. Hoci ide o úkon súkromnoprávnej (zmluvnej) povahy, vymedzuje zároveň aj pravidlá pre fungovanie a oprávnenia orgánov právnickej osoby a tak predstavuje aj referenčnú normu pre posúdenie súladu právneho úkonu s právom.

Tretím je porušenie práv člena združenia. Do veľkej miery ide o zvýraznenie toho, že zrušenie rozhodnutia slúži často na ochranu členov združenia. Hoci práva spoločníka by mali vyplývať zo zákona alebo zo stanov, nie je možné vylúčiť prípad, že by vyplývali z rozhodnutí orgánov bez podkladu v jednom z týchto právnych rámcov.

Právna úprava je rozdelená do viacerých ustanovení, v tomto ustanovení sa upravujú hmotnoprávne predpoklady zrušenia uznesenia orgánu. Aj v tomto prípade ide o zrušenie rozhodnutia ktoréhokoľvek orgánu združenia.

§ 100

Žaloba o zrušenie rozhodnutia orgánu združenia

(1) Žalobu o zrušenie rozhodnutia orgánu združenia môže proti združeniu podať

- a) člen štatutárneho alebo dozorného orgánu poverený týmto orgánom, správca v konkurze,
- b) člen združenia, bývalý člen združenia, člen orgánu združenia, alebo bývalý člen orgánu, ak ide o rozhodnutie orgánu združenia, ktorým boli porušené ich práva alebo
- c) každý člen združenia proti rozhodnutiu členskej schôdze, ak hlasoval proti prijatiu rozhodnutia alebo sa odôvodnene nezúčastnil hlasovania.

(2) Žalobu možno podať do dvoch mesiacov odo dňa, keď sa o prijatí rozhodnutia žalobca dozvedel, najneskôr však do šiestich mesiacov od jeho prijatia, inak toto právo zanikne.

(3) Ak je rozhodnutie orgánu preskúmané iným orgánom (§ 97) a rozhodnutie preto nie je možné zrušiť, začína lehota podľa odseku 2 plynúť odo dňa, keď sa o prijatí rozhodnutia tohto iného orgánu žalobca dozvedel.

(4) Ak žalobu podal člen štatutárneho orgánu a združenie nemôže byť zastúpené ostatnými členmi štatutárneho orgánu, tak ho zastupuje poverený člen dozorného orgánu, inak osoba určená členskou schôdzou.

Odôvodnenie:

Aktívna legitímácia na podanie žaloby o zrušenie rozhodnutia vyjadruje účel tejto súdnej ochrany. Rozlišujeme medzi tromi aktívne legitimovanými subjektami, resp. skupinami, pričom podmienky žaloby medzi nimi variujú. Tým sa dopĺňajú predpoklady zrušenia rozhodnutia orgánu. Naďalej musia byť splnené aj predpoklady zrušiteľnosti rozhodnutia podľa predchádzajúceho ustanovenia.

Orgány združenia slúžia v prvom rade aj na kontrolu vnútorných rozhodovacích procesov, preto môžu spomedzi seba poveriť člena na napadnutie rozhodnutia akéhokoľvek iného orgánu. Žaloby tu podávajú členovia orgánu vo svojom vlastnom mene proti združeniu. Títo žalobcovia nemusia byť osobne dotknutí rozhodnutím a žaloba tak slúži skôr abstraktnej ochrane a kontrole rozhodnutí.

Individuálne osoby zúčastnené na riadení združenia (súčasný alebo bývalý člen združenia či člen orgánu) môžu žalobou napadnúť rozhodnutie, ak tvrdeným porušením došlo k porušeniu ich práva. Okrem objektívnej protiprávnosti sa tak žiada aj zásah do subjektívneho práva. Žaloba tu slúži ochrane subjektívneho práva a môže smerovať voči rozhodnutiu ktoréhokoľvek orgánu združenia.

Člen združenia sa môže ale brániť aj voči výsledkom uznesenia členskej schôdze. V tom prípade stačí, ak okrem porušenia zákona či stanov podľa predchádzajúceho paragrafu preukáže len to, že hlasoval proti alebo sa dôvodne nezúčastnil zasadnutia či rozhodovania. Ide teda o kontrolu len uznesení členskej schôdze.

Žaloba vždy smeruje proti združeniu, jej podanie je časovo obmedzené. Navrhuje sa spresnenie plynutia prekluzívnej doby v prípadoch, ak dochádza k internému prieskumu rozhodnutia orgánu.

Návrh upravuje tiež otázku zastupovania združenia, ak žalobu podal člen štatutárneho orgánu (vo svojom vlastnom mene).

V rámci budúcich prác sa odporúča zvážiť potrebu výslovného pravidla pre prípady zmien v členstve v združení (člen podávajúci žalobu prestal byť členom) ako aj to, či na zrušenie rozhodnutia má byť vyžadovaný ešte aj naliehavý právny záujem – člena združenia, bývalý člen združenia a bývalý člen orgánu.

§ 101

Informácia o žalobe

Štatutárny orgán vhodným spôsobom oboznámi dozorný orgán a členov združenia o tom, že proti rozhodnutiu orgánu združenia bola podaná žaloba o určenie jeho neplatnosti alebo o jeho zrušení.

Odôvodnenie:

Rôzne osoby podieľajúce sa na správe právnickej osoby môžu mať rôzne záujmy vo vzťahu k rozhodnutiu orgánu. Viaceré osoby môže chcieť rozhodnutie napadnúť, potenciálne aj z iných dôvodov. Je potrebné zabezpečiť, aby sa osoby, ktoré sú najčastejšie oprávnené podať žalobu proti rozhodnutiu orgánu združenia, dozvedeli o tom, že už žaloba bola podaná. Prípadne môže ísť

o osoby, ktoré majú záujem protichodný, než je záujem žalobcov. Navrhuje sa preto pravidlo, ktoré núti štatutárny orgán, aby informáciu o podanej žalobe voči združeniu vhodne medzi dotknuté osoby rozšíril.

§ 102

Osobitné ustanovenia o konaní

(1) Žaloby viacerých žalobcov, ktorí sa domáhajú určenia neplatnosti alebo zrušenia toho istého rozhodnutia orgánu združenia, sa podľa osobitného predpisu spoja a prejednávajú v jednom konaní, ak sú založené na súvisiacich skutkových okolnostiach.

(2) Súd v konaní o žalobe postupuje podľa pravidiel pre Civilné mimosporové konanie.

(3) Rozhodnutie súdu o tom, že rozhodnutie orgánu združenia je neplatné, že sa zrušuje alebo že bolo prijaté, má účinky voči každému. Neplatnosť rozhodnutia alebo jeho zrušenie nemá vplyv na práva tretích osôb nadobudnuté v dobrej viere.

(4) Pri zamietnutí žaloby môže súd rozdeliť znášanie trov aj inak, než vyplýva z osobitného zákona, ibaže by žaloba nebola podaná dobromyseľne.

Odôvodnenie:

Navrhujú sa viaceré ustanovenia, ktoré by zabezpečili efektívne konanie o žalobách. Navrhuje sa nútené spojenie vecí viacerých žalobcov. Rozširujú sa účinky rozsudku o rozhodnutí orgánu, ale len takého, ktorý žalobe vyhovie, pričom sa zabezpečuje ochrana tretích osôb.

V predchádzajúcej verzii návrhu sa navrhovalo reagovať na prípady, ak pred súdnym prieskumom bolo rozhodnutie orgánu právnickej osoby preskúmané iným orgánom právnickej osoby. Vychádzať sa malo z kasačného princípu súdneho prieskumu, ale tiež z toho, že orgány právnickej osoby tvoria z pohľadu súdnej kontroly jeden celok. Navrhovaná právna úprava tu nie je komplexná, čo sa medzičasom stretlo s kritikou v právnej obci,¹⁶ čo viedlo k jej prepracovaniu. Vychádza sa však z toho, že interný prieskum rozhodnutí orgánov môže byť vybudovaný rôzne – výsledok preskúmania iným orgánom môže byť novým rozhodnutím orgánu spôsobilým samostatného prieskumu, ale aj len možnosťou jeho zrušenia, čo by sa za samostatné rozhodnutie porovnateľné s pôvodným rozhodnutím orgánu považovať nemalo. Preto by tieto rozdiely nemali byť zjednotené do jednej úpravy a ponechaná by mala byť len úprava času, v ktorom je možné iniciovať prieskum rozhodnutia.

Podstatnou zmenou je návrh osobitného režimu znášania trov. Jeho potreba je daná tým, že žalujúca osoba často nesleduje len svoj vlastný záujem, ale chráni aj práva iných a z jeho úspechu by mohli profitovať aj iní. Preto nedáva vždy zmysel, aby sama žalujúca osoba znášala riziko trov konania. Pravidlo o osobitnom rozdelení náhrady trov je inšpirované švajčiarskou právnou úpravou (pôvodne v čl. 706b ods. 3 OR, neskôr zovšeobecnené v čl. 107 ods. 1 ZPO).

§ 103

Náhrada škody

(1) Ak došlo neplatným alebo zrušeným rozhodnutím orgánu združenia k podstatnému zásahu do členstva člena združenia, tak združenie voči nemu zodpovedá aj za nemajetkovú škodu, ktorá mu týmto rozhodnutím bola spôsobená, a to v peniazoch. *[prípadne upraviť podľa všeobecnej úpravy zodpovednosti za nemajetkovú ujmu].*

(2) Aj keď nebola podaná žaloba na zrušenie rozhodnutia, má osoba, ktorá by mohla žalobu podať, právo na náhradu škody spôsobenej okolnosťou, ktorá odôvodňuje zrušenie rozhodnutia, ak bola škoda spôsobená úmyselne alebo ak by vznikla, aj keby bolo rozhodnutie napadnuté.

Odôvodnenie:

Nedostatok rozhodnutia môže okrem jeho neplatnosti alebo možnosti zrušenia viesť aj k iným právnym následkom. Ak bola v dôsledku rozhodnutia spôsobená škoda, má poškodený nárok na jej náhradu.

Ak došlo k podstatnému (zásadnému) zásahu do členstva, má člen nárok aj na náhradu nemajetkovej škody. Otázne je, či je potrebné požadovať, aby šlo o neplatné alebo zrušené rozhodnutie. Navrhovaná úprava (odsek 1) je inšpirovaná § 261 OZ ČR, nepreberajú sa však

¹⁶ CUKEROVÁ, D., MRÁZOVÁ, Ž. Interný a súdny prieskum rozhodnutí orgánov právnickej osoby podľa návrhu rekodifikácie Občianskeho zákonníka. In *Súkromné právo*, 2/2022, s. 41 – 52.

obmedzenia tohto nároku (§ 261 ods. 2). Mysliteľné sú napríklad prípady, ak sa rozhodnutím orgánu napríklad znemožní účasť na súťaži či inom prestížnom športovom, umeleckom, záujmovom či profesijnom podujatí, účasť na ktorom bola podmienená členstvom .

Okrem toho sa navrhuje vyjasniť vzťah medzi náhradou škody a žalobou o zrušenie rozhodnutia. Ak porušenie práva viedlo nielen k možnosti zrušenia rozhodnutia, ale aj spôsobilo škodu, mal by poškodený podať v prvom rade žalobu o zrušenie rozhodnutia (z dôvodu krátkych lehôt). Popritom by sa mohol domáhať aj nároku na náhradu škody. Ak však žalobu o zrušenie rozhodnutia nepodal, hoci tak urobiť mohol, môže žiadať náhradu škody len v prípade, ak bola spôsobená úmyselne alebo ak by bola vznikla bez ohľadu na napadnutie uznesenia. Nepodanie žaloby o zrušenie rozhodnutia by nemalo byť kompenzované iným procesným prostriedkom ochrany, ale porušenie práva by sa malo považovať za konvalidované.

Navrhovaná právna úprava má slúžiť ako všeobecný model kontroly rozhodnutí. Osobitné pravidlá budú predpokladané tam, kde sa to ukáže potrebné, Pre komplexnosť problematiky sa navrhuje aj znenie ustanovenia predpisu o obchodných spoločnostiach a družstve (ZOS).

Druhý oddiel

§ 104

Ostatné druhy spolkov

Ustanovenia o združení sa použijú aj na iné spolky, ibaže by osobitný zákon ustanovoval inak.

Odôvodnenie:

Ustanovenie zvyrazňuje povahu lex generalis pravidiel o združení osôb, podľa ktorej sa na všetky právnické osoby, ktoré majú charakter spolkov – teda sú založené na členskom princípe, aj keby nespĺňali podmienky na vznik zdruzenia osôb (napríklad jednoosobová obchodná spoločnosť), použijú ustanovenia o spolkoch. Nejde o použitie primerané, ale o zákonný odkaz s možnosťou osobitnej zákonnej úpravy, pričom táto možnosť je v návrhu výslovne deklarovaná.

Tretý diel

ZÁKLADINY

Prvý oddiel

Nadácia

Prvý pododdiel

Všeobecné ustanovenia

§ 105

Nadácia

(1) Nadácia je právnická osoba vytvorená účelovým vyčlenením majetku.

(2) Nadácia môže byť dobročinná alebo rodinná.

(3) Dobročinná nadácia je taká, ktorá podľa nadačnej listiny slúži výlučne alebo prevažne dobročinnému účelu, ktorým je najmä rozvoj a ochrana duchovných a kultúrnych hodnôt, realizácia a ochrana ľudských práv alebo iných humanitných cieľov, ochrana a tvorba životného prostredia a zdravia, rozvoj vedy a techniky, vzdelania a výchovy, zabezpečenie sociálnych potrieb a služieb a plnenie individuálne určenej humanitnej pomoci pre jednotlivca alebo skupinu osôb, ktoré potrebujú naliehavú pomoc.

(4) Rodinná nadácia je taká, ktorá podľa nadačnej listiny slúži výlučne alebo prevažne súkromnému účelu alebo vlastným potrebám zakladateľa a jeho rodiny, najmä na úhradu nákladov na výchovu či vzdelávanie, vybavenie alebo podporu členov jednej alebo viacerých rodín alebo k podobným rodinným záujmom, prípadne doplnkovo aj inému dobročinnému účelu.

Odôvodnenie:

Základiny (v súčasnosti nevhodne označované ako združenia majetku) sú druhou základnou skupinou právnických osôb súkromného práva. Na rozdiel od spolkov nie sú charakterizované členským princípom. Podstatou je účelové určenie určitého majetku spojené s organizáciou jeho

správy a so zásadným vplyvom zakladateľa, ktoré sa však po vzniku nadácie z tohto vplyvu do veľkej miery uvoľňuje. Združením majetku sa tu nerozumie pluralita zdrojov majetku, ale skôr jeho združenie ako účelové spojenie, resp. určenie.

Aj názov tretieho dielu je použitý v plurále, čo zvyrazňuje to, že právna úprava obsahuje viaceré právne formy právnických osôb s fundačným princípom. Na rozdiel od združenia osôb tu niet základiny (združenia majetku) ako samostatného právneho typu právnickej osoby. Všeobecnejšou úpravou je tu nadácia v dvoch alternatívnych podobách a okrem nej sa navrhuje ešte nezisková organizácia.

Na rozdiel od spolkov, nemá základina (združenie majetku) najvyšší orgán, ktorý by rozhodoval o jej základných otázkach existencie a fungovania. Základné fungovanie je dané vôľou jeho zakladateľa a ním urobeným účelovým určením majetku. Nevychádza sa však z prísneho modelu ustrnutia účelu nadácie ako inštitucionalizovanej pôvodnej vôle zakladateľa, ako je tomu v nemeckom práve („Erstarrungsprinzip“), ale prikláňa sa k novším liberálnejším koncepciám rakúskeho, lichtenštajnského či švajčiarskeho práva (2006).

Účelom nadácie je dosahovanie určeného cieľa, a to najmä prostredníctvom podpory beneficentov, ktorí sú jej obligačnými veriteľmi. Dosahovanie cieľov ale môže byť uskutočnené aj tým, že nadačný príspevok nebude určený na konkrétnu podporu beneficenta, ale skôr na zabezpečenie určitého plnenia či prevádzkovania služby.

Súčasná právna úprava vníma nadáciu ako verejnoprospešne orientovanú právnickú osobu. Verejnoprospešný cieľ však nie je definičným znakom nadácie. Nadácie sú prostriedkom účelového určenia organizovane spravovaného majetku. Na rozdiel od našej súčasnej právnej úpravy, v zahraničí sa postupne rozvíjajú aj súkromné nadácie, ktoré slúžia iným než verejnoprospešným cieľom. Často sa nimi kompenzuje rozdeľovací mechanizmus dedičského práva, ktorý napríklad znefunkčňuje dedenie väčších podnikateľských jednotiek. Slúžia aj ako náhrada zvereneckých fondov, či podobných trustových štruktúr, ktoré nie sú kontinentálnemu právu dobre známe.

Navrhovaná právna úprava prináša podstatné prepracovanie nadačného práva spolu s jeho liberalizáciou. Podľa navrhovanej právnej úpravy môžu nadácie slúžiť aj iným povoleným cieľom, vrátane súkromným, čím sa vytvárajú dva druhy nadácie: dobročinné (verejnoprospešné) a rodinné (súkromné).

Návrh zohľadňuje skúsenosti, ktoré má české právo, ale inšpiruje sa aj vývojom holandského, nemeckého, rakúskeho a lichtenštajnského práva. Právna úprava súkromných nadácií je inšpirovaná aj návrhom poľskej rodinnej nadácie z mája 2021. Právna úprava súkromných nadácií má plniť aj úlohu zvereneckých fondov, ktoré by ako majetok bez pána a bez právnej subjektivity mohli znamenať nie malý zásah do konštrukcií súkromného ale aj verejného práva.

Vzhľadom na zásadnú liberalizáciu nadačného práva sa navrhuje aj nahradenie neinvestičných fondov podľa zákona č. 147/1997 Z. z. jednoduchšou nadáciou s dobročinným účelom.

§ 106

Názov nadácie

Názov nadácie musí obsahovať označenie „nadácia“.

Odôvodnenie:

Navrhuje sa povinnú súčasť obchodného mena.

§ 107

Podnikanie nadácie a účasť na podnikaní iných osôb

- (1) Nadácia nemôže byť založená za účelom podnikania.
- (2) Nadácia môže podnikat', ak to zriaďovateľ nevyhlásil a ak podnikanie nenarušuje dosahovanie jej účelu. Za rovnakých podmienok môže prevziať riadenie obchodnej spoločnosti alebo družstva.
- (3) Nadácia nemôže byť neobmedzene ručiacim spoločníkom obchodnej spoločnosti, ani byť tichým spoločníkom podnikateľa.

Odôvodnenie:

Nadácia nie je právna forma, ktorá by bola založená za účelom podnikania a to ani v prípade, ak by šlo o rodinnú nadáciu. Môže však slúžiť na správu majetku a tiež podnikat', ak ide o činnosť, ktorá nenarušuje dosahovanie účelu. V rovnakej miere, ako podnikanie, sa nemôže zúčastňovať riadenia (obchodného vedenia) obchodnej spoločnosti či družstva – teda byť ich faktickým orgánom. Nadácia nie je založená za účelom znášania podnikateľského rizika. Preto nemôže byť ani neobmedzene ručiacim spoločníkom obchodnej spoločnosti a ani byť jej tichým spoločníkom. Je na zváženie, či vo vzťahu k účelu nadácie (odsek 1) zvoliť rovnakú formuláciu, ako pri združení osôb, alebo zohľadniť to, že právna forma nadácie je využívaná ako správa portfólia účastí na obchodných spoločnostiach.

§ 108 **Založenie nadácie**

(1) Zakladateľ zakladá nadáciu spísaním nadačnej listiny. Pravosť podpisov všetkých zakladateľov musí byť úradne osvedčená.

(2) Pre prípad smrti môže nadáciu založiť len jedna osoba posledným poriadkom, ktorý obsahuje všetky náležitosti nadačnej listiny. Ak bola nadácia založená pre prípad smrti, tak sa neuplatní lehota o povinnom vzniku právnickej osoby po jej založení (§ XX).

(3) Založenie nadácie možno pred jej vznikom odvolať v rovnakej forme.

Odôvodnenie:

Nadácia môže byť založená jednostranným úkonom zakladateľa a to aj pre prípad smrti alebo viacstranným úkonom. Zakladateľským úkonom nadácie je nadačná listina.

Lehota o povinnom vzniku podľa všeobecnej úpravy právnických osôb sa na právnické osoby mortis causam neuplatní. Je na zváženie podrobnejšia úprava zakladania právnickej osoby pre prípad smrti.

V rámci dedičského práva zosúladiť ochranu neopomenuteľných dedičov vo vzťahu k založeniu nadácie pre prípad smrti.

§ 109 **Zakladateľ**

(1) Ak založí nadáciu viac osôb, tak sa považujú za jedného zakladateľa. Práva prislúchajúce zakladateľovi môžu vykonávať iba všetci spoločne. Ak odmietne niektorá osoba bez vážneho dôvodu súhlas, tak jej súhlas nahradí súd na návrh ktorejkoľvek z týchto osôb.

(2) Práva zakladateľa neprechádzajú na právneho nástupcu zakladateľa..

Odôvodnenie:

Zakladateľ nadácie zohráva veľmi dôležitú úlohu a má zásadné práva vo vzťahu k nadácii. Preto sa rieši v praxi zriedkavejšia situácia viacerých zakladateľov. Aj v prípade kolektívu osôb ide vždy o jedného zakladateľa. Založenie nadácie nie je viacstranný právny úkon, ale jednostranný právny úkon, v pozícii jednej strany však môže byť viacero osôb.

V rámci prípravy finálneho znenia sa žiada zvážiť, pri ktorých práva sa má umožniť, aby ich vykonávala aj iná osoba, ako zakladateľ.

§ 110 **Neplatnosť založenia nadácie**

(1) Zakladateľ nadácie sa môže dovolávať neplatnosti alebo zrušiť založenie nadácie z dôvodu nedostatku vôle zakladateľa podľa všeobecných ustanovení o právnych úkonoch aj po jej vzniku.

(2) Rozhodnutím súdu o neplatnosti založenia nadácie alebo o jej zrušení nie sú dotknuté nadačné plnenia, ktoré beneficianti prijali dobromyseľne.

(3) Na právne následky neplatnosti založenia nadácie sa primerane uplatnia ustanovenia o neplatnosti právnických osôb.

(4) Rozhodnutie o neplatnosti posledného poriadku, ktorým bola zriadená nadácia, má následky ako rozhodnutie o neplatnosti právnickej osoby.

Odôvodnenie:

Založenie nadácie je určenie účelu majetku, často podstatnej časti zakladateľa. Preto má zásadné majetkové dopady na postavenie veriteľov aj dedičov zakladateľa. Popri všeobecnom režime neplatnosti právnických osôb sa preto navrhuje umožniť spochybníť založenie nadácie aj po jej vzniku (z dôvodov nedostatkov vôle zakladateľa), resp. zakladateľskému úkonu odporovať (nasledujúce ustanovenie), a to s právnymi následkami rozhodnutia o neplatnosti právnickej osoby. Vzťahy s dobromyseľnými beneficentami tým nie sú dotknuté. Zo všeobecnej úpravy neplatnosti právnických osôb navyše vyplýva, že neplatnosť založenia nadácie nemá vplyv ani na práva veriteľov voči nadácii.

Počas diskusií o návrhu je vhodné zvážiť, či namiesto možnosti napadnúť neplatnosť založenia nadácie z dôvodu nedostatku vôle odstrániť toto riziko požiadavkou zakladateľského úkonu vo forme notárskej listiny. Následná možnosť spochybníť platnosť založenia pre interný deficit zakladateľa môže byť rizikom.

§ 111

Odporovateľnosť založenia nadácie

Založenie nadácie môže byť odporované veriteľom zakladateľa alebo dedičom zakladateľa ako bezodplatný úkon.

Odôvodnenie:

Prípustné je odporovať aj založeniu nadácie. Ustanovenie je inšpirované § 82 švajčiarskeho občianskeho zákonníka.

Navrhované ustanovenie špecifikuje predmet odporovania, nemá viesť k výkladu a contrario vo vzťahu k možnosti odporovať zakladateľské úkony, resp. súvisiace majetkové transakcie pri iných právnických osobách.

Nadačná listina a stanovy nadácie

§ 112

Nadačná listina

Nadačná listina musí obsahovať aj určenie, či ide o dobročinnú alebo rodinnú nadáciu, a účel, ktorý ma byť nadáciou dosahovaný.

Odôvodnenie:

Navrhuje sa ustanoviť špecifické náležitosti nadačnej listiny ako zakladateľského úkonu.

§ 113

Stanovy nadácie

(1) Ak to určuje nadačná listina, tak nadácia prijme stanovy, ktoré bližšie upravujú vnútornú štruktúru nadácie a podmienky poskytovania prospechu beneficentom.

(2) Ak neboli stanovy schválené zakladateľom pri založení nadácie, tak ich prijme správna rada po predchádzajúcom súhlase dozornej rady do jedného mesiaca od vzniku nadácie.

(3) V prípade rozporu stanov s nadačnou listinou má nadačná listina prednosť.

Odôvodnenie:

Vydávanie vnútorných predpisov je upravené vo všeobecnej časti právnej úpravy právnických osôb. Nadácia je špecifická v tom, že prioritizuje vôľu zakladateľa.

Historicky sa pre základiny (združenia majetku) používa pojem štatút, na rozdiel od stanov, ktoré zákon používa pri právnických osobách s členským princípom. V záujme legislatívneho zjednodušenia a využitia pojmu aj vo všeobecnej časti občianskeho zákonníka, sa pojmy zjednocujú a štatút sa aj v základinách nahrádza stanovami.

Je na zváženie, do akej miery rešpektovať či požadovať vôľu zakladateľa pre prijatie stanov.

Zmeny nadačnej listiny

§ 114 zakladateľom

(1) Pred vznikom nadácie môže byť nadačná listina zakladateľom zmenená alebo odvolaná. Ak jedna z osôb, ktoré tvoria zakladateľa, zanikla alebo zomrela, tak nadačná listina nemôže byť odvolaná; zmenená môže byť len pri zachovaní účelu nadácie. Ak zomreli alebo zanikli všetci zakladatelia, môže byť nadačná listina pri zachovaní účelu nadácie zmenená súdom na návrh osoby, ktorá osvedčí právny záujem tak, aby sa odstránili prekážky brániace jej vzniku a aby sa prispôbila zmeneným okolnostiam.

(2) Po vzniku nadácie môže byť obsah nadačnej listiny zmenený zakladateľom, len ak si toto právo v nej vymienil. Zmena sa nemôže dotýkať účelu nadácie.

(3) Zakladateľ môže určiť v nadačnej listine ustanovenia, ktoré sa nesmú meniť rozhodnutím nijakého orgánu nadácie.

Odôvodnenie:

Úprava zakladateľského úkonu je zásadným zásahom do fungovania nadácie a aj možnosť zmeny zakladateľom je veľmi obmedzená. Nadácia sa od svojho zakladateľa oddeľuje a pôsobí ako samostatný subjekt. Preto je východiskové nastavenie možnosti zmeniť nadačnú listinu veľmi obmedzené.

§ 115 súdom

(1) Súd môže rozhodnúť o zmene účelu nadácie, ak sa stane účel nedosiahnuteľným, nedovoleným, ak sa okolnosti zmenili natoľko, že pôvodný účel dostal iný význam či účinok, takže sa nadácia odklonila od vôle zakladateľa. Zmena musí zodpovedať predpokladanej vôli zakladateľa. Návrh podáva nadácia zastúpená správnu radou alebo dozornou radou.

(2) Súd môže rozhodnúť o zmene organizácie nadácie, ak si zachovanie majetku alebo dosahovanie účelu nadácie nevyhnutne vyžadujú zmenu. Návrh podáva nadácia zastúpená dozornou radou po vypočutí správnej rady.

Odôvodnenie:

Po vzniku nadácie sa nadácia ako právnická osoba do veľkej miery oddeľuje od zakladateľa a pôsobí ako zvečnenie jeho vôle. Preto je aj možnosť zmeny jej organických dokumentov obmedzená. Musí však existovať mechanizmus, ktorý umožní reagovať na nečakané zmeny.

Zmeniť niektoré otázky nadačnej listiny môže súd, a to bez toho, aby mal také oprávnenie priznané v nadačnej listine. Takúto zmenu iniciuje orgán nadácie.

Ustanovenie je inšpirované čl. 85 a 86 švajčiarskeho občianskeho zákonníka. Zástupcom aktívne legitimovaného subjektu by pre prípady organizačnej zmeny v nadácii mala byť mať dozorná rada nadácie, podobne ako vo švajčiarskej právnej úprave. Správna rada nie je vždy motivovaná upraviť účel nadácie.

Potrebné je zabezpečiť zodpovedajúce procesné ustanovenia v CMP.

§ 116 orgánom nadácie

Správna rada alebo iný orgán nadácie môže zmeniť obsah nadačnej listiny alebo stanov, ktorý sa nedotýka účelu nadácie, ak je to určené v nadačnej listine a v tam určenom rozsahu, ak je to vecne odôvodnené a zachová sa účel nadácie.

Odôvodnenie:

Navrhuje sa osobitné pravidlo o možnosti orgánu nadácie priamo zmeniť nadačnú listinu. Rešpektuje sa však vôľa zakladateľa a preto tak môže urobiť iba vtedy, ak je to v nadačnej listine.

Osobitne je ale upravená možnosť zmeniť základné nadačné imanie, s čím je spojená zmena nadačnej listiny.

Druhý pododdiel **Orgány nadácie**

§ 117

Správna rada

- (1) Štatutárnym orgánom nadácie je správna rada, ktorá má aspoň troch členov.
- (2) Členom správnej rady môže byť len fyzická osoba, ktorá nie je členom iného orgánu tejto nadácie.
- (3) Ak nadačná listina alebo stanovky nadácie neurčujú inak, tak členov správnej rady volí samotná správna rada. Nadačná listina alebo stanovky nadácie môžu určiť, že uchádzač na člena správnej rady bude navrhnutý určitými osobami alebo musí spĺňať iné podmienky.
- (4) Na uvoľnené miesto člena správnej rady musí správna rada do troch mesiacov od uvoľnenia miesta zvoliť nového člena na zvyšok funkčného obdobia alebo na ďalšie funkčné obdobie. Ak po uvoľnení miesta člena správnej rady klesne počet jej členov pod tri, tak správna rada nemôže, s výnimkou voľby nových členov, prijať žiadne rozhodnutie, a to až do času, kým nebude doplnená.
- (5) Členovia správnej rady sa zapisujú do verejného registra.

Odôvodnenie:

Súčasná právna úprava rozlišuje správcu (ako štatutárny orgán), správnu radu a dozornú radu. Navrhuje sa zjednodušenie, dualistické riadenie: na jednej strane správnu radu a na strane druhej dozornú radu alebo revízora.

Pod určitými osobami sa myslia aj osoby, ktoré sú určené len určitým spôsobom.

Správna rada nemôže sama odvolať členov orgánov, ktoré sama volí (ani členov správnej rady ani členov dozornej rady), ale má sa obrátiť na súd.

V diskusii o návrhu sa zväží, či neumožniť členstvo právnických osôb v správnej rade.

§ 118

Dozorná rada

- (1) Dozorná rada sa zriaďuje, ak
- majetok nadácie je vyšší než 200 000 eur,
 - nadácia je ovládajúcou osobou obchodnej spoločnosti podľa osobitného predpisu alebo
 - ak to ustanovuje nadačná listina alebo stanovky nadácie.
- (2) Členov dozornej rady alebo spôsob ich ustanovenia upraví zakladateľ v nadačnej listine. Ak neurčí inak, volí členov dozornej rady správna rada.
- (3) Členstvo v dozornej rade je nezlučiteľné s členstvom v inom orgáne tej istej nadácie a člen dozornej rady nesmie byť v pracovnoprávnom vzťahu k nadácii.
- (4) Člen dozornej rady je oprávnený nahliadať do všetkých dokladov a záznamov týkajúcich sa činnosti nadácie a kontrolovať, či je účtovníctvo vedené v súlade s osobitným predpisom a či nadácia uskutočňuje svoju činnosť v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi a nadačnou listinou.
- (5) Dozorná rada
- schvaľuje účtovnú závierku a výročnú správu nadácie,
 - určuje audítora, ktorý overuje účtovnú závierku, ak musí mať nadácia overenú účtovnú závierku,
 - upozorňuje správnu radu na zistené nedostatky a podáva návrhy na ich odstránenie a
 - najmenej raz ročne kontroluje, či je majetok nadácie spravovaný a používaný k naplneniu jej účelu; o výsledkoch podáva správu správnej rade a, ak sa zistia okolnosti ohrozujúce existenciu nadácie, aj beneficiantom a súdu.
- (6) Členovia správnej rady sa zapisujú do verejného registra.

Odôvodnenie:

Ustanovuje sa dozorná rada a jej pôsobnosť. Dozorná rada sa povinne zriaďuje až v nadáciách určitej veľkosti, resp. za určitých podmienok.

Zväžit', či neznižit' rozsah povinností pre rodinné nadácie.

§ 119

Revízor

- (1) Ak sa nezriadi uje dozorná rada, vykonáva jej pôsobnosť revízor.
- (2) Nadačná listina alebo stanovky nadácie môžu určiť, že revízorom bude právnická osoba, ktorej predmet činnosti umožňuje výkon kontrolnej a revíznej činnosti.
- (3) Na právne postavenie revízora sa primerane použijú ustanovenia o dozornej rade.

Odôvodnenie:

Alternatívou dozornej rady, ak sa tá nemusí vytvoriť, je individuálny revízor, ktorý je tiež orgánom nadácie.

§ 120

Odvolanie člena orgánu súdom

Súd na návrh nadácie zastúpenej povereným členom správnej rady alebo povereným členom dozornej rady alebo na návrh osoby, ktorá osvedčí právny záujem, odvolá člena orgánu nadácie, ak tak určuje nadačná listina alebo z dôležitého dôvodu, najmä:

- a) ak závažne porušil povinnosti alebo
- b) pre neschopnosť riadneho plnenia úloh.

Odôvodnenie:

V nadácii niet najvyššieho orgánu zloženého z členov právnickej osoby, preto je potrebné vplyv na obsadenie orgánov štruktúrovať. Navrhuje sa možnosť obrátiť sa na súd za účelom odvolania člena orgánu.

Inšpiračným zdrojom textácie je § 27 ods. 2 rakúskeho zákona o súkromných nadáciách.

§ 121

Rozhodnutia orgánov nadácie

Ustanovenia tohto zákona o rozhodnutiach orgánov združenia a ich kontrole sa primerane použijú aj na rozhodnutie orgánov nadácie.

Odôvodnenie:

Pravidlá týkajúce sa rozhodnutí orgánov združenia, vrátane ich neplatnosti a zrušiteľnosti sa uplatnia aj v rámci nadácií. Nepoužijú sa ustanovenia o možnosti člena združenia napádať rozhodnutia orgánov združenia, keďže v nadácii členov niet.

§ 122

Vklad do nadácie a dar

- (1) Ak zakladateľ venoval nadácii po jej vzniku plnenie, tak sa toto plnenie považuje za vklad, ibaže by z prejavu vôle vyplývalo inak.
- (2) Postavenie zakladateľa nezíska ten, kto nadácii po jej vzniku venuje majetok.

Odôvodnenie:

Jednou zo zásadných zmien navrhovaných v rámci nadácií je zrušenie nadačnej istiny fungujúcej ako základné nadačné imanie. Jeho zmeny vyžadujú zložitý administratívny postup a ako také neplní svoju garančnú funkciu. Naďalej však rozlišujeme medzi vkladom, ktorý plní zakladateľ z titulu jeho nadačnej pozície a darom, ktorý môže poskytnúť aj tretia osoba.

Vklady sa poskytujú po založení nadácie. Plnenia majúce charakter vkladov sa ale môže poskytnúť aj počas jej trvania. Ak je nadácii poskytnutý dar, ale o bežný dar do bežného majetku nadácie.

§ 123

Práva beneficentov

(1) Beneficiant je každý, kto má alebo môže mať na základe nadačnej listiny nárok na nadačný príspevok alebo iné plnenie.

(2) Nárok na nadačný príspevok má beneficiant na základe rozhodnutia príslušného orgánu nadácie, ibaže nadačná listina určí inak.

(3) Právo na nahliadnutie do nadačnej listiny alebo stanov, v rozsahu, v ktorom nie sú verejne prístupné a v ktorom sa to týka jeho práv, má beneficiant, ktorému vznikol nárok podľa odseku 2.

(4) Právo požadovať od príslušných orgánov nadácie poskytnutie informácie, v rozsahu v ktorom sa to týka jeho práv, má beneficiant, ktorému vznikol nárok podľa odseku 2. Za týmto účelom má právo nahliadať do účtovných kníh a podkladov, robiť si kópie a kontrolovať všetky skutočnosti a pomery, či už osobne alebo prostredníctvom zástupcu. Výnimočne a len za účelom ochrany beneficianta je možné výkon tohto práva odoprieť.

(5) Osoba, ktorá má právo len na podiel na likvidačnom zostatku, má právo na informácie až po jej zrušení.

(6) Na uplatnenie práva beneficianta na informácie sa použije § (o uplatnení informačného nároku členom združenia).

(7) Žalobu o určenie neplatnosti rozhodnutia orgánu nadácie alebo jeho zrušenia môže podať beneficiant, ak sa ho rozhodnutie týka.

Odôvodnenie:

Beneficiant je osoba, ktorá má nárok na nadačný príspevok. Tento nárok nevzniká už samotným vymedzením beneficianta, resp. jeho podmienok v nadačnej listine, ale až na základe rozhodnutia príslušného orgánu nadácie. Je na zváženie, či je potrebné legislatívne upraviť aj to, či mu tým vzniká nárok na uzavretie zmluvy alebo nárok na plnenie.

V zásade má takýto beneficiant aj informačné práva. Zvážiť, aké široké by mali mať beneficianti práva, osobitne informačné a či je vhodné zjednotiť odseky 2 a 3 do jedného ustanovenia.

Posledný beneficiant, teda beneficiant s právom na podiel na likvidačnom zostatku v zásade neodvodzuje svoj nárok od rozhodnutia príslušného orgánu, ale zo samotnej skutočnosti zrušenia s likvidáciou a jeho identifikáciou v nadačnej listine. Právo na informácie mu tu vzniká ex lege.

Formulácia je inšpirovaná čl. 9 lichtenštajnského predpisu o nadáciách z roku 2008.

§ 124

Postavenia beneficianta

(1) Postavenie beneficianta nie je prevoditeľné, neprechádza ani nemôže byť predmetom výkonu rozhodnutia.

(2) Beneficiant sa môže písomne vzdať svojho postavenia beneficianta.

Odôvodnenie:

Postavenie určitej osoby ako beneficianta nie je jeho majetkovým právom, s ktorým by bolo možné nakladať. Prípadné majetkové nároky sú ale už bežnými majetkovými nárokmi, ibaže zákon ustanoví inak (§ 129 návrhu).

Navrhuje možnosť vzdať sa postavenia beneficianta. Ide o právo tretej osoby, preto nemôže byť vylúčené predpismi nadácie.

Tretí pododdiel

Použitie majetku nadácie a nadačný príspevok

§ 125

Použitie majetku nadácie

(1) Majetok nadácie sa môže použiť len na dosahovanie jej účelu najmä poskytovaním nadačných príspevkov v súlade s podmienkami určenými v nadačnej listine a na úhradu výdavkov (nákladov) na správu nadácie a jej majetku.

(2) Na plnenia nadácie zakladateľovi a nad rámec nadačného príspevku aj beneficiantom sa primerane použije § 91 (Majetkové zvýhodnenie člena združenia).

Odôvodnenie:

Nadácia je účelové určenie majetku. Môže preto svoj majetok vynakladať len na určitý účel. Z toho logicky vyplýva zákaz rozdeľovania výnosov či jeho vyplácanie zakladateľovi alebo beneficiantovi.

Podľa odseku 2 návrh rozširuje pravidlá pre majetkové plnenia právnickej osoby svojim členom (v súčasnosti ide o zákaz vrátenia vkladu v kapitálových obchodných spoločnostiach) aj do právnej úpravy nadácií.

§ 126

Chránený majetok

(1) V nadačnej listine možno určiť, že určitý nepenažný majetok nadácie nemožno scudzovať, zaťažiť ani použiť na zabezpečenie záväzkov nadácie alebo tretích osôb.

(2) Ak je nepenažný majetok podľa odseku 1 registrovaný vo verejnom zozname, tak sa v ňom uvedie, že ide o chránený majetok nadácie.

Odôvodnenie:

Súčasný model prísneho viazania majetku tvoriaceho istinu (v súčasnom znení nesprávne označeného ako tvoriaceho imanie), ktorý vylučuje určité dispozičné úkony s týmto majetkom sa navrhuje obmedziť na nepenažné predmety a upraviť ako dispoziatívny. Rovnakú úpravu obsahuje čl. 2:291 holandského občianskeho zákonníka.

Na diskusiu sú právne následky porušenia tohto pravidla (nemožnosť nadobudnutia vlastníckeho práva alebo ochrana dobromyseľného nadobúdateľa).

Obmedzenia možnosti nadácie stať sa ručiteľom podľa všeobecných ustanovení tým nie sú dotknuté.

§ 127

Použitie nadačného príspevku

(1) Kto prijal nadačný príspevok, je povinný ho použiť v súlade s dojednanými podmienkami. Nadácia môže žiadať, aby preukázal, ako s ním naložil.

(2) Kto porušil povinnosti podľa odseku 1, je povinný nadačný príspevok vrátiť ako bezdôvodné obohatenie.

Odôvodnenie:

Poskytnutie príspevku beneficianta do určitej miery zaväzuje. Navrhované ustanovenie, inšpirované § 354 OZ ČR, vychádza z toho, že nadačný príspevok sa poskytuje na základe dohody. Tá môže obsahovať aj účelové viazanie poskytnutia.

Porušenie účelové viazania poskytnutého príspevku zakladá povinnosť tento vrátiť.

Pri formulovaní pravidiel bezdôvodného obohatenia, ale aj držby, bude potrebné zhodnotiť, či by sa mala uplatniť ochrana dobromyseľného príjemcu pri jeho spotrebovaní.

Ustanovenie je kogentné v tom zmysle, že ho nemožno zúžiť. Inak by boli dotknuté práva tretích osôb, veriteľov nadácie.

§ 128

Účtovníctvo nadácie

(1) Nadácia vedie účtovníctvo podľa osobitného predpisu, a to oddelene o nadačných príspevkoch a ostatných činnostiach k naplneniu účelu nadácie a o nákladoch na jej správu.

(2) Ročná účtovná závierka musí byť overená audítorom, ak príjem prostriedkov nadácie z cudzích zdrojov ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka, presiahne sumu 200 000 eur. Príjmom prostriedkov nadácie z cudzích zdrojov sa na tento účel považujú príjmy dosiahnuté z prijatých prostriedkov od fyzických osôb, právnických osôb, príspevky z podielu zaplatenej dane, príjmy z verejných zbierok a dotácie; tým nie je dotknutá povinnosť overenia ročnej účtovnej závierky podľa osobitného predpisu.

Odôvodnenie:

Ustanovenie upravuje povinnosť vedenia účtovníctva a podmienky sprísneného účtovníctva s overenou účtovnou závierkou.

Zvážiť, či otázky účtovníctva nadácie nevyčleniť do vykonávacieho predpisu.

Štvrtý pododdiel
Zrušenie nadácie

§ 129
Zrušenie nadácie

(1) Správna rada po vyjadrení dozornej rady rozhodne o zrušení nadácie, ak bol dosiahnutý účel nadácie, alebo tento účel nie je možné dosiahnuť, alebo ak nastali iné dôvody, ktoré určuje nadačná listina. O zrušení nadácie musí správna rada rozhodnúť jednohlasne, ibaže nadačná listina určí inak.

(2) Na návrh orgánu, ktorý vedie verejný register alebo osoby, ktorá osvedčí právny záujem, rozhodne súd o zrušení nadácie a o jej likvidácii aj vtedy, ak

- a) majetok nadácie nepostačuje na plnenie jej účelu,
- b) nadácia závažným spôsobom porušila alebo opakovane porušuje ustanovenia stanov alebo všeobecne záväzných právnych predpisov alebo,
- c) v období dlhšom ako dva roky neplní účel, na ktorý bola založená, alebo dosiahla účel, na ktorý bola založená.

Odôvodnenie:

Navrhované ustanovenie je lex specialis ku všeobecným pravidlám zrušenia právnických osôb. Ustanovuje kompetenčné rozdelenie rozhodovania o zrušení nadácie. Východiskom je to, že o zrušení nadácie nerozhoduje zakladateľ, ale orgán tejto nadácie v sprísnenom rozhodovacom režime.

Zrušenie nadácie súdom nadväzuje na všeobecné možnosti zrušenia nadácie.

§ 130
Zlúčenie alebo splynutie nadácií

(1) Nadácia sa môže zlúčiť alebo splynúť s inou nadáciou s rovnakým alebo podobným účelom, ak to nadačné listiny týchto nadácií nezakazujú.

(2) O zlúčení alebo splynutí rozhoduje správna rada so súhlasom dozornej rady. Správna rada musí rozhodnúť jednohlasne, ibaže by nadačná listina určovala inak.

(3) Nadačné imanie nástupníckej nadácie sa zvyšuje o nadačné imanie zanikajúcej nadácie.

Odôvodnenie:

Ďalšie špeciálne ustanovenie nadväzuje na všeobecnú úpravu zlúčenia a splynutia právnických osôb, pričom ustanovuje kompetenciu rozhodovať o zlúčení či splynutí.

§ 131
Likvidácia nadácie

Likvidátor je povinný likvidačný zostatok ponúknuť v nadačnej listine určenej osobe, ak ich je viac, tak rovným dielom, inak ponúknuť inej nadácii s obdobným účelom alebo obci, v ktorej mala zrušená nadácia sídlo. Ak obec likvidačný zostatok prijme, tak ho môže použiť iba na dobročinný účel.

Odôvodnenie:

Navrhuje sa osobitný režim použitia likvidačného zostatku.

Piaty pododdiel
Osobitné ustanovenia o dobročinnnej nadácii

§ 132
Dobročinná nadácia

Iba dobročinná nadácia môže mať v názve označenie vyjadrujúce jej dobročinný účel.

Odôvodnenie:

Navrhovaná právna úprava nadväzuje na súčasnú právnu úpravu nadácií s určitými zmenami. Vychádza z toho, že dobročinná (verejnoprospešná) nadácia požíva osobitný daňový režim a jej vyzbierané prostriedky na darcovských fondoch sú vylúčené z insolvenčného rizika nadácie.

Na rozdiel od súčasnej právnej úpravy, a aj od rodinných nadácií, nemá vyžadovaný vstupný kapitál (nadačnú istinu či nadačné imanie).

Pristupuje sa k tiež určitému organizačnému zjednodušovaniu fungovania nadácií, spresňuje sa ich majetkový režim a navrhuje sa vypustiť regulácia dohľadu ministerstvom nad dodržiavaním verejnoprospešného účelu. Dohľad nadačného kontrolného úradu sa ukazuje ako duplicitný (pri existencii možnosti iniciovať konanie o zrušenie právnickej osoby). Kontrola nad nakladaním s majetkom je prenechaná bežnej správe a riadeniu nadácie, resp. veriteľom, ktorá je oproti súčasnému modelu prísnejšia.

Dobročinná nadácia nahradí aj neinvestičný fond a je upravený zákonom č. 147/1997 Z. z., ktorý je ale dočasný. Pri príprave prechodných ustanoveniach bude potrebné zvážiť, ako zohľadniť dočasnosť a oprávnenia zakladateľa zrušiť.

§ 133

Majetok

- (1) Majetok dobročinnnej nadácie nemôže byť predmetom zabezpečenia záväzku tretej osoby.
- (2) Scudziť, zaťažiť alebo použiť majetok dobročinnnej nadácie možno iba v súlade s jej účelom.

Odôvodnenie:

Navrhovaná právna úprava vychádza z toho, že majetok dobročinnnej nadácie nemá slúžiť ako istenie rizika tretích osôb. Taktiež sa obmedzuje možnosť použitia majetku na napĺňanie jej účelu.

§ 134

Darcovský fond

(1) Dobročinná nadácia vytvára darcovský fond, ak prijme dar tretej osoby s určitým účelom a príkazom vytvoriť darcovský fond. Vytvorenie darcovského fondu a, ak je tvorený nepeňažným darom, aj tento predmet daru sa zapisuje do verejného registra.

(2) Do darcovského fondu nesmie byť zahrnutý majetok nadácie, pri ktorej bol vytvorený.

(3) Darcovský fond môže byť doplnený darom tretej osoby, ktorá prejavila vôľu, aby sa dar stal súčasťou darcovského fondu.

(4) Nadácia vedie vo svojom účtovníctve prostriedky darcovského fondu oddelene.

(5) Pri dosiahnutí účelu alebo uplynutí času trvania darcovského fondu vypracuje správna rada záverečnú správu o použití prostriedkov darcovského fondu. Ak bol darcovský fond vytvorený na dobu presahujúcu jeden rok, tak správna rada vyhotoví výročnú správu každoročne.

(6) Dobročinná nadácia nezodpovedá za svoje záväzky prostriedkami darcovského fondu vytvoreného na plnenie individuálne určenej humanitnej pomoci pre jednotlivca alebo skupinu osôb, ktoré potrebujú naliehavú pomoc.

Odôvodnenie:

Navrhovaná právna úprava navrhuje prevziať inštitút v súčasnosti označovaný ako nadačný fond s určitými zmenami. Navrhuje sa v prvom rade terminologická zmena v záujme lepšie vyjadriť podstatu fondu a jeho prepojenie na spôsob získavania prostriedkov (darmi). Zároveň sa má tým odlíšiť od českého pojmu nadační fond, ktorý predstavuje samostatnú právnickú osobu.

Prostriedky vnesené do darcovského fondu sa stávajú majetkom nadácie, ale užšie účelovo určeným. Získané môžu byť darovaním od tretích osôb (darovanie s uložením príkazu). Význam darcovského fondu spočíva v tom, že ak slúži na poskytnutie naliehavej humanitárnej pomoci, nezdieľa exekučné riziko nadácie.

Likvidácia – ostane majetok, presunutý na inú dobročinnú nadáciu.

§ 135

Informačné právo darcu

Ak hodnota daru dobročinnnej nadácii presiahne 300 eur, tak darca môže požadovať informáciu o tom, ako bude dar použitý, ako aj správu, ako bol použitý.

Odôvodnenie:

Dobročinné nadácie majú špecifický spôsob získavania prostriedkov od individuálnych darcov motivovaných dobročinnosťou. Od určitého objemu daru je vhodné zakotviť právo darcu byť informovaný o použití jeho daru nadáciou.

§ 136

Vylúčenie práv veriteľ'ov beneficenta

Zakladateľ môže v nadačnej listine dobročinnnej nadácie určiť, že veriteľ' beneficenta nesmie odňať beneficentovi jeho bezodplatne nadobudnuté právo na nadačné príspevky, alebo budúce právo na nadačné príspevky, ani jednotlivé nároky naň, a to ani prostredníctvom exekúcie alebo konania v prípade úpadku beneficenta.

Odôvodnenie:

Navrhuje sa právna úprava, ktorá umožní zvýhodniť nadačné príspevky a neumožní veriteľ'om beneficenta na ne siahnuť. Bude potrebné zvážiť, či má táto právna úprava platiť všeobecne, alebo len pre niektoré nadácie.

Je na diskusiu, či navrhnuté znenie pokrýva aj situáciu, že nadačný príspevok dobročinnnej nadácie bol vyplatený a zmiešal sa s majetkom beneficenta.

§ 137

Výročná správa nadácie

(1) Správna rada dobročinnnej nadácie je po skončení kalendárneho roka povinná vypracovať výročnú správu, ktorá obsahuje najmä:

- a) prehľad činností vykonávaných v hodnotenom období s uvedením vzťahu k účelu nadácie,
- b) ročnú účtovnú závierku, zhodnotenie základných údajov zahrnutých v nej a výrok audítora k ročnej účtovnej závierke,
- c) prehľad príjmov (výnosov) podľa zdrojov a ich pôvodu,
- d) prehľad o darcoch, ak hodnota darov alebo výška prostriedkov od toho istého darcu presahuje 300 eur, ibaže by darca požiadal o anonymitu,
- e) prehľad príjemcov nadačných príspevkov a informáciu, akým spôsobom sa tieto príspevky použili, ibaže by príjemca požiadal o anonymitu; ak bol poskytnutý príspevok vyšší než 300 eur, tak môže byť anonymita zachovaná, len ak bol príspevok poskytnutý na plnenie jednotlivo určenej humanitnej pomoci,
- f) celkové výdavky (náklady) v členení na výdavky podľa jednotlivých druhov činností nadácie a osobitne výšku výdavkov (nákladov) na správu nadácie,
- g) zmeny vykonané v nadačnej listine a v zložení orgánov, ktoré nastali v príslušnom období,
- h) odmenu za výkon funkcie člena orgánu nadácie a
- i) prehľad o činnosti darcovských fondov spolu s prehľadom o prostriedkoch týchto fondov.

(2) Správna rada vypracuje výročnú správu v lehote určenej nadačnou listinou, inak do 15. mája nasledujúceho kalendárneho roka. Nadácia uloží výročnú správu do verejnej časti registra účtovných závierok najneskôr do 31. mája.

(3) Ak sa po zverejnení výročnej správy zistia skutočnosti, ktoré sú dôvodom na jej opravu, tak je nadácia povinná túto opravu vykonať bez zbytočného odkladu.

Odôvodnenie:

V návrhu sa povinnosť výročnej správy vzťahuje len na dobročinné nadácie. Je na zváženie, či má byť rozšírený aj na rodinné nadácie ako aj to, či obsah výročnej správy neprenechať na vykonávací predpis.

§ 138

Zlúčenie a splnutie dobročinných nadácií

Dobročinné nadácie sa môžu zlúčiť alebo splnúť s inými dobročinnými nadáciami s podobným nadačným účelom.

Odôvodnenie:

Zákon rozširuje možnosť zlúčenia dobročinného fondu aj na zlúčenie či splnutie s dobročinnou nadáciou. Rozhodovanie o zlúčení a splnutí sa spravuje pravidlami o nadáciách.

§ 139

Likvidácia dobročinnnej nadácie

Likvidačný zostatok musí byť ponúknutý inej dobročinnnej nadácie s obdobným účelom, inak obci, v ktorej mala zrušená nadácia sídlo. Ak obec likvidačný zostatok prijme, tak ho môže použiť iba na dobročinný účel.

Odôvodnenie:

V nadáciách je prípustné určiť posledného beneficianta ako osobu s oprávnením na podiel na likvidačnom zostatku. Pri dobročinnnej nadácii sa kogentne navrhuje účelové viazanie likvidačného zostatku.

Šiesty pododdiel

Osobitné ustanovenie o rodinnej nadácii

§ 140

Rodinná nadácia

- (1) Rodinnú nadáciu môže založiť len človek alebo viacerí ľudia.
- (2) Hodnota vkladov vložených pred vznikom rodinnej nadácie musí byť najmenej 20000 eur. Výška nepeňažného vkladu sa nesmie určiť vyššou sumou, než je jeho znalecky zistená hodnota.
- (3) Beneficiantom rodinnej nadácie môže byť len člen rodiny alebo iná blízka osoba člena rodiny.
- (4) Názov rodinnej nadácie musí obsahovať označenie „rodinná nadácia“ alebo skratku „r. n.“.

Odôvodnenie:

Rodinná nadácia je druhým druhom nadácie. Vyznačuje sa širšou možnosťou podporovaného účelu a použitia majetku, ale aj osobitnou organizačnou štruktúrou.

Na rozdiel od dobročinnnej je rodinná nadácia založená za účelom súkromným, ktorým je podpora vlastnej rodiny a blízkych osôb. Má preto obmedzený rozsah možných beneficiantov. Mala by slúžiť najmä ako prostriedok plánovania správy majetku aj po smrti zakladateľa bez jeho del'by v rámci dedičského konania.

V rámci prípravy dedičského práva bude vhodné zosúladiť ochranu neopomenuteľných dedičov s právami beneficiantov tak, aby sa odstránili hodnotové rozpory

§ 141

Použitie majetku rodinnej nadácie

- (1) Rodinná nadácia ručí za splnenie vyživovacích povinností zakladateľa, ktoré vznikli po založení rodinnej nadácie.
- (2) Rodinná nadácia môže poskytnúť nadačný príspevok aj zakladateľovi a jeho blízkej osobe, členovi orgánu ako aj jeho blízkej osobe.

Odôvodnenie:

Rodinná nadácia, resp. jej založenie nesmie slúžiť na obídienie alebo zníženie vyživovacích povinností. Ručenie za vyživovaciu povinnosť je obsiahnuté aj v návrhu poľskej právnej úpravy. Zároveň by sa pri určovaní výživného mali zohľadňovať nielen pomery zakladateľa ale aj pomery nadácie, do ktorej vložil majetok.

Vzhľadom na svoj účel je zrejmé, že rodinná nadácia musí poskytovať príspevky aj blízkym osobám zakladateľa.

§ 142

Schôdza beneficentov

(1) Ak to určuje nadačná listina, tak sa zriaďuje schôdza beneficentov ako orgán nadácie, ktorá volí členov správnej rady a rozhoduje o ďalších otázkach určených v nadačnej listine.

(2) Ak si zakladateľ v nadačnej listine alebo stanovách nadácie vyhradil, že nadácia môže byť zrušená schôdzou beneficentov, tak sa na jej zrušenie vyžaduje jednohlasný súhlas schôdze beneficentov.

Odôvodnenie:

Po vzore návrhu poľskej právnej úpravy sa navrhuje schôdza beneficentov, ktorí majú tiež určité práva, avšak len fakultatívne. Vychádza sa z toho, že rodinná nadácia môže fungovať ako základ správy rodinného majetku aj desaťročia po smrti zakladateľa. Súbor beneficentov, členov rodiny či blízkych osôb, by mal mať právo vplyvať na ďalší osud nadácie, najmä na voľbu jej orgánov. Môže im byť zakladateľom vytvorené právo rozhodovať jednohlasne o zrušení nadácie a tiež o zmene nadačnej listiny.

Druhý oddiel

Nezisková organizácia

§ 143

Nezisková organizácia

(1) Nezisková organizácia je právnická osoba založená za účelom poskytovania dobročinných služieb využitím svojej osobnej a majetkovej zložky.

(2) Ak tento diel neustanovuje inak, tak sa na neziskovú organizáciu primerane použijú všeobecné ustanovenia o nadáciách a ustanovenia o dobročinnnej nadácii s výnimkou ustanovení o právach beneficenta.

Odôvodnenie:

Nezisková organizácia (v súčasnosti nezisková organizácia poskytujúca verejnoprospešné služby podľa zákona č. 213/1997 Z.z.) je právnická osoba zmiešanej povahy. Vzhľadom na prevažujúce fundačné princípy, ktorými sa táto forma právnickej osoby spravuje a na navrhovanú subsidiárnu aplikáciu pravidiel o nadáciách, je nezisková organizácia zaradená medzi základiny (účelové združenia majetku), predstavuje ale jeho hraničnú formu so silným osobným charakterom.

Personálny charakter tejto právnickej osoby je vyjadrený vo významnom postavení zakladateľa. V právnickej osobe síce niet plnohodnotného členstva, ako pri združení osôb a niet ani členskej schôdze. Zakladateľ má ale veľký vplyv na právnickú osobu – má oprávnenie na ustanovenie orgánov a môže rozhodovať aj o trvaní neziskovej organizácie. Postavenie zakladateľa ale nemožno previesť ani neprechádza na právneho nástupcu a nemožno ani také oprávnenie zriadiť. Pri smrti či zániku prechádza právo zakladateľa na samotnú právnickú osobu.

Slovné spojenie použité pri vymedzení tejto formy právnickej osoby, podľa ktorého sa účel dosahuje využitím osobnej a majetkovej zložky neziskovej organizácie nevyjadruje jej zmiešaný charakter (združenie osôb a majetku), ale určenie jej činnosti – nie je ním len poskytovanie príspevku, ale najmä výkon činnosti, poskytovanie služieb. Nezisková organizácia neplní svoj dobročinný účel poskytovaním nadačných prostriedkov príjemcom ale poskytovaním verejnoprospešných služieb.

Oproti súčasnej podobe neziskovej organizácie je navrhovaná nezisková organizácia legislatívno-technicky a organizačne viac pripodobnená nadácii. Oproti súčasnému stavu sa

napríklad navrhuje zrušiť pozícia riaditeľa oddeleného od správnej rady. Riaditeľ môže byť osoba poverená činnosťou pri organizácii právnickej osoby. Zo súčasnej právnej úpravy sa s určitými úpravami preberá aj inštitút prioritného majetku.

Určitú mieru ochrany používa prioritný majetok zakladateľa.

§ 144

Názov neziskovej organizácie

Názov neziskovej organizácie musí obsahovať označenie „nezisková organizácia" alebo skratku „n. o."

Odôvodnenie:

Upravuje sa povinný dodatok názvu identifikujúci právnu formu tejto právnickej osoby.

§ 145

Činnosť neziskovej organizácie

Nezisková organizácia musí poskytovať dobročinné služby za vopred určených a pre všetkých príjemcov rovnakých podmienok.

Odôvodnenie:

Účelom neziskovej organizácie je poskytovanie dobročinných, teda verejno-prospešných činností.

Vzhľadom na všeobecné subsidiárna použitie pravidiel o dobročinných nadáciách môže nezisková organizácia podnikať v tom istom rozsahu ako dobročinná nadácia. Podľa pravidiel pre dobročinné nadácie sa posúdi aj rozsah iných povolených, resp. zakázaných aktivít.

§ 146

Založenie neziskovej organizácie

Zakladateľská listina neziskovej organizácie musí obsahovať aj druh dobročinných služieb, ktoré bude poskytovať a základné podmienky pre ich poskytovanie a, ak sa vkladá prioritný majetok, aj jeho určenie.

Odôvodnenie:

Upravujú sa osobitné požiadavky na obsah zakladateľskej listiny, ktoré sú odlišné od nadácií.

§ 147

Práva zakladateľa

(1) Zakladateľ ustanovuje členov správnej aj dozornej rady, ibaže zakladateľská listina alebo stanovy priznávajú toto právo správnej rade. Zakladateľ môže odvolať člena orgánu, ktorého ustanovil.

(2) O zmene zakladateľskej listiny rozhoduje zakladateľ.

(3) O zrušení neziskovej organizácie, vrátane jej zlúčenia a splynutia, môže rozhodnúť aj zakladateľ.

(4) Práva zakladateľa nie je možné previesť a neprechádzajú na jeho právneho nástupcu.

(5) Ak zakladateľ nemôže vykonávať svoje práva, tak ich vykonáva správna rada; na ich výkon však musí rozhodnúť jednohlasne a vždy so súhlasom dozornej rady.

Odôvodnenie:

Silná pozícia zakladateľa je zásadným odlišujúcim prvkom nadácie od neziskovej organizácie. Kým nadácia sa od svojho zakladateľa a jeho neskoršej vôle oddeľuje, nezisková organizácia môže byť naďalej ovládaná zakladateľom, ktorý bude rozhodovať o základných otázkach jej smerovania.

§ 148

Prioritný majetok

(1) Zakladateľ, ktorý je verejnoprávnu právnickou osobou, môže vložiť do neziskovej organizácie nepenažný majetok nevyhnutný na riadne plnenie jej účelu, ktorý bude určený ako prioritný.

(2) Prioritný majetok nemožno scudzit', zaťažiť ani použiť na zabezpečenie záväzkov nadácie alebo tretích osôb a ani prenechať do nájmu alebo do výpožičky. Nezisková organizácia nezodpovedá prioritným majetkom za svoje záväzky,

(3) Ak je predmet vkladu registrovaný vo verejnom zozname, tak sa v ňom uvedie, že ide o prioritný majetok.

Odôvodnenie:

Navrhuje sa prebrať a mierne upraviť súčasnú právnu úpravu prioritného majetku neziskovej organizácie. Prioritný majetok má osobitný režim, podobný nadačnej istine ale tiež darcovskému fondu dobročinnnej nadácie. Je to chránený majetok, ktorý patril verejnoprávnej korporácii, ktorá je zakladateľom neziskovej organizácie, a ktorého integrita má byť pri prevádzke neziskovej organizácie zachovaná. Podobne, ako prostriedky darcovského fondu dobročinnnej nadácie určenej na individuálnu pomoc, ani prioritný majetok nepodlieha konkurznému či exekučnému riziku neziskovej organizácie.

§ 149

Právne úkony vyžadujúce súhlas iného orgánu

(1) Na právny úkon neziskovej organizácie, týkajúci sa prioritného majetku, je potrebný aj súhlas toho, kto ho vložil.

(2) Na právny úkon neziskovej organizácie, týkajúci sa nehnuteľného majetku, je potrebný aj predchádzajúci súhlas dozornej rady.

Odôvodnenie:

Okrem bežných pravidiel správy a riadenia a manažérskej zodpovednosti sa navrhujú aj pravidlá zdieľanej kompetencie pri rozhodovaní o úkonoch s dôležitým majetkom, spravidla prepojeným so základným účelom neziskovej organizácie.

Pri právnom úkone týkajúcom sa prioritného majetku musí ísť o úkon, ktorý je prípustný (viď predchádzajúce ustanovenie).

Právne následky absencie súhlasu sa spravujú všeobecnými ustanoveniami Občianskeho zákonníka.

§ 150

Zlúčenie a splnutie neziskovej organizácie

(1) Nezisková organizácia sa môže zlúčiť alebo splnúť len s dobročinnou nadáciou s podobným nadačným účelom.

(2) Prioritný majetok neziskovej organizácie sa pri jej zlúčení alebo splnutí stáva chráneným majetkom.

Odôvodnenie:

Rozhodovanie o zlúčení a splnutí neziskových organizácií sa spravuje pravidlami o nadáciách.

§ 151

Likvidácia neziskovej organizácie

(1) Likvidačný zostatok musí byť ponúknutý inej neziskovej organizácii alebo dobročinnnej nadácii s obdobným účelom, inak obci, v ktorej mala zrušená nezisková organizácia sídlo. Ak obec likvidačný zostatok prijme, tak ho môže použiť iba na dobročinný účel.

(2) Prioritný majetok podliehajúci likvidácii sa v likvidácii vráti vkladateľovi.

Odôvodnenie:

Likvidácia neziskovej organizácie má podobný režim, ako pri dobročinnom fonde. Prioritný majetok sa vráti vkladateľovi.